ANNAME AU!

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI
4/2018

Miks on meeskonnatöö tähtis?

ROHELISTEST MEESTEST UUSTULNUKATENI

JUUBELIKS VALMINUD KOGUPERERAAMAT

KAITSELIITLASELE SOODUSHINNAGA!

12,60

(POES 18,90)

TELLIMISEKS KIRJUTA IVAR.JOESAAR@GMAIL.COM

VIDEOÕPETUST VAATA WWW.OTTOWILHELM.EE

RAAMAT SISALDAB 9 EESTI ISESEISVUSELE OLULISE SÕJAMASINA PINNALAOTUSI, MILLEST SAAB KOKKU KLEEPIDA 1:30 MUDELID:

- SOOMUSAUTOD ESTONIA JA ARSENAL-CROSSLEY M27/28
- MERCEDES-BENZI UNIMOG 435 JA GD WAGEN
- SOOMUSTRANSPORTÖÖRID BTR-80 JA SISU XA-180 EST
- LAHINGUSOOMUK CV9035EST
- LIIKURSUURTÜKK K9 THUNDER
- LAHINGUTANK ABRAMS M1A2

KAITSELIIT 100 1918 - 2018

KAITSE KODU!

kaitsekodu

KAITSELIIDU AJAKIRI 4 | 2018

Kaitseliidu ajakiri Kaitse Kodu!
Asutatud 11. septembril 1925

Väljaandja Kaitseliit
Ilmub kaheksa korda aastas

Peatoimetaja: Karri Kaas

Tegevtoimetaja: Asso Puidet

Foto- ja videotoimetaja: Kristjan Prii

Keeletoimetaja: Anu Jõesaar

Makett: Allan Kukk/Directormeedia

Küljendus: Matis Karu

Reklaam ja levi: kaitsekodu@kaitseliit.ee

Toimetus: Tallinna mnt 49a, 80036 Pärnu
Telefon 717 9106

Toimetuse e-mail: kaitsekodu@kaitseliit.ee

Kaitse Kodu! internetis
http://www.kaitseliit.ee/et/kaitsekodu
www.facebook.com/kaitsekodu
www.instagram.com/kaitsekodu/

Kaitse Kodu! postkastis
Tellimuse saab vormistada Eesti Posti kataloogi alusel postkontoris või Eesti Posti kodulehel (www.omniva.ee) Eesti Posti kaudu maksab Kaitse Kodu! aastatellimus 2.85 eurot; tellimisindeks 78226

Trükitud ASi Printall trükikojas

Toimetusel on õigus kaastöid redigeerida ja lühendada. Toimetus käsikirju ei retsenseeri ega tagasta.

Kaastööde saatmise tähtajad:
22. mai, 25. juuli, 4. september, 16. oktoober, 4. detsember

Kaitseliit

Naiskodukaitse

Noored Kotkad

Kodutütred

Kaitseliit
Kaitseliit on kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsev vabatahtlik, sõjaväeliselt korraldatud, relvi valdav ja sõjaväeliste harjutustega tegelev riigikaitseorganisatsioon, mis täidab temale Kaitseliidu seadusega ja selle alusel pandud ülesandeid.
Kaitseliit on 1918. aasta 11. novembril riigikaitseorganisatsioonina loodud Kaitseliidu õigusjärglane.
Kaitseliidu ülesanne on, toetudes vabale tahtele ja omaalgatusele, suurendada rahva valmisolekut kaitsta Eesti iseseisvust ja põhiseaduslikku korda.
Kaitseliitu kuulub üle 15 000 liikme. Koos Kaitseliidu struktuuriüksuste Naiskodukaitse, Noorte Kotkaste ja Kodutütardega on Kaitseliidu peres tegev üle 25 000 vabatahtliku.

Kaitse Kodu!
Kaitseliidu ajakirja esimene number ilmus 1925. aasta 14. oktoobril 40-leheküljelisena trükiarvuga 18 000 eksemplari. Seega kuulub Kaitse Kodu! vanimate seni ilmuvate Eesti ajakirjade hulka. Osava reklaami ning väljaande sisu väärtuslikumaks ja välimuse kaunimaks muutmisega kasvas Kaitse Kodu! menu lugejaskonnas ning 1928. aasta lõpus oli see juba Eesti üheks loetavaimaks ajakirjaks. Aastatel 1929–1932 ilmus Kaitse Kodu! senise kahe korra asemel kuus igal nädalal. Ajakirja viimane sõjaeelne number ilmus 20. juunil 1940.
Kaitse Kodu! uus algus oli 1993. aastal, mil ajakiri hakkas taas Kaitseliidu hõlma all ilmuma. Ajakirja anti välja neli numbrit, kuni see 1995. aastal peatoimetajana tööle asunud Ivar Jõesaare juhtimisel taas perioodiliselt ilmuma hakkas. Praegu ilmub Kaitse Kodu! kaheksa korda aastas tiraažiga 7000 eksemplari.

Siilil näeme!

Kui Kalevipoeg kord Pihkvast omale laevalaudu toomas käinud, tulnud ta Peipsi järvest läbi, 12 tosinat laudu seljas. Kõnnu küla juures ilmunud tema ette Vanapagan ning hakanud teda seal kiusama. Kalevipoeg laudadega teda vastu lõhkuma.

Esialgu löönud Kalevipoeg ikka lapiti ja lapiti, kuid tolku sellest polnud miskit. Lauad läinud krõksti katki ning Vanapagan ütelnud iga matsu järel ainult: „Aitäh! Aitäh!“

Siis hüüdnud siil põõsast: „Anna servi lauda! Anna servi lauda!“

Vägilane teinud seda ja Vanapaganast ei jäänud muud järele kui sinine suits. Kalevipoeg kutsunud seejärel siili põõsast välja, see vastanud, et ei julgeda tulla, sest ta olla alasti. Kalevipoeg tõmmanud kohe oma koreda kasuka hõlma küljest tüki, visanud loomale katteks. Sellest ajast saadik on siilil okaskuub seljas ja ta oskab ennast iga pealetükkija eest kaitseda.

Kaitsta oskame end ka meie. Ja tahame. Tule näita seda mai alguses õppusel Siil. Ja võta oma lahingupaariline ka kaasa, sest iga okas loeb.

Siilil näeme!

Karri Kaas,
peatoimetaja

Sisukord

8 **INIMENE**
Rudolf Tigasing: põhjus on lipus

12 **KOOSTÖÖ**
2. jalaväebrigaadi koostöö Eesti ja Läti vabatahtlike riigikaitsjatega

14 **HARITUD SÕDUR**
Meeskonnatöö ja moraal ehk Kellega läheksid luurele

18 **ÜKSUS**
Inglid või kangelased? Erioperatsioonide väejuhatuse lugu 9
Afganistan: uued mehed – sama sõda

22 **SIIL**
Õppekogunemisel Siil järgin ohutustehnikanõudeid!

24 **SIIL**
Õppekogunemisel Siil ei töllerda ma tule all

26 **SIIL**
Maskeering pole mingi suvaline näomaaling

28 **TEST**
Nägu puhtaks – ikka vee ja seebiga!

30 **HEAD ISU**
Siili eri: Hõrgutised kaitseväe kuivtoidupakist nr 4
Soojad sprotivõikud ja krõbe müsli

32 **HEAD ISU**
Välikoka seitse sõpra

34 **SÕJARAUD**
Täpsusrelvade areng Teisest maailmasõjast külma sõja lõpuni

39 **SÕJARAUD**
Tankide sõda 2. Tankid pärast Teist maailmasõda

42 **KURIOOSUM**
Tuumatank – ajastu sündimata sümbol

44 **MAAILMAPILK**
Rohelistest mehikestest uustulnukani ehk Kõigi valede summa

47 **AJALUGU**
Rahvuslikud partisanid ehk Metsavendlus Lätis

50 **AJALUGU**
Kaitseliitlaste tiivasirutus Teise maailmasõja päevil: Omakaitse lugu aastatel 1941 kuni 1944

56 **AJALUGU**
Kaitseliit siis ja praegu

58 **TEE ISE**
Pildistades: mõtle raamist väljas

60 **MEDITSIIN**
Põletushaavad – kuidas neid ära tunda ja tohterdada

62 **NAISKODUKAITSE**
Anname au: Triin ja Jarmo, veteranid ja aktiivsed vabatahtlikud!

66 **NOORED**
Virtuaalmatkamine – iga samm loeb!

68 **MILITAARTURISM**
Viini õhutõrjetornid – pommisõja mälestusmärgid

72 **FILMIARVUSTUS**
„Kokoda" – Krokodill Dundee Godzilla vastu

74 **RAAMATUARVUSTUS**
Paberist sõjamasinate paraad

KAANEFOTO:
ALEX OTS

On öeldud: minu kodu on minu kindlus. Mina ütlen, et minu riik on minu kindlus.

Jäta puhas vesi joomiseks ja otsi näo puhastamiseks mõni teine moodus.

Viimaste aastakümnete sõjakonfliktid näitavad, et Teisest maailmasõjast ei ole õpitud. Tankid sobivad eelkõige energiliseks rünnakuks neile sobival maastikul.

Nende võitlus oli väga julge ja meeletu. Nagu ühes KGB ettekandeski öeldud: „Surmale mõistetud inimeste meeleheitega." Viimane kuul või granaat hoiti enda tarbeks.

AUTORID

AVE PROOS
Naiskodukaitse esinaise asetäitja
Lisaks Naiskodukaitsega seonduva kajastamisele ei põlga Ave ära teisigi Kaitse Kodu! vabatahtliku reporteri ülesandeid. Naine, kes teab, mida räägib ja kirjutab!

TOOMAS NIGOLA
Vabatahtlik autor
Kui vaja, haarab Toomas kätte fotoaparaadi ja teeb kauneid pilte. Kui vaja, võtab ette puhta paberilehe ja täidab selle sõnade ja mõtetega, mis loevad.

DANEL RINALDO
Fotokunstnik
Danel on kõrgelt hinnatud fotokunstnik, kes ei pea paljuks oma teadmisi teistegagi jagada. Kas siis ajakirjade veergudel või fotoringi juhendades.

GUNNAR VASEMÄGI
Vabatahtlik autor
Gunnari üheks suureks hobiks ja kireks on joonistamine. Ja teiseks hobiks on filmikunst. Ajakirjas Kaitse Kodu! on ta need kaks lugejate rõõmuks ühendanud.

TUULI MATHISEN
Toidukunstnik
Tuulis on kirg. Kirg toidu ja toiduvalmistamise vastu. Seda kirge jagab ta lihtsate retseptide ja kaunite fotodega nii oma blogis kui Kaitse Kodu! veergudel.

MEHIS BORN
Sõjaajaloohuviline
Väga laiapinnaliste teadmistega Mehis on Kaitse Kodu! lugejaid harinud ja rõõmustanud nii ellujäämistarkuste kui süvitsi minevate ajalooartiklitega. Aga ka lõbusate joonistustega.

MARTIN ANDRELLER
Vabatahtlik autor
Martin on metsavendluse uurimisele pühendunud lähiajaloolane, kes tunneb end ühtviisi hästi nii punkreid otsides, soomukiga sõites kui kirjutades.

ASSO PUIDET
Kaitse Kodu! tegevtoimetaja

Sündmused

TCCC – sest kedagi ei jäeta maha
Aprillikuu teisel nädalavahetusel harjutasid Lääne maleva kaitseliitlased TCCC-d ehk lahingus kannatanu taktikalist käsitlemist. Harjutati jao ja rühma koosseisus vigastatule esmase abi andmist kuni vigastatu evakueerimiseni lahinguväljalt. Põhirõhk oli arteriaalse verejooksu peatamisel ja CAT žguti paigaldamisel.

LÄÄNE MALEV

ANNELI PITK

Natuke nõiakunsti
Saaremaa naiskodukaitsjad tähistasid paastumaarjapäeva riitustega. Pesti nägu allikaveega – et olla aasta läbi virk ja selge silmaga. Annetati maaemale – see viib eemale haigused. Ebaõnn aeti õuelt ära soolamaagiaga. Ja vastupidi – õnn meelitati õuele kasepuu külge riputatud punase lõngaga. Lõpuks tehti ka ülepannikooke. Ikka selleks, et kapsad kasvaksid suured ja puhtad.

Rahvale soomust!
Märtsikuu 29. päeval esitles Kaitseliit Tallinnas Vabaduse väljakul ajaloolise soomusauto Estonia koopiat. Masin on ehitatud Kaitseliidu 100. sünniaastapäeva puhul. Estonia koopia ehitas Kaitseliidu tellimusel valmis Saaremaa Sõjavara Selts Margus Sinimetsa juhtimisel. Algupärane masin valmis Vabadussõja päevil, 1918. aasta detsembris Tallinna sadamatehases insener Saukase juhtimisel ja anti Tallinna Kaitseliidu relvastusse sisekaitse ülesandeid täitma.

IMRE KAAS

Parim päev!
Aprillikuu teisel nädalavahetusel toimus Pärnu keskväljakul Sinilillejooks koos perepäevaga, kus sai vaadata ja katsuda meie enda ja meie liitlaste jõustruktuuride varustust ja tehnikat. Rõõmu jagus nii väiksematele kui suurematele. Nii korraldajatele kui osalejatele.

KARRI KAAS

Mustad Kolonelid Veteranirockil

Kaitseliidu Tallinna maleva oma rokkbänd Mustad Kolonelid on seljataha jätmas järjekordset verstaposti teel surematu kuulsuse poole. Tõtt-öelda on nad juba praegu kuulsad ja tunnustatud. Ei esineks ju mingid tunnustamata harrastusmuusikud veteranipäeval, 23. aprillil Tallinnas, Vabaduse väljakul. Aga Mustad Kolonelid esinevad. Peale nende veel Liis Lemsalu, Ott Lepland, Ivo Linna ja Karl-Erik Taukar.

KRISTI PROMET

TRIIN TÕITOJA

Sushit ja sõnu

Naiskodukaitse Rapla jaoskonna naised otsustasid, et aitab nüüd paisutamisest küll. Aeg on süüa tervislikult. Nii korraldasid nad sushiõhtu. Aga ega seal ainult söödud. Plaane tehti kah. Näiteks otsustati, et järgmiseks sammuks, täpsemalt sammudeks, saab 150 km maa- ja merepiiri läbimine. Vot nii saadakse rannavormi!

4 | 2018

Virukad tühja ei pauguta

Kaitseliidu Viru maleva võistkond võitis teise koha 1. aprillil toimunud J. Kärneri mälestusvõistlusel laskmises. Alla jäid nad vaid Rapla maleva võistkonnale, edestasid aga Jõgeva malevat. Kokku osales rahvusvahelisel võistlusel seitseteist võistkonda, teiste seas laskjad Soomest ja Lätist.

SAKALA MALEV

JANNO SIMSO

Jänes oli jätkuvalt väle

Traditsiooniliselt toimus selgi kevadel Valgas kodutütarde ja noorkotkaste võistlus Väle Jänes: kakskümmend kontrollpunkti, kakskümmend eriilmelist ülesannet, neli tundi raja läbimiseks ja üks võitjameeskond. Parandus – võitsid kõik, enam kui poolsada võistkonda!

Rudolf Tigasing: põhjus on lipus

"See riik, kus me elame, on ikkagi meie koduriik. Me ei saa ju ainult nõuda: oleme küll tarbijad, aga peame midagi, mingisuguse panuse ka tagasi andma," leiab nelja lapse isa, aktiivne Põlva maleva kaitseliitlane Rudolf Tigasing, kelle vabatahtlikult riigi ja kogukonna heaks antud tundide hulk on muljetavaldav.

Tekst: TOOMAS NIGOLA, vabatahtlik autor

Argipäeviti tegeled kütteseadmete ja põllumajandustehnikaga. 2017. aastal panustasid 501,5 töötundi abipolitseinikuna, selle kõige kõrvalt leiad mahti ka rahvatantsuga tegelda ja Kaitseliidu tegemistes kaasa lüüa. Kodus käid vist ainult riideid vahetamas?

„Tavaliselt on jah niimoodi, et neljapäeviti on meil Kaitseliidu lasketiiru aeg. Käime ikka kätt harjutamas. Mõnikord on ka nädalavahetused tõesti töised. Eelmise reede õhtul näiteks tegime Kirnas B-kategooria lõhkeväljaõppe teooriaosa, mina olin seal *backup*'iks juures. Seejärel olime laupäeva hommikul polügooni peal, tegime praktilisi lõhkeharjutusi.

Siis õhtul kella viieks olime tagasi malevas ja kui testid ära tehtud, põrutasin koju, vahetasin riided ära, võtsin paar suutäit ja tulin õhtul kella seitsmeks politseisse patrulli kuni hommikuni. Oli sisutihe vahetus. Siis tagasi koju pannkooke küpsetama, nagu meil perega pühapäevahommikune tava on. Ja siis magama. Muidu käime pühapäevaõhtuti tihtilugu terve perega Põlvas kinos, aga sel pühapäeval lihtsalt ei jõudnud, magasin 11 tundi jutti."

Mispärast sa seda kõike teed?

„Mine tea, võib-olla on põhjus osaliselt just selles lipus, mis on vormivarruka küljes. Ma ei pea ennast küll väga aateliseks inimeseks, aga siiski tean, et ma elan siin riigis ja ma tahan, et ka minu lapsed ja ka lapselapsed siin üles kasvaksid. Ma ei taha, et ajalugu hakkaks spiraali mööda käima ja kolmekümne üheksanda aasta sündmused saaksid korduda. On öeldud: minu kodu on minu kindlus. Mina ütlen, et minu riik on minu kindlus. Noh, me võime siin kõik kõva häälega karjuda, et mida see riik on selle heaks teinud ja mida see riik on tolle heaks teinud, aga mida sa ise riigile oled teinud?"

Kuidas sa üldse oled jõudnud kõigi nende ühiskondlike ametiteni Kaitseliidus ja abipolitseinikuna?

„No Kaitseliitu tulin kuusteist aastat tagasi, kui Põlvas oli võidupüha paraad. Töötasin siis piirivalves ja värvati, et kuule, davai, paraadile tahad tulla? Siis oli Kaitseliidu piirivalverühm veel olemas ja esialgu ma mõtlesin, et noh, loomulikult – saab vormi selga, kirsad jalga, püssi õla peale ja marssima minna. Aga kuidagi on välja kujunenud nõnda, et mul ei ole hetkekski tulnud pähe mõtet seda Kaitseliidu teemat põõsasse visata, seljakotti kokku pakkida ja üle staabiukse sisse lükata, et nüüd aitab.

Abipolitseinike suure sõbraliku perega liitusin aastal 2013, kui töötasin Harjumaa Liinides ja

„Noh, me võime siin kõik kõva häälega karjuda, et mida see riik on selle heaks teinud ja mida see riik on tolle heaks teinud, aga mida sa ise riigile oled teinud?“

AARE LEPASTE

osakonnajuhataja oli Madis Pintson (aktiivne kaitseliitlane ja abipolitseinik – T.N.). Tegelikult esimene kord käisin abipolitseinike koolitusel juba aastal 2007 aprillimässu ajal. Töötasin siis Tartus maakonnaliinidel bussijuhina ja käisin Tallinnas Sisekaitseakadeemias ühepäevasel kiirkursusel, kus pool päeva loeti teooriat ja teine pool päeva väänasime ja käänasime üksteist saalis matil.

Aga siis jäi see asi kuidagi soiku. Mingid paberid küll saadeti Lõuna prefektuuri, aga pärast olid mingid paberid kaduma läinud ja sinnapaika see jäi. Aga trehvas niimoodi, et Madisega tuli see uuesti jutuks ja Madis ütles, et pole probleemi, teeme paberid korda – kui taust on korras, lähed käid koolitusel ja nii lihtne ongi.

Ilmselt peab politseiametnike käest küsima, kui palju sellest kasu on, et abipolitseinikud seda tööd teevad, aga küllap ikka on. Ega siis politseiametnikku iga nurga peale pane. Eks pahalastele on ju samuti piirid lahti, Läti ei ole kaugel ja, noh, mõned kohalikud kodanikud arvavad ka, et kui kellelgi läheb elus natuke paremini, miks siis temal ei võiks ka paremini minna. Kui kellelgi teisel on murutraktor, siis võiks temal ka olla. Niisugused harrastuskommunistid.“

Kas pere ei nurise, et pereisa nii palju kodust ära on?

„Kodus pole nurinat veel kuulda olnud. Ma loodan, et ei tule ka, ilmselt on abikaasa ikkagi juba piisavalt kaua aega mingisuguse hulluga ühe katuse all ära elanud. Lapsed ka juba teavad, et kui ma kapist kollase vesti võtan, siis on selge, et lähen politseijaoskonda, ja kui laiguline vorm hakkab selga minema, siis on metsa minek.

Lapsed ka juba teavad, et kui ma kapist kollase vesti võtan, siis on selge, et lähen politseijaoskonda, ja kui laiguline vorm hakkab selga minema, siis on metsa minek.

Ööpäevas on meil kõigil 24 tundi. 8 tundi sellest magame maha – sisuliselt kolmandiku oma elust – ja see on ka vajalik, muidu pole järgmisest päevast kasu. Aga ülejäänud ajaga tuleb ka midagi mõistlikku peale hakata – niisama, jalad seinal, ei viitsi nagu olla. Ja praegu on tõesti hästi läinud, et pere on minu tegevust aktsepteerinud.

Me oleme ikka koos ka. Juba sai nimetatud pühapäevaseid pannkoogihommikuid – need on puhtalt minu teha. Ja pühapäevaõhtuti, kui on midagi head kavas, siis käime üheskoos kinos. Lastega tuleb ikka tegeleda. Kui sa lükkad lapse teleka ette ja annad kätte mängukonsooli või teleripuldi, selle moodsa elektrikarjuse, siis mingil hetkel laps lihtsalt võõrdub sinust. Aga aitad tal kasvõi kodus koolitöid teha – seegi on juba asi.

Kolmapäeviti on meil rahvatantsutrenn, kus käime koos abikaasaga. See on ka moodus, kuidas kodusest rutiinist korraks välja saada. Väsitad ennast õhtul kenasti ära, siis on

Killukesi Ruudist

- Kaitseliitlane ja abipolitseinik, aga ennekõike ikkagi pereisa.
- Kodus ootavad kolm poega, üks tütar ja abikaasa.
- Parima isuga sööb praekapsast ja sealiha. Molluskid pole mokkamööda.
- Suitsumees on. Napsumees ei ole.
- Aatemees, aga apoliitiline.
- Ilmaennustusi ei usu. Horoskoope kah mitte. Aga mõlemaid loeb. Anekdoote kah.
- Kõrgusi ei karda, aga eelistab tasast maad.

AARE LEPASTE

Allikas: „Pereisa peab suutma kaitsta oma peret, alles sealt edasi tuleb kõik muu oluline.“ Koit, 22. aprillil 2017

öösel hea uni ja jällegi asi, mida koos teha, eks ole.“

Nii et tasakaal peab paigas olema?

„Jah, elu ei koosne ainult sellest, et käin tööl ja teenin pappi, maksan pangalaenu või liisingut ja raban ennast lolliks, sest naabril on uhke auto ja siis on endal ka vaja uhkemat maja ja köögimööblit ja muid selliseid asju. Tasub ise endale pidurit tõmmata, et stopp, siin peab nüüd korraks seisma jääma ja rahulikult vaatama.

Loomulikult me elame materiaalses maailmas, kus iga asi maksab, ükskõik mis teenust sa tarbid. Aga mingil hetkel peaks suutma ikkagi aja maha võtta ja oma perega tegeleda. Käia kasvõi lastega kuskil. McDonald'sis söömas käimine ei ole veel ajaveetmine.

Ma olen päris palju näinud, kuidas probleemsed lapsed tulevad tänavatele just seetõttu, et vanemad rabavad mitme töökoha peal, lastega aega tegeleda ei ole, selle asemel visatakse viiskümmend eurot näpu vahele, et mine otsi endale ise tegevust. Käi sõpradega poes ja osta endale midagi ilusat. Kahjuks näeb patrullis väga tihti ka sellist olukorda, kus vanemad on napsised, lapsed söömata ja kasimata.

Kõike peaks ikkagi tegema mõõdutundega, olgu alkoholi tarbimine või töö tegemine.

Oskar Lutsul oli üks tegelane apteekrihärra, kes hakkas oma elu järgmisesse linna ümber sättima. Joosep Toots küsis tema käest, et kuulge apteekrihärra, kus teie pagas on. Siis see apteekrihärra ütles maru hästi, et ega asjad ei tee sind õnnelikuks. Sa oled õnnelik siis, kui sinu asjad mahuvad sulle taskutesse, võib-olla väike reisikohver ka näpu vahele, ja sa saad rahulikult järgmises vaksalis klaasikese õlut juua, põdemata, et mõni masuurikas su kohvrid ära varastab.

Maine varandus on kõik hea asi, aga mingil hetkel peab ka piir tulema. Nii et hoidkem oma silmad lahti, olgem ise valvsad ja hooligem üksteisest.“

AARE LEPASTE

KARRI KAAS

2. jalaväebrigaadi koostöö Eesti ja Läti vabatahtlike riigikaitsjatega

2. jalaväebrigaad tegutseb Lõuna-Eestis ning teeb tihedat koostööd kohaliku Kaitseliidu ja selle sõsarorganisatsiooniga Lätis – Zemessardzega.

Tekst: 2. JALAVÄEBRIGAAD

Koostöö 2. jalaväebrigaadi ja vabatahtlikke riigikaitsjate vahel on mitmetahuline, eesmärgiks tagada piirkonna turvalisus ja vajadusel sõjaline kaitse.

Jalaväebrigaadiga koos harjutavad Lõuna ja Lääne maakaitseringkondade lahingugrupid. Kaitseliidu Lõuna ja Lääne lahingugruppide süsteemne integreerimine 2. jalaväebrigaadi väljaõppetsüklisse sai alguse 2016. aastal. Sellest ajast alates on lahingugruppide juhtkonnad ja staabid olnud aktiivselt kaasatud nii juhtimispunkti- ja kaardiõppustesse kui ka suurematesse taktikaõppustesse, nagu Kevadtorm või Siil.

2. jalaväebrigaadi väljaõppetsükkel koosneb mitmetest harjutustest ja õppustest, mis kujundatakse igal aastal vastavalt õpetatavate üksuste vajadustele ning kaitseväe ja Kaitseliidu arengutele. Väljaõppevajaduse määratlemises on oluline osa hindamistel ja üksuste antud tagasisidel.

Samuti korraldab 2. jalaväebrigaad erialaspetsialistidele õppepäevi ja seminare, olgu selleks tuletoetus, luure, lahinguteenindus või muu. Uued ja ühtlustatud teadmised leiavad esmalt kasutust regulaarsetel sügisestel kaardiharjutustel, kus brigaadi ettevalmistatud lahingukäsust lähtuvalt koostavad üksused oma plaanid. Rõhk on seejuures enda tegevuste koordineerimisel brigaadi-, naaber- ja toetavate üksustega. Tehtud plaanid saavad tuleristsed järgmise õppuse ajal Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste matkekeskuses, kus need pannakse proovile arvutisimulatsioonis. Surve all on

MARIS BUHOLCS

ka ülemad ja nende staabid, sest vastas ei ole ainult doktriinil põhinev arvutisimulatsioon, vaid oma tahet pealesuruv vastane. Vastasseis, mille vahekohtunikuks on arvutil põhinev külm matemaatiline kalkulatsioon, loob vajaduse plaane täpsustada ja täiendavale koordineerida. Õppuste alatiseks ja väga oluliseks osaks on arutelud ning mõttevahetused, vahetamaks kogemusi ja teadmisi, kuidas vastast võita.

Eelkirjeldatu oli õppe teoreetiline pool, mille käigus omandatakse teadmisi. Igal aastal toimub ka rida õppusi, kus harjutatakse praktilist koostööd: suuremad väliõppused, nagu Kevadtorm/Siil, ning mitmesugused sisejulgeoleku- ja formeerimisõppused.

Koostöö laiemalt

Siit oleme jõudnud laiema koostöö juurde, mis seob Kaitseliitu ja 2. jalaväebrigaadi. Kaitseliitlaste eeliseks on väga hea kohalike olude tundmine: kui 2. jalaväebrigaadi reservstruktuuri kuuluvad võitlejad on pärit üle kogu Eesti, siis Kaitseliidu üksused koosnevad peamiselt kohalikest inimestest. Lisaks maastiku, teedevõrgustiku ja asulate tundmisele tähendab see ka toimivaid sidemeid piirkonna elanikega, mis võivad ära kuluda nii lisaressursside kui luureinfo hankimisel.

Kaitseliidul on väga oluline roll juba võimaliku agressiooni varajases faasis. Esiteks osutab Kaitseliit teistele riigistruktuuridele abi hädaolukorra plaanide elluviimisel, toetades jõududega näiteks politsei- ja piirivalveametit. Teiseks peavad kaitseliitlased olema abiks vajalike kaitseväeüksuste kiirele formeerimisele. Hea meel on tõdeda, et regionaalne koostöö eelmainitud aspektides toimib tõrgeteta ning on ulatumas isegi üle riigipiiride.

2. jalaväebrigaad ja Zemessardze

Zemessardze on oma struktuuri oluliselt ümber korraldanud: kui varem baseerus territoriaalne juhtimine kolmel ringkonnal, siis esmalt nimetati ringkonnad ümber brigaadideks ning möödunud aasta lõpul moodustati juurde ühe brigaadi juhtimiselement.

Seega kuulub Zemessardzesse praegu 1. brigaadi juhtkond asukohaga Riias, 2. brigaad, mis paikneb täna veel Riias, kuid taristu valmides kolib ümber Valmierasse, 3. brigaad Rezeknes ja 4. brigaad, mida juhitakse Liepajast. Võrreldes varasemate ringkondadega on oluliselt muutunud ka territoriaalne jaotus. Hoogsalt on käimas struktuuride kaasajastamine ning relvastuse ja varustuse hanked.

Meie jalaväebrigaadi koostöö Zemessardzega keskendub Läti 2. ja 3. brigaadile, mille vastutusalad on vastavalt Põhja- ja Ida-Läti. Tihedama läbikäimise ajendiks on vajadus koordineerida tegevusi mõlemal pool piiri. Tuvastades rahuajal üksteise tugevused, nõrkused, toetusvajadused ja -võimalused, on tunduvalt lihtsam teha plaane konfliktsituatsioonides tegutsemiseks. Lisaks on mõlema poole huvides rutiinne infovahetus olukorrateadlikkuse hoidmiseks.

2. jalaväebrigaad on Zemessardzega läbi viinud nii sideharjutusi kui ka staabiõppusi – viimati selle aasta märtsis, kui juhtimispunktiõppusel Lõunatorm 18 käis tegevus paralleelselt nii KVÜÕA matkekeskuses Tartus kui Lätis Aluksnes. Möödunud aastal käisid brigaadi võitlejad kahel väliõppusel Lätis ja seda praktikat on kavas jätkata ka tänavu, kui osaleme koos Scoutspataljoni ja Vahipataljoni ajateenijatega Läti sügisesel suurõppusel.

Meeskonnatöö ja moraal ehk Kellega läheksid luurele

Meie kaitsejõud on täpselt nii tugevad, kui on meie kõige nõrgem lüli. Mida tugevamad oleme rühmade, kompaniide, pataljonidena jne, seda tugevamad oleme ka väena. Ja lõpuks taandub kõik sellele, kellega oleme valmis luurele minema.

Tekst: kolonelleitnant ANTTI VILJASTE, NATO Kirdediviisi ülema asetäitja nõunik

HARITUD SÕDUR

Koostöö ja moraalne komponent ei ole abstraktsed sõnakõlksud, mida aeg-ajalt kasutada alluvate motiveerimiseks või siis demotiveerimiseks, vaid väga selge kogum tegevusi, mille õnnestumiseks saab teha ära päris asju. Olgu siin näitena toodud usalduse ehitamine meeskonnas, milles ebaõnnestumisel on ränk hind nii rahu- kui sõjaajal.

Kui võtta aluseks manööversõja kontseptsioon ja vaadata, millest koosneb võitlusvõime (ingl *fighting power*), siis räägime kolmest komponendist. Esiteks kontseptuaalne komponent – mõtteprotsessid, teiseks moraalne komponent – võime motiveerida inimesi võitlema, ja kolmandaks füüsiline komponent – vahendid, mida meeskond kasutab võitlemiseks.

Ka manööversõjapidamisega seotud sõjapidamispõhimõtetest (ingl *the principles of war*) on peaaegu kõik põhimõtted – mõni rohkem, mõni vähem – seotud moraalse komponendi ja koostööga. Viimasel ajal on olnud debatti hõlmatud rohkem kontseptuaalne ja füüsiline komponent, moraalne komponent on saanud veidike vähem tähelepanu.

Moraal kui kordistaja

Väikses riigis nagu Eesti rõhutub koostöö osatähtsus eriti. Kui meile tundub, et kvantitatiivselt on asju või inimesi liiga vähe, siis kvalitatiivselt on moraalne komponent ja koostöö alati kordistajad.

Sõjaajaloost võib tuua palju näiteid, kus ebavõrdsete jõuvahekordade kiuste on võitnud justkui väiksem. Mainiksin siin vaid Raate tee ja Suomussalmi lahinguid Soome Talvesõjas, kus suhteliselt väikesed Soome üksused lõid ülekaalukat vastast. Teiste tegurite kõrval oli just soomlaste *sisu* selleks moraalseks komponendiks ja koostöö aluseks, mis tegid võidu võimalikuks. Ehk nagu Oskar Lutsu „Kevadest“ tuttav Tõnissoni ütlemine: „Mis nad siis tulevad meie õue peale kaklema!“

EVELIIS PADAR

HARITUD SÕDUR

Arvestades, et meie riigikaitsestrateegia ütleb, et meie kaitseme oma riiki, mitte ei ründa oma naabreid, kehtib sama ka meil. Teisisõnu, me peame olema valmis ennast kaitsma juhuks, kui mõisapoistel tuleb isu meie õue peale ronida. Sellest tulenevalt on enda kaitsmine „õige asja tegemine“, millele omakorda toetame oma moraalse raskuskeskme (ingl *COG, center of gravity*).

Ja siit edasi, kuna „õige hõlma ei hakka keegi“, siis, tehes moraalselt õiget asja – kaitstes Eesti rahvast vaenlase eest –, on ka meeskonda lihtne motiveerida. Me peame seda lihtsalt endale teadvustama, meeskonnale ja rahvale tihedamini ja teadlikumalt kommunikeerima ning olema oma väljaütlemistes nii selged, et see nii meeskonnale kui rahvale ka kohale jõuab.

Miks?

Mis puudutab koostööd meeskonnana, siis peaksime iseendilt ausalt ja endisest enam küsima, mis see tegelikult on, mis meid meeskonnana toimima paneb. MIKS me koos käime? Miks tuleb ajateenija ajateenistusse, kaitseliitlane nädalavahetusel õppesse, reservväelane õppekogunemisele, ohvitser/allohvitser teenistusse? Kui püstitame meeskonnale ülesandeid, siis on ju iseenesestmõistetav, et neis sisaldub vastus viiele küsimusele: kes, kus, millal, mida ja miks tegema peab, põhirõhuga küsimusel miks.

Ehk siis, endisest enam tuleks endale teadvustada, kas see MIKS? on mingi isiklik teema või huvi või on see teadlik käitumine: meeskonnana oleme jõud, vastasel on meid raskem lüüa ja ise saavutame rohkem. Kas tuleme teenistusse selleks, et olla täna parem rühm, kompanii, pataljon või brigaad, kui olime eile? Või teeme seda selleks, et maksta pangalaenu, finantseerida õpinguid, lubada endale reise jne. Loomulikult on isiklikud unistused olulised ja

Kui meile tundub, et kvantitatiivselt on asju või inimesi liiga vähe, siis kvalitatiivselt on moraalne komponent ja koostöö alati kordistajad.

on tõsi, et ka nende saavutamise kaudu loome lisandväärtust nii meeskonnale kui laiemalt riigikaitsele, aga tasakaal isiklike unistuste ja meeskonna eesmärkide vahel on võtmetegur. Kõik algab üksikust ohvitserist-allohvitserist ja loeb see, kui head inimesed me oleme. Võime oma protsesse lõpmatuseni lihvida, kuid peaaegu iga protsess põhineb inimestel ja kui inimesed ei arene, siis on ka protsesside parendamisest saadav tulu lühiajaline.

Üks võitleja, ohvitseri, allohvitseri lihtne põhimõte „Püüan olla homme parem inimene kui täna“ võib väikese muudatusega – „Püüan olla homme parem meeskonnaliige ja panustada meeskonda rohkem kui täna“ – anda juba olulise arenguhüppe. Kui rahuajal pannakse tulemused lauale n-ö laipade hinnaga, siis vaevalt see usaldust ehitab ja meeskonda sõjaks paremini ette valmistab. Pigem on efekt vastupidine.

Sest meeskond loeb

Kas me täna hindame ka sisuliselt meeskonnasooritusi meeskonnatöö seisukohalt? Me küll kasutame CREVALit (*Combat Readiness Evaluation*) ja AFSe (*ACO Forces Standards*), millega hinnatakse üksusi ja staape ja mis hindavad lahinguvalmidust. Kuid moraalne komponent – meeskonna ühtsus, usaldus meeskonnaliikmete vahel ning laiemalt

KARRI KAAS

organisatsiooni, üksikute meeskonnaliikmete ja ülemate panus meeskonna tulemusse ja meeskonna rahulolu – sealt siiski nii selgelt välja ei tule. Näiteks meeskonna rahulolu pärast sooritust või tulemuse tegemist oleks selge kriteerium, mis aitaks sisuliselt paremini meeskonnana õnnestumist hinnata.

Nagu muus sõjalises väljaõppes, nii ka siin on järjepidev praktika ja soorituste automaatne tase need, mis annavad lõpuks käegakatsutava tulemuse. Kuidas see automaatsele tasemele viia? Kirjeldan allpool natuke olukorda ja teen mõned ettepanekud. See ei ole „püha tõde“, vaid lihtsalt üks vaatenurk teemale.

Kriteeriumid paika

Täna oleme liialt keskendunud isiklike soorituste hindamisele. Arenguvestlused ja hindamislehed kajastavad isikuomadusi ja professionaalset kompetentsi, mis on seotud ohvitseri-allohvitseri teenistusülesannetest lähtuva vajadu-

Koostöö, panustamine meeskonna eesmärkide saavutamisse ja õnnestumine meeskonnana peaksid olema selgelt väljendatud faktorid, mis ütlevad ka, kui hästi ülem ja meeskonnaliikmed igaüks eraldi on õnnestunud.

sega. Nendest kriteeriumidest vaid üksikud on seotud meeskonnatööga ja kajastuvad ankeedis valikvastustega küsimustena.

Sisu on alati vormist olulisem, kuid ka ettevalmistuslehe formaat ei too otseselt meeskonnatööga seotud tervikuid välja, kui just ülem ise või hinnatav seda esile ei too.

Kui soovime teadlikult, süsteemselt ja järjepidevalt meeskonnatööd soodustada, siis tuleks välja töötada meeskonnatööd hindavad formaadid ja lisada need faktorid ka ohvitseri/allohvitseri hindamiskriteeriumitesse selliselt, et positiivsed meeskonnasooritused saaksid ka viimastes rohkem kajastatud.

Koostöö, panustamine meeskonna eesmärkide saavutamisse ja õnnestumine meeskonnana peaksid olema selgelt väljendatud faktorid, mis ütlevad ka, kui hästi ülem ja meeskonnaliikmed igaüks eraldi on õnnestunud. Neid tuleks siis kasutada nii kaadri, reservi kui ka vabatahtlike tegevuse hindamisel.

Selleks tuleks:

1. töötada välja meeskonnatööd hindavad ja arendavad mõõdikud jaole, rühmale, kompaniile, pataljonile, staapidele … Kasutada neid samal moel, nagu me täna hindame ohvitsere ja allohvitsere individuaalselt. Ka spordivõistlustel on igapäevane praktika, et hinnatakse meeskonda ja lisaks paari silmapaistvamat mängijat, mitte vastupidi;
2. luua positiivne taustsüsteem, milles üksused sooviksid teha meeskonnana positiivseid sooritusi ja oleksid selleks motiveeritud. Näiteks kasutada olemasolevaid väljaõppeüritusi meeskondade õnnestumise hindamiseks. Täna toimib see spordivõistlustel, kus me ju hindame meeskonna sooritusi üksuste kaupa. Miks mitte teha sama ka lahinguvalmiduse, taktikaliste ja teistegi väljaõppeliste soorituste hindamisel;
3. anda meeskonnatööga seotud kriteeriumidele rohkem kaalu ka ohvitseride ja allohvitseride individuaalsel hindamisel;
4. lisada ohvitseride ja allohvitseride hindamissüsteemi 360 kraadi tagasiside tulemused, arvestada neid hindamisel ja hinnata seejuures ka meeskonna rahulolu;
5. vaadata väeosade ja õppeasutuste õppekavad ja õppe sisu tervikuna läbi meeskonnasoorituse väärtustamise seisukohast ning teha vastavad muudatused, et need saaksid mõtteviisina sisestatud karjääri algusest peale;
6. mida iga mees ise teha saab, on kiire *reality check* õhtul peegli ees: kuidas ma täna panustasin ühtsesse eesmärki, mina ise meeskonnaliikmena – 3 plussi ja 3 miinust? See aitab oluliselt kaasa meeskonna mõtteviisi arendamisele.

Inglid või kangelased? Erioperatsioonide väejuhatuse lugu 9

Afganistan: uued mehed – sama sõda

ÜKSUS

Sellele, kui palju võib olukord lühikese aja jooksul muutuda ja kuidas ühe rotatsiooni tehtud pingutus avaldub teise tegemistes, saime kinnitust siis, kui Eesti teine sihtüksus 2013. aastal vahetas Afganistanis välja esimese sihtüksuse, et jätkata seal ISAFi kooseisus sõjalise toetuse läbiviimist.

Tekst: ERIOPERATSIOONIDE VÄEJUHATUS

Ettevalmistused teise sihtüksuse sisenemiseks Afganistani algasid juba mitu kuud enne seda, kui eelmine rotatsioon oli oma tegevust alustanud. Pühendati palju aega ühest küljest vajaminevate oskuste ja teadmiste lihvimisele, teisalt operatsiooniala dünaamika tundmaõppimisele.

Mõistagi ei ole Eestis võimalik teha 100 protsenti ettevalmistusest. Mitmed vahendid ja olud on kasutamiseks ja kogemiseks kättesaadavad alles kohapeal, Afganistanis. Kasvõi ilmastik. Suur osa ettevalmistusi tehti Eestis talvisel ajal, kuid Afganistani jõudis teine sihtüksus südasuvel.

Ent need lõtkud, mis intensiivsel ettevalmistusperioodil kodumaal katmata jäid, likvideeriti kohapeal eelmise rotatsiooni juhendamise ja näpunäidete järgi. Või siis jooksvalt, juba mõnda operatsiooni planeerides.

Pealegi olukorras, kus omad juba ees, võimaldas vahetu info teisel rotatsioonil märksa kergemini olukorrast aru saada ning vajalikke ettevalmistusi teha. Juba oli selge, milline on vastane, kuidas tegutseb partnerüksus, millised on inimestevahelised jõujooned, mis soovitused on varustusele jne. Samuti oli võimalik enne operatsioonile minekut teha asukohaluuret, mis aitas oluliselt kaasa partnerüksusest (Afganistani politsei eriüksus), keskkonnast, olukorrast ja inimestest arusaamisele.

Vastutusala ülevõtmine

Avastades ennast lõõskava päikese alt, ei tundunud olukord pooltki nii hull, kui seni ettekannetest mulje oli jäänud. Pärast sisseseadmist alustati vastavalt erialadele ja tulevastele ülesannetele enese täiendamist viimase infoga, võeti üle varustus ja tehnika ning alustati treeninguga kohalike oludega harjumise eesmärgil.

Selleks, et kohanemine sujuks võimalikult hästi ning ka partnerüksusele ei muutuks näod päevapealt, korraldati ühine kolmepoolne patrull. See andis ülevaate, milline on maastik, kuidas toimetavad partnerid väljaspool baasi ja milliste meetoditega tagatakse nende loetud liikumisteede turvalisus. Olgu korratud, et kui esimene sihtüksus kulutas päevi, et liikuda mõned-kümned kilomeetrid, siis teine sihtüksus võis sama distantsi läbimiseks kulunud ajaühikuid loendada tundides.

Väga hea eeltöö oli tehtud kohalike võtmetähtsusega isikutega, sealhulgas partnerüksusega ja provintsi politseiülemaga, mis omakorda võimaldas üsna kiiresti sobituda üldisesse puslesse. Ehk siis – esimene sihtüksus oli julgeolekuolukorda

EESTI KAITSEVÄGI

piisavalt palju parandanud ja sellega turvalisuse perimeetrit suurendanud ehk operatsiooniala kujundanud. Saavutatud edu ja muudatused oli suured ning see seadis Eesti teisele sihtüksusele lati kõrgele.

Edasine tegevus

Loomulikult jätkus ülesehitatud ja seni hästi toiminud süsteem provintsi erinevate julgeolekujõudude vahel. Väiksema mastaabiga operatsioone (nt kiirreageerimine kontrollpunkti ründe korral) sooritas politsei eriüksus iseseisvalt, suuremaid planeeriti mitmepoolselt ning viidi selliselt ka ellu. Teinekord ulatusid need tuhande meheni, seahulgas Afganistani armee, rahvusliku politsei, kohaliku politsei ning sihtüksuse partnerüksuse, politsei eriüksuse esindajad. Sellega täitis Eesti sihtüksus sõjalise toetuse nõustavat (*advise*) rolli. Vaatamata kuumale suvele ning peatselt saabuvale ramadaanile jätkus politsei eriüksuse treenimine tulevaste operatsioonide tarbeks. Tasapisi liiguti selles suunas, et hakata võtmetähtsusega taliibe kinni pidama. Üheks polit-

Pealegi olukorras, kus omad juba ees, võimaldas vahetu info teisel rotatsioonil märksa kergemini olukorrast aru saada ning vajalikke ettevalmistusi teha.

sei eriüksuse ülesandeks oli kõrge riskiga kinnipidamine (HRA – *high risk arrest*), mida ei olnud varem praktiseeritud. Selleks lisandus treeningusse (*train*) järjest rohkem tegevusi siseruumides, tänavatel, hoonegruppide vahel. Samuti oli suur osa isevalmistatud lõhkekehade teemalisel ning meditsiiniõppel, mis olid pigem rutiinse iseloomuga.

Kohalikele oli varasema väljaõppega võrreldes suuremaks erinevuseks õhuvahendite kasutamine ja öine tegevus. Viimased olid eelkõige ajendatud sellest, et päevasel ajal masinatega baasist välja liikumise kohta toimis Talibanil liiga hea eelhoiatus, mis andis võtmeisikutele aega põgeneda neile soodsamatele aladele.

Seega oli kriitiliseks küsimuseks operatsiooni turvalisus. Suure võitlejate arvu korral oli enam kui kindel, et tekivad infolekked. Politsei eriüksuse ülema lahendus oli selline, et ta tegi plaani valmis, kooskõlastas selle sihtüksuse ja oma kõrgema üksusega, alluvatele avaldas plaani aga alles vahetult enne elluviimist.

Esimesed arreteerimised

Esimesed öised kinnipidamised olid pigem lihtsamad proovikivid, et hinnata politsei eriüksuse tegutsemisvõimet öösel ning õpetada ja harjutada neid koptereid kasutama.

Väga hea eeltöö oli tehtud kohalike võtmetähtsusega isikutega, sealhulgas partnerüksusega ja provintsi politseiülemaga, mis omakorda võimaldas üsna kiiresti sobituda üldisesse puslesse.

Samuti kasvatas see enesekindlust olulisemate operatsioonide tarbeks.

Selle tegevuse käigus tuvastasime puudujäägid ning viisime treeningusse sisse vajalikud korrektiivid. Kui võrrelda näiteks ülalmainitud tuhandemehelisi operatsioone ja ootamatuid kõrge riskiga kinnipidamisi, mida viisid läbi ainult politsei eriüksus ja sihtüksus, siis koostegutsemise (*accompany*) efektiivsus avaldus viimasel juhul tunduvalt vahetumalt.

Esimene n-ö päriselt olulise taliibi kinnipidamise operatsioon oli ka Eesti sihtüksusele omamoodi tuleristseteks. Öösel liiguti kopteritega mitmes laines objektile, kus oli ülesandeks esmalt julgestada hoonete grupp ning seejärel viia läbi arreteerimine.

Oluline on siin politseinike toetamise (*assist*) aineline külg. Transpordi- ja rünnakopteritel, lennukitel ja luureinfol oli suur osa operatsiooni õnnestumises. Eriti olukorras, kus kõik ei läinud esialgse plaani kohaselt, vaid taliib pääses põge-

Enne operatsioone arutati sündmuste käik kohalike relvajõududega põhjalikult läbi EOVJ

nema ning ta tuli kätte saada ligi kilomeeter eemalt.

Üksused näitasid üles piisavalt paindlikkust ja professionaalsust, et kuumas kliimas raske varustusega mööda halba maastikku tempokalt edasi liikuda. Sarnaseid operatsioone viidi läbi edaspidigi, mõnikord ka kombineeritud maismaasõidukitega, et tagada suurem üksuste hulk.

Taliban peletati urgu

Politsei eriüksus tegi väiksemaid operatsioone tihtipeale iseseisvalt. Tavaliselt olid need reageerimised Afganistani kohaliku politsei kontrollpunkti rünnakutele. Väljatöötatud rutiini kohaselt anti sellistest kokkupõrgetest alati ka Eesti sihtüksusele teada, mis tagas omakorda nende valmisoleku vajadusel reageerida.

Paaril juhul toetati kohalikke politsei eriüksusi õhurünnakuvahenditega ning ühel korral sõideti ise välja kiirreageerimisüksusena (QRF – *quick reaction force*). Sellised abistamised ja valmisolek parandasid oluliselt omavahelist koostööd ning kasvatasid usalduskrediiti. Kiirreageerimisvalmidust pakuti mitu korda ka teistele ISAFi üksustele. See tähendas omakorda, et alal tuli hoida ka neid oskusi, mida kohalike õpetamisel otseselt vaja ei läinud, näiteks *fastrope*, et oleks võimalik kopterist väljuda kohtades, kus maanduda ei saa. Samuti laskmine kui iga operaatori eluliselt tähtis oskus. Risttreeningu käigus hoiti operatsioonidest vabadel hetkedel „käsi soe“ ka teistes valdkondades, eelkõige meditsiinis.

Öösel liiguti kopteritega mitmes laines objektile, kus oli ülesandeks esmalt julgestada hoonete grupp ning seejärel viia läbi arreteerimine.

Pärast Eesti sihtüksus(t)e lahkumist oli tekitatud kindel alus, millelt edasi liikuda piirkonna turvalisuse suurendamiseks. Üheks näiteks sellest on vastase kaudtule rünnakud baasi pihta. Neid esines ainult erioperaatorite rotatsiooni alguses, mis tähendas, et nii esimese kui teise sihtüksuse tegevus sundis vastast oma tegevust muutma.

Hilisemas faasis oli väga raske ka arreteeritavaid kinni pidada, sest Taliban oli muutunud väga tundlikuks politsei tegevuse suhtes ja jäi tihtipeale kaugematesse piirkondadesse varjule. Selle provintsi õnn seisnes ka pädevates ja teotahtelistes ülematest, mis aitas võimekordistamisele (*force multiplier*) palju kaasa. Muidugi, Eesti sihtüksusele oli see tõsiseks katsumuseks, kuid kinnitas seni tehtu õiget suunda. Laotud sai kindel alus – nii kogemuslikult kui ka väljaõppele.

Õppekogunemisel Siil järgin ohutustehnikanõudeid!

Kõik peavad õppuselt tervetena tagasi tulema. See on käsk! Et käsku täita, selleks kasuta kindlasti ohutusvarustust ja järgi ohutusreegleid.

Tekst: staabiveebel MARGUS SOODLA, Kirde maakaitseringkonna veebel

Kiiver, prillid, põlve- ja küünarnukikaitsmed, kõrvatropid – need olgu olemas. Need tagavad, et teie nägemine ja kuulmine on pärast õppust sama head kui enne õppust. Samas eemaldage kõik ketid (välja arvatud „laibakas"), kõrvarõngad ja sõrmused. Vastasel juhul võib teil pärast õppust mõni sõrm või mõni muu oluline kehaosa vähem olla.

Priimuse ohutu kasutamine

Kõige raskemaid vigastusi põhjustab õppustel priimuse kasutamine toiduvalmistamisel. Selleks, et saada ka edaspidi rahulikult peeglisse

vaadata, jälgi alljärgnevaid reegleid.

Enne kasutamist puhasta priimuse leegi avad, et leek oleks ühtlane. Seejärel kontrolli, kas priimuse korgil on kummitihend ja kas kork peab. Heida ka pilk jalge ette ning puhasta maapind põlevast materjalist nagu sammal ja hein. Priimust maapinnale asetades jälgi, et see püsiks kindlalt püsti, mitte ei kõõluks mõne juurika otsas.

Vala piiritus priimusesse väikesest pudelist, mis on selleks ette nähtud (mitte kanistrist ega kaheliitrisest kokapudelist). Ära ürita priimust süüdata otse välgumihkliga! Süüta see tikuga või piiritusse kastetud oksaga. Süttimist kontrolli kas visuaalselt või siis käega kiiresti üle priimuse libistades.

Pärast söögi valmimist lase priimusel lõpuni põleda või kustuta see tagurpidi keeratud korgiga. Mingil juhul ei tohi põlevasse priimusesse piiritust juurde valada. Kordan – mitte mingil juhul ei tohi põlevasse priimusesse piiritust juurde valada! Kui priimus on kustunud, peab ootama, kuni see on täiesti jahtunud, alles siis tohib selle ära panna või uuesti täita.

Kui te aga otsustate kasutada telgis petrooleumilampi, siis jälgige, et telgi tuulutusava oleks avatud, muidu on teil hommikul peavalu ja iiveldus.

Mingil juhul ei tohi põlevasse priimusesse piiritust juurde valada. Kordan – mitte mingil juhul ei tohi põlevasse priimusesse piiritust juurde valada!

Relv ja laskemoon

Eraldi tahan rõhutada relva ohutustehnikasse puutuvaid nüansse. On mõned reeglid, mis peavad selged olema. Lahingurelva tuleb alati käsitseda nii, nagu oleks see laetud lahingupadrunitega. Alati!

Põhilised reeglid relva käsitsemisel on järgmised. Veenduge, et paukpadrunite hulka ei ole sattunud lahingupadruneid, seda tuleb aeg ajalt ette. Relva vintrauale peab olema kinnitatud kompensaator. Sattudes vastasele liiga lähedale (alla 30 m) suunake vintraud üles ja laske õhku. Kontrollige, et relv oleks kaitseriivis, kui seda ei kasuta. Autokastis sõites hoidke relv jalgade vahel ja ärge toetage lõuga vintrauale. Hooldage relva vajadusel.

Veel relva ja laskemoona ohutusest

- Enne, kui alustate relva käsitsemist, tuleb alati esmalt kontrollida relva ohutust.
- Relva peab käsitsema nii, et relva sisse ei satuks liiva, prügi ega muid võõrkehi.
- Isiklikku või kasutusse antud relva on keelatud jätta järelevalveta.
- On keelatud hoida laskemoonaga täidetud padrunisalve relva küljes, kui relva ei kasutata.
- Paukpadruneid peab käsitsema sama ettevaatlikult ja hoolikalt kui lahingupadruneid.
- Paukpadrunitega on keelatud lasta relvast, mille rauasuudme otsa pole kinnitatud paukpadrunitega laskmise otsikut. Otsik peab olema selgesti eristuvat kollast värvi.
- Paukpadrunid peavad olema puhtad, ilma muljumisjälgede, korrodeerumistunnuste või muude nähtavate defektideta.
- Pärast väliharjutust või muud õppust, kus kasutati paukpadruneid, peab kasutamata jäänud paukpadrunid loovutama õppuse läbiviijale või tema määratud isikule, seda ka juhul, kui paukpadrunite tagastamiseks eraldi käsku ei anta.

Allikas: Relvade ja laskemoona käsitsemise ohutuseeskiri

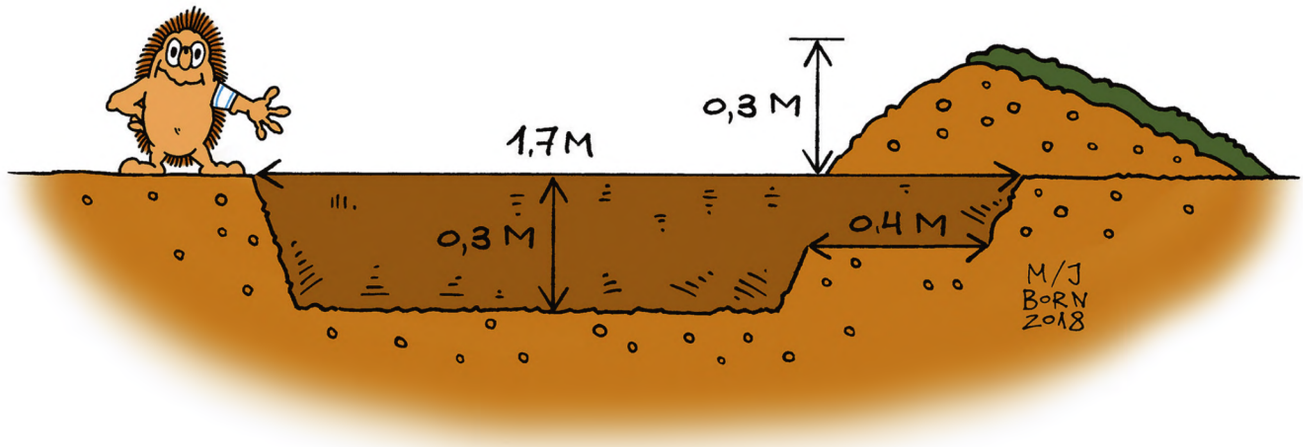

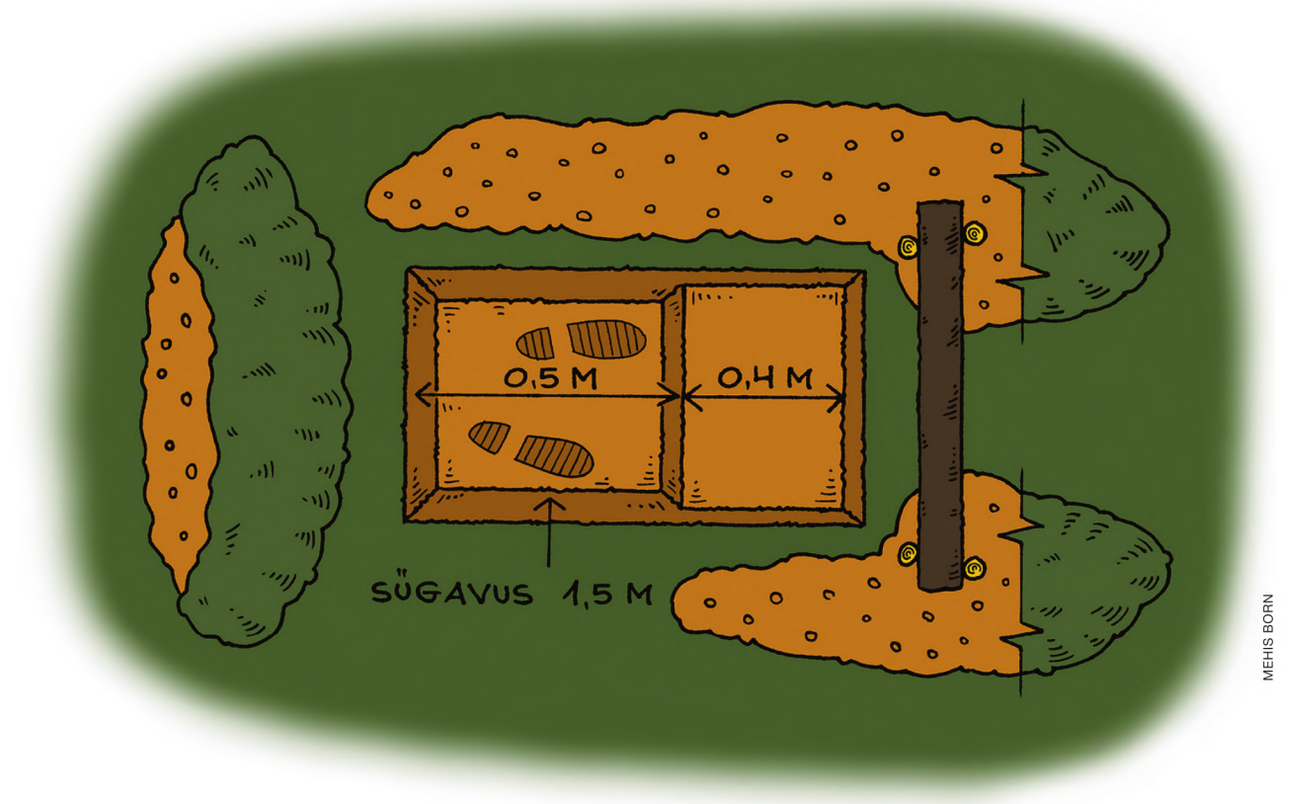

SIIL

MEHIS BORN

Õppekogunemisel Siil ei töllerda ma tule all

Otsese vaenlaseohu korral või vaenlase tule all rühmitudes tuleb võimalikult kiiresti leida kaitse käsitulirelvade tule eest. Selleks peab rajama lamades laskepesa. Selle rajamine pole niisama labidaga augu viskamine – sestap kordame „Sõduriõpiku" abil üle korraliku laskepesa rajamise põhitõed.

Tekst: KK!

LISATEAVE

Eri materjalide kuulikindlus

Käsitulirelva kuulide eest (kuni 7,62 mm) tagavad kaitse järgmise paksusega materjalid:
teras – 0,015 m
betoon – 0,2 m
kivine maa – 0,5 m
liivakotid – 0,5 m
toores puit – 0,6 m
tavaline pinnas – 1,0 m
pressitud lumi – 1,5 m
pressimata lumi – 3,0 m

Sõduri tulepositsioon peab vastama järgmistele nõuetele:
- lai laskesektor,
- kindel tugi relvale,
- varjatud maa- ja õhuvaatluse eest,
- kaitstud käsitulirelvade tule eest,
- varjatud liikumistee positsioonile.

LASKEPESA KAEVAMINE

1. etapp. Märgistada laskepesa piirjooned ning eemaldada maakamar laskepesa süvendist ja vallide alalt (alates 5 m²).

2. etapp. Lõigata ja eemaldada maakamar ning asetada see kaeviku taha telkmantlile – mitmekihiliselt ja nii, et murukihid on vastakuti.

3. etapp. Kaevata laskepesa. Kaeviku kaitsevallid algavad süvendi servast 20 cm kauguselt. Esmalt peab rajama eesmised vallid. Vallide kogupaksuseks on 2–2,5 m. Vallid peavad kaitsma ja varjama laskuri täielikult. Seejärel tuleb rajada tagumine vall, mis varjab kiivri kontuuri. Kaeviku vallidesse matta kive, palke jms, et suurendada vallide vastupidavust.

4. etapp. Ühes eesmiste vallidega tuleb rajada laskeplatvorm. Laskeplatvormi nõuded: laskeasendis oleva laskuri mõlemad küünarnukid peavad saama korralikult laskeplatvormile toetuda. Laskeplatvormi sügavust saab kindlaks määrata tööde edenedes, aeg-ajalt laskeasendit sisse võttes.

5. etapp. Laskeplatvormi ette tuleb asetada relva toeks ja kuulide kaitseks vähemalt 20sentimeetrise läbimõõduga tugipuu või liivakott. Relvatugi rajada enne eesmisi valle. Relvatugi kaevata 50 protsendi ulatuses maa sisse.

6. etapp. Valle täiendada kuni valmimiseni. Valmis vallid moondada eelnevalt eemaldatud maakamaraga. Esmalt moondatakse vastasepoolne külg.

7. etapp. Viimistlus, moondamise täiendamine.

SIIL

Niisiis, tule alla sattudes kuhjake üksteist kattes enda ette pinnast, mille kaevate lamamiskohast. Eesmärk on varjuda ja tekitada enda ette kaitsevall. Vaenlase tule raugedes tuleb esimesel võimalusel ehitada korralik sõduri laskepesa.

Laskepesa kaevamist peab varjama vastase maa- ja õhuvaatluse eest. Selleks tuleb varuda kiired maskeerimisvahendid, näiteks tihedad oksad, moondamisvõrk.

Kui on aega, võib vastasepoolsele küljele ehitada ajutise varjeseina, mis ei tohi erineda ümbritsevast loodusest.

Kogu moondamiseks vajaminev materjal tuleb tuua oma positsioonide tagant. Mitte eest ega kõrvalt! Kaevumise ajal tuleb moondada kõik tööde jäljed. Eriti suurt tähelepanu peab pöörama värskelt kaevatud pinnasele, laskepesa süvendile ja vallide kontuuridele.

Maskeering pole mingi suvaline näomaaling

Talv oli tänavu pikk ja kevade saabumine venis. Nüüd on lumi õnneks sulanud ja loodus läheb üha haljamaks. Suures soojaootuses kiputakse tihti unustama sõduri baaskursusel õpitu.

Tekst: veebel KRISTJAN PRII, instruktor

KARRI KAAS

Eelkõige hõlmab see maskeerimisoskust – kunsti muuta ennast nähtamatuks, raskesti jälgitavaks ja varjatuks. Alljärgnev pakub lühikest ülevaadet, kuidas rohelusest rõkkavas metsas paremini märkamatuks jääda.

Alusta maskeerimist alati siis, kui sinu julgeolek on tagatud. Võta ära riided, millega sul hakkab palav, näiteks kindad, sall, kiivrialune müts. Tõmba käised üles nii kõrgele kui võimalik, ava hõlmad nii, et T-särgi kaelus oleks korralikult ligipääsetav. Kui sul pole peeglit, kasuta kaasvõitleja abi.

Suvisel ajal on kõik roheline. Seega peab alusvärv olema roheline. Kanna ühtlane kiht rohelist värvi näole, kaelale, kätele. Jälgi, et rohelisega saaksid korralikult kokku kõik õnarused, kumerusetagused ja augud, sh juustepiir, kõrvaaugud ja kõrvatagused, ning et värv ulatuks ka paar sentimeetrit särgi alla. Eemaldada tasub ka maskeeringut rikkuda võivad asjad, nagu kõrvarõngad, sõrmused, iluneedid.

Pärast baasvärvi tee näo kõrgemale kumerustele – nina, põsesarnad, otsaesine ja lõug – tumedamad laigud peale. Seejärel tõmba käega värv mööda nägu laiali, et piirjooned hajuksid.

Üldreegel: päeval tehakse heledam maskeering ja öösel tumedam. Vastavalt maastikule tuleb maskeeringut muuta ja värskendada, sest see kipub maha kuluma.

Allikas:

Sõduri käsiraamat. Võru, Kaitseväe Võru Lahingukool, 2015.
http://www.ksk.edu.ee/wp-content/uploads/2011/01/S6duri_K2siraamat_2015_web.pdf

KARRI KAAS

Nägu puhtaks – ikka vee ja seebiga!

Kui eelmine artikkel keskendus näo maskeerimisele, siis nüüd katsetasime, millised vahendid aitavad kõige kiiremini näo puhtaks saada.

Tekst: KRISTJAN PRII, instruktor

Testimiseks võtsime asjad, millele sõduril on kõige lihtsam ligi pääseda: vesi, seep ja piirituselapid.

Kriteeriumiteks olid vahendite kaal, nende efektiivsus, puhastamisele kuluv aeg ja tekkivad jäätmed. Hindamine käis plusside süsteemis, nii et ilma ühegi plussita tähendab väga halba ja kaks plussi väga head tulemust.

Vesi

Natuke vett kannab iga sõdur enamasti joogipudeliga kaasas. Välitingimustes on võimalik veevarusid täiendada rühmavanema või kompaniiveebli abiga, püsivama laagri korral saab vett köögist või tagalast.

Kuid maskeeringu eemaldamiseks on see tühi vaev, sest veega seda maha ei saa. Või, noh, saab küll, aga selleks kulub liiga palju vaeva ja aega, mida sõduril tihtipeale ei ole. Sellepärast jäta puhas vesi joomiseks ja otsi näo puhastamiseks mõni teine moodus.

Vesi ja seep

Seep peab igal sõduril isiklike hügieenivahendite hulgas seljakotis olema. Seep tuleks valida võimalikult looduslik, sest petrooleumi baasil seebid kuivatavad ja kahjustavad nahka. Samuti peaks seep olema lõhnatu.

Joogivett tuleb säästa joomiseks, kuid ka looduses leiduva vee puhul tasub jälgida, et see oleks puhas. Vesi seab ka maskeeringu eemaldamisele olulise piirangu – kui lappe saab kasutada praktiliselt kohe, siis piisavas koguses puhta vee leidmine võib põhjustada parasjagu peavalu.

Vesi ja seep puhastavad näo ilusasti, enamasti piisab 3 korrast.

Seep kaalub umbes 40 grammi ning mahub praktiliselt igale poole. Õnneks leidub meil tavaliselt igal pool ka vett.

Desinfitseerivad lapid

Suhteliselt väikestel lappidel on puhastavat pinda vähe ning näo enam-vähem puhtaks saamiseks kulub kõvasti üle kümne lapi. Samas ei kaalu see kogus kuigi palju ega võta ka pakkimisel eriti ruumi. Lapid on ühekaupa pakendis ja tekitavad kõvasti prügi.

Pärast kõva hõõrumist piirituselapiga tekib näole punetus ja kipitus, kohati võib tunduda, nagu nühiksid nahka peenikese liivapaberiga. Lappidega on raske maskeeringut maha saada juustepiirilt, habemest, kõrvade ja kukla tagant ning muudest õõnsustest.

Kuigi desinfitseerivaid lappe leidub igas kaitseväe toidupakis ja hea tahtmise korral on neid võimalik meedikutelt juurde hankida, jõudsime järeldusele, et neid on siiski mõistlikum kasutada sihtotstarbeliselt ehk desinfitseerimiseks. Maskeeringu saab nendega küll maha, kuid selleks kulub liiga palju aega ja vaeva.

Tulemus

Testi võitsid napi edumaaga teiste puhastusvahendite ees vesi ja seep. Eelkõige tänu efektiivsusele ja keskkonnasõbralikkusele. Kuigi piirituselappidel on omad eelised, ei saa neile eriti lootma jääda. Seepi on ka raskel ajal enamasti saada ja seda on võimalik ka ise valmistada, mida muude vahendite kohta just öelda ei saa.

KRISTJAN PRII

KARRI KAAS

KARRI KAAS

Eemaldusvahend	Aeg	Kaal	Efektiivsus	Jäätmed	Kokku
Vesi		+		++	3
Vesi ja seep	++	+	++	+	6
Desinfitseerivad lapid	+	+	++		5

Siili eri: Hõrgutised kaitseväe kuivtoidupakist nr 4

Soojad sprotivõikud ja krõbe müsli

Olles solidaarne metsas müttavate võitlejatega, rebis toidublogija Tuuli Mathisen sedakorda lahti kaitseväe kuivtoidupaki nr 4. Eksib see, kes arvab, et seal leiduvast kraamist ei saa mõne lisandi ja piisava oskustepagasi abiga hõrgutisi valmistada – saab küll. Head isu!

HEAD ISU

TUULI MATHISEN

Soojad võileivad tomatikastmes sprottide ja juustuga

Lihtne ja kiire hommikusöök, kus leivale sätitud tomatikastmes kalale annavad maitselisa priske sibularatas ja sulanud juust. Tubastes tingimustes saab sellised võileivad loomulikult ahju pista, kuid metsalaagris võib sama võileiva ka grillrestil vaiksel tulel valmis küpsetada. Võileib on valmis siis, kui leival olev juust on sulanud. Siis ei jää muud üle, kui lihtsalt nautida.

1 sööjale
2 viilu leiba
1 karp sprotte tomatikastmes
paar rammusat sibularatast
2 viilu juustu

Tõsta 4–5 sprotti leivale üksteise kõrvale. Lisa ka tomatikastet. Peale aseta sibularatas ja kata kõik juustuviiluga. Aseta ahju või grillrestile ja küpseta, kuni juust on parajalt sulanud. Naudi soojalt.

TUULI MATHISEN

HEAD ISU

Ahjumarjad krõbeda müslikattega

Müslit võib süüa tavapäraselt hommikusöögikausist, kuid sellest saab valmistada ka mõnusa marjamagustoidu, kui poetada seda katteks marjadele ja õuntele ja siis krõbedaks küpsetada. Hapukasmagusad marjad koos krõbeda võise müsliga on tõeliselt maitsev kooslus. Kui tahad eriti külluslikku maitset, pudista müslile lisaks halvaad. Vormiks võid kasutada näiteks tühjakssöödud ja puhtakspestud konservikarpi ja kui ahju käepärast ei ole, saad sellise maiuse ka lõkke kohal restil või grillil valmis teha. Suvisel ajal ei ole marjugi vaja kaugelt otsima minna – metsa alt leiab nii mustikaid, vaarikaid kui metsmaasikaid.

2 sööjale

300 g marju (maasikad, vaarikad, mustikad vm)
1 portsjonpakk šokolaadimüslit
30 g võid
soovi korral veidi halvaad
2–3 tl suhkrut
veidi sidrunimahla

Näpi või müsli hulka. Soovi korral lisa müslile ka purustatud halvaad. Sega marjad suhkru ja sidrunimahlaga. Jaota marjad kahe vormi vahel. Puista peale müsli. Küpseta ahjus 200 kraadi juures *ca* 15–20 minutit, kuni müsli on krõbedaks küpsenud.

Välikoka seitse sõpra

Välikokk ei ole toitu valmistades kunagi üksi. Tavaliselt ikka koos toimkonnaga. Ja, mis vähemalt sama oluline – varustusega. Välikoka kursusel osalenud Merle Muruvee abiga panime kokku nimekirja olulistest esemetest, ilma milleta üks välikokk ega väliköök ei toimi.

Tekst: ASSO PUIDET,
Kaitse Kodu! tegevtoimetaja

Katel

Kokk ja katel. Need käivad koos nagu sukk ja saabas. Ilma kokata on katel kasutu. Ilma katlata on kokk kasutu. Seega üks tähtsamaid asju välikköögis, kohe koka järel või isegi tema ees, on katel. Ükskõik kas Rootsi oma või mõni muu. Reeglina kuuluvad katla juurde lisaks tulekoldele ka mõned tarvikud. Rootsi katla juurde näiteks pann ja kaks pada. Sest kaks pada on parem kui üks pada.

Nuga

Välikokaga ei tasu nugade peale minna. Tal on neid nagunii rohkem. Ja eri suurusega. Suuremate juurikate jaoks üks, kartulite jaoks teine, liha jaoks kolmas. Kui vaja, leiab ka neljanda ja viienda. Ja kõik need on teravad. Väga teravad.

Mõla

Väliköögi kirjutamata (nüüdsest siis kirjutatud) reegel on: vähem mõla, rohkem mõla! Ja mõla, erinevalt mõlast, peab olema suur. Suurem kui elu. Sest katel on samuti suurem kui elu – ligi 40 liitrit – ja väiksema vahendiga pole võimalik toitu segada. Aga segama peab, muidu kõrbeb põhja – seda teab iga kokk. Seega veel kord: vähem mõla – rohkem mõla!

Kulp

Üks endast lugupidav välikokk kulpi ei löö. Ta kasutab seda hoopis vedelike patta ja pajast välja tõstmiseks. Sealjuures on pajast välja tõstmise kulbid timmitud täpselt toiduratsioonide suuruseks: supile ühe suurusega, pudrule teise suurusega – et ikka kõik võitlejad saaksid võrdse portsu.

Tuletikk

Inimkond sai juba üsna oma eksistentsi alguses aru, et tulel on parem süüa teha kui ilma tuleta. See arusaam kehtib ka tänapäeval. Seetõttu on tuletegemisvahendid väliköögis au sees. Tikud, süütetablett, puud – ilma nendeta katla alla tuld ei saa. Ja kui ei saa tuld, siis ei saa ka süüa.

Kummikindad

Tilk tõrva meepotis teeb teadagi mida. Ja ega kübeke küünemusta kastmes paremat tulemust anna. Seetõttu tuleb välikoka juures lugeda söögitegemisoskuse kõrval oluliseks ka oskust puhtust pidada. Miski ei näita suurepärast hügieenitaset paremini kui paar kummikindaid, mis välikokal peavad toiduga kokku puutudes alati käes olema. On.

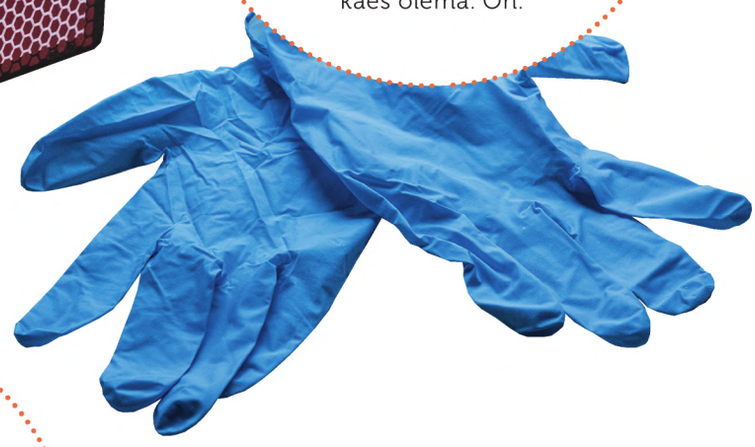

Tuletekk

Kus süüa, seal suitsu, seal tuld, seal tuleoht. Et oht oleks väiksem ja kiiresti likvideeritav, on igas väliköögis kõigile kättesaadavas ja nähtavas kohas tuletekk. Selle saab vajadusel heita nii panni kui katla peale. Ja võib kindel olla, et väliköögi toimkonnale on tuleteki kasutamine sama selge kui tavalise villateki kasutamine voodisse heites.

KARRI KAAS

Tänapäeval saavad sobivate isikuomadustega võitlejad esmalt vajaliku erialakoolituse, teiseks varustatakse nad täpse relvasüsteemiga ning kolmandaks tagatakse neile piisavalt täpne laskemoon

Täpsusrelvade areng
Teisest maailmasõjast külma sõja lõpuni

Artiklis kirjeldan lühidalt täpsusrelvade arengut alates II maailmasõjast külma sõja lõpuni. Selguse huvides keskendun USAs ja NSV Liidus toimunule, sest need NATO ja VLO juhtriigid mõjutasid oma liitlasi märgatavalt. Kõrvalepõikena lisan infot ka näiteks brittidelt, kelle täpsusrelvade kohta on säilinud piisavalt informatsiooni.

Tekst: HEIKKI KIROTAR, Snaiprigild

Tänapäeval peetakse mõistlikuks esmalt anda sobivate isikuomadustega võitlejatele vajalikud erialaoskused, teiseks varustada täpsuslaskurid hea kvaliteediga ja piisavalt täpse relvasüsteemiga ning kolmandaks tagada neile piisavalt täpne laskemoon. Ilmasõjas aga tekkis kiiresti vajadus suure hulga täpsuslaskurite järele, kiirustati nii koolituse kui relvade ehitamisega ja täpsusmoona ei tuntud.

II maailmasõja reaalsus – armee relvadest valitakse paremad

Teise maailmasõja täpsusrelvad ehitati armeede tavaliste vintpüssside baasil. Relvatehases valiti välja väiksema tehnilise hajuvusega relvad, nende päästikuid lihviti ja neile lisati mõnekordse suurendusega optiline sihik. Erialane koolitus oli täpselt nii hea, kui rügemendis või diviisis suudeti korraldada.

Konkurentsitult enim täpsusrelvi tootis sõja eel ja ajal NSV Liit. Ainuüksi Mosini täpsuspüssi toodeti suurusjärgus üle saja tuhande, lisaks täpsusrelvad SVT 38 ja SVT 40. Seega on igati loomulik, et pärast sõda jätkus neid relvi nii oma tarbeks kui ka liitlastele jagamiseks aastakümneteks. Optilisi sihikuid PU (3,5 x suurendus) ja PE toodeti 1930. aastatest kuni II maailmasõja lõpuni mitmes tehases üle poole miljoni. Tehniliselt oli tegu 1930. aastate sõjalise koostöö ajal sakslastelt saadud sihikute kloonimisega.

Jänkide maavägi kasutas poolautomaatse M1 Garandi 1936. aasta mudelit ja merejalaväelaste täpsusrelvaks oli veel vanem, poltlukuga M1903A4, kus 1903 tähistab relvasüsteemi kasutuselevõtu aastat ning A4 on neljas modifikatsioon. Sihikud olid 2–3kordse suurendusega. Britid ja impeeriumi alamad kasutasid peamiselt erinevaid Lee-Enfieldi SMLE mudeleid 3,5 x suurendava sihikuga.

Sõdivate riikide tööstuste võimalused püsside, laskemoona ja optiliste abivahendite tootmiseks olid sarnased, seega ei olnud kellelgi märgatavat tehnilist ülekaalu täpsuslaskmise vahendites. Täpsuslaskurite meenutustest selgub, et 3–4kordse suurendusega optikast suudeti harva eristada sihtmärki ja tabada üle poole kilomeetri kaugusele. Meenutame, et optilise sihiku kasutamine võimaldab sihtmärki vaid paremini näha ega tee kedagi automaatselt paremaks laskuriks, ning et ajalugu tunneb ka täpseid laskureid, kes võitlesid tavalise tabelrelvastusega ja ilma igasuguse täpsuslaskuri erialakoolituseta. Näiteks soomlaste kuulsaim Talvesõja täpsuslaskur, kolme kuuga pataljonitäie punaarmeelasi kuni 450 meetri kauguselt tabanud Simo Häyhä oli tubli kaitseliitlane, kes kasutas tavalist Soome armee lahtise sihikuga vintpüssi M 28-30 seerianumbriga 60974 ja vahel

Sõdivate riikide tööstuste võimalused püsside, laskemoona ja optiliste abivahendite tootmiseks olid sarnased, seega ei olnud kellelgi märgatavat tehnilist ülekaalu täpsuslaskmise vahendites.

USA merejalavägi pidi oma relvastuse arendamisel olema leidlik, mistõttu alates 1966. aastast on nende peamiseks täpsusrelvaks Remingtoni mudelist 700 ümberehitatud M40

lähivõitluses ka püstolkuulipildujat Suomi M31.

Britid pidasid SMLE täpsusrelva raua elueaks 500–1000 lasku ehk mõned jalaväelase lahingukomplektid, seejärel hakkas hajuvus muutuma häirivalt suureks. Väljavalitud SMLE põhjal ehitatud täpsusrelva maksimaalseks lubatud hajuvuseks tavalise laskemoonaga lasketiiru ideaalsetes tingimustes 100 m kauguselt peeti umbes 2,5 MOA ehk 73 mm ja 400 m kauguselt 290 mm. See oli märgatavalt parem kui tavalise vintpüssi hajuvus 4 MOA ehk 116 mm 100 m ja 464 mm 400 m kauguselt. 4 MOA hajuvust peetakse jalaväelase relvale ka tänapäeval mõistlikuks, sest siis on võimalik tabada sihtmärki relva sihikulise laskekauguse piires. Võrdluseks, nüüdisaegsete täpsusrelvade rauad püsivad metallisulami suurema kulumiskindluse, kvaliteetse laskemoona ja mõistliku hoolduse toel piisavalt täpsed 5000–10 000 lasku. Tänapäevase tuletoetusrelva piisavaks täpsuseks kvaliteetse laskemoonaga peetakse kuni 1,5 MOA ja poltlukkudel 1 MOA.

Korea sõda

Rahu saabudes enamik täpseid laskureid demobiliseeriti ja nende oskused enamasti unustati. Olemasolevad täpsusrelvad ladustati või utiliseeriti. Täpsed laskurid ei olnud enam olulised olukorras, kus nähti ette suurriikide hiigelarmeede vahelist lahingutegevust kõikide raskerelvadega. Paraku ei olnud sõjaline ja poliitiline vastasseis kuhugi kadunud ning aastat 1947 võib lugeda külma sõja alguseks. Läänemaailma riikide sõjaline liit NATO loodi 1949 ja NSV Liidu satelliitide Varssavi Lepingu Organisatsioon 1955.

1950. aasta suvel alanud Korea sõja esimeste lahingute ajaks oli II maailmasõja lõpust möödunud napp 5 aastat ja sõditi loomulikult samade relvadega. Aktiivsele lahingutegevusele järgnenud positsioonisõjaks otsiti ladudest välja ka täpsuspüssid ja hakati õpetama täpsuslaskmist. Korea kommuniste toetanud NSV Liit ja Hiina andsid oma liitlastele märkimisväärse koguse Mosini poltlukuga täpsuspüsse. See oli eelmises sõjas olnud Punaarmee peamine täpsusrelv ja jäi selleks 1960. aastateni, mil seda hakati asendama poolautomaatse Dragunovi täpsuspüssiga SVD.

SVD

SVD, selle kloonid ja modifikatsioonid on tänapäeva maailmas ilmselt levinuim täpsusrelv, nagu Kalašnikovi automaati peetakse kõige levinumaks ründevindiks. Alates 1963. aastast Punaarmeele ja hiljem liitlastele jagatud SVD on täpsuslaskmise arengus ülioluline, sest esmakordselt loodi arenenud riigis täpsusrelvasüsteem, kus nii relv, optiline sihik kui laskemoon olid välja töötatud spetsiaalselt armee täpsuslaskuri vajadustele mõeldes.

Konkurentsitult enim täpsusrelvi tootis Teise maailmasõja eel ja ajal NSV Liit, ainuüksi Mosini täpsuspüssi toodeti üle saja tuhande

WIKIPEDIA.ORG

Esimestel aastatel ehitatud püssside vindisamm oli 320 mm, mis oli optimeeritud raske kuuliga täpsusmoonale, ent kui lasti kergema ja kiirema kuuliga lahingumoona, ei suutnud vindisamm kuule piisavalt stabiliseerida, mistõttu aastal 1975 vähendati seda 240 mm peale.

SVD tabamuste lubatud tehniline hajuvus 100 m kauguselt ei tohtinud tavalaskemoonaga ületada 100 mm ja alates 1967. aastast kasutusele tulnud kõrgendatud läbivusega kuuliga 7N1 oli see täpsusmoonaga lastes 40 mm. Lahingumoona lubatud tehnilise hajuvuse piirmäär oli 3,45 MOA ja täpsusmoonaga 1,4 MOA. Tänapäevaste poolautomaatsete täpsusrelvade sobivaks tehniliseks hajuvuseks peetakse täpsusmoonaga kuni 1,5 MOA.

Teine oluline uuendus oli 4kordse fikseeritud suurendusega optiline sihik PSO 1, mille niitristile oli lisaks põhilisele sihtimispunktile märgitud abijooned nähtava sihtmärgi kauguse hindamiseks ja liikuva sihtmärgi ennakute võtmiseks. See oli suur ja oluline uuendus võrreldes vanemate sihikutega, mis olid tavaliselt lihtsate horisontaal- ja vertikaaljoontega.

Kolmas oluline uuendus oli parandatud läbivusega, võimalikult kvaliteetne laskemoon, mille läbivus oli parem kui pehme pliisüdamikuga täpsuskuulil ja isegi tavalisel täismantelkuulil ning mis eelkõige oli oluliselt täpsem. Korea sõja ajal hakati lääneriikide jalaväelasi laialdaselt varustama pehmest nailonist killukaitsevestidega ning Vietnami sõjas hakkasid USA maaväe helikopterimeeskonnad kandma kõvade kuulikindlate plaatidega kaitseveste, nii et kuuli läbivus muutus varasemast tähtsamaks. Loodi väga korralik 10lasulise salvega tuletoetusrelv, et lasta kiire täpsustulega sihtmärke, mis olid automaadiga relvastatud jalaväelasele liiga kaugel ning kuulipildujale liiga väikesed või hästi maskeeritud. SVD praktiline laskekaugus, kus tabamus on tõenäoline esimese või teise lasuga, on 500–600 meetrit, maksimaalne sihikuline laskekaugus häirivaks tuleks grupisihtmärkide pihta kuni 1300 m.

PIXABAY.COM

Sihikute paigaldamine ja töökindluse kontroll

Optiline sihik peab püssi peal olema võimalikult lähedal relvaraua keskjoonele ning sihiku korpus ja niitrist võimalikult otse. Kui relv või sihik on kallutatud kõrvale, siis hakkavad tabamused minema kalde suunas, näiteks kui sihiku vertikaaljoon ei olegi täpselt kell 12, vaid hoopis kell 11, jooksevad tabamused vasakule. Vanematel täpsusrelvadel on tavaline, et optiline sihik ei ole relvaraua kohal, vaid kergelt vasakul, võimaldamaks relva laadimist padrunipidemega ja tegemaks ruumi relvaluku liigutamiseks, optika purunedes on võimalik kasutada ka tavasihikut.

Vaadates sisse PU sihikusse ja teistesse Saksa inseneride või nende mõttekaaslaste loodud 20. sajandi esimese poole optilistesse sihikutesse, näeb tavaliselt kahte horisontaaljoont ja nende vahel terava tipuga vertikaaljoont ning sihtimispunkt on vertikaaljoone teravik. Seda nimetatakse Saksa postiga sihikupildiks. Teine tavaline niitrist oli näiteks jänkide kasutuses olnud Weaveri jahisihik 330C ehk M73B1 2,2kordse suurendusega, mille niitrist koosnes kahest ristuvast peenikesest joonest. Kui sihik on kinnitatud relvale korrektselt, relvaraua keskjoonega arvestades, peaks sihikust nähtav sihtimispunkt asuma läätse keskel. Kui sihik on mis iganes põhjusel kinnitatud raua keskjoone suhtes viltu või sihiku nullimiseks on kasutatud ära märgatav osa kõrguse- ja küljeparanduse reguleerimisalast, võib sihtimispunkt asuda kusagil läätse servas. Sihiku tehnilist korrasolekut saab kontrollida mitmel moel. Näiteks kinnitades sihik või relv sihikuga kindlalt laskepingi vms aluse külge ja keerates sihiku trumleid üles-paremale-alla-vasakule. Iga keeramisega peab niitristi sihtimispunkt liikuma õige hulga sentimeetreid. Näiteks kui sihikul on 1/10 mrad klikid, siis peab 10 klikiga muutuma sihtimispunkt 10 sentimeetrit 100 m kaugusel ja 4 keeramise tulemusena olema tagasi alguses. Kui sihtimispunkt muutub rohkem või vähem või liigub hüplikult, on põhjust kahtlustada, et sihik ei ole töökorras ja tuleb saata tehasesse parandusse.

Garand M1C ja D vahetas Vietnami sõja ajal välja M21 SWS

USA maavägi ja merejalavägi olid alates 1959. aastast alustanud üleminekut uuele M14 vintpüssile kaliibriga 7,62 NATO, mis oli tehniliselt 1936. aasta armee relvastuses olnud Garandi edasiarendus uue kaliibriga ja vahetatava 20lasulise salvega. Samas kasutas Vietnami sõdima saadetud USA maavägi veel Teise maailmasõja aegseid poolautomaatseid täpsuspüsse Garand M1, peamiselt mudeleid C ja D kaliibris 30-06. Tegemist oli seega vähemalt 20 aastat kasutuses olnud, vananenud optiliste sihikutega kulunud relvadega, mis vajasid vanamoodsat padrunit – ebaefektiivne logistiline peavalu.

Ameeriklased ja nende liitlased said Vietnami sõjas osaledes 1965.

SVD, selle kloonid ja modifikatsioonid on tänapäeva maailmas ilmselt levinuim täpsusrelv.

aastast alates enda kätte ka SVDsid, kuigi Põhja-Vietnami regulaararmee ja Vietkongi sisside peamine täpsusrelv oli vanamoodne Mosin. SVD võimaldas kiiret ja suhteliselt täpset tuld ning need omadused olid ilmselt tähtsad ka siis, kui USA armees võeti 1969. aastast täpsuspüssina kasutusele poolautomaatne M21 SWS.

Väliselt Eesti kaitsejõudude relvastuses oleva M14ga väga sarnase relvasüsteemi aluseks oli tegelikult M14 mudel National Match, mis oli tavalisest M14st oluliselt hoolikamalt ehitatud, kvaliteetse täpsusraua ja lihvitud päästikuga. M21 tabamuste hajuvus ei tohtinud kvaliteetmoonaga ületada 1 MOA, kui M14 puhul võib rahul olla kaks korda suurema hajuvusega. Kokku ehitati 1439 komplekti täpsusrelvi M21 SWS. Paradoksaalselt oli M14 lühima kasutusajaga USA armee vintpüss, sest peamiselt Vietnami sõja kogemustele viidates hakati juba 1964. aastast üle minema lühemale, kergemale ja väiksema kaliibriga automaadile M16. Lühikesest elutsüklist hoolimata on M14 ja selle modifikatsioonid USA armees ja liitlaste juures täpsusrelvadena kasutusel tänaseni.

Samas kasutas Vietnami sõdima saadetud USA maavägi veel Teise maailmasõja aegseid poolautomaatseid täpsuspüsse Garand M1.

USA merejalavägi on vahendite nappusel pidanud olema oma relvastuse arendamisel leidlik ja alates 1966. aastast on nende peamiseks täpsusrelvaks merejalaväe relvurite poolt poltlukuga vintpüssist Remington 700 ümber ehitatud M40 erinevad modifikatsioonid. M21 SWS jäi USA armee peamiseks täpsuspüssiks kuni 1988. aastani, kui merejalaväe eeskujul võeti kasutusele poltlukuga Remington 700-l põhinev, põhjalikult ümberehitatud M24 SWS kaliibriga 7,62 NATO. Ameerika merejalavägi oli sarnast relvasüsteemi kasutanud juba 22 aastat.

Külma sõja perioodile järgnenud aastakümnete täpsusrelvade arengutest mõnes järgmises Kaitse Kodus!

KAIDI PETERKOP

Eesti kaitsejõudude relvastuses oleva M14ga väliselt väga sarnase relvasüsteemi aluseks oli tegelikult M14 mudel National Match, mis oli tavalisest M14st oluliselt hoolikamalt ehitatud

Iraagi armee tank T55 pärast liitlaste õhurünnaku kätte jäämist 1991. aasta aprillis

Tankide sõda 2.
Tankid pärast Teist maailmasõda

Pärast Teise maailmasõja lõppu oli peatselt selge, et maailm seisab külmas sõjas silmitsi tuumasõja võimalusega.

Tekst: MARKUS REISNER, DIETER SCHADENBÖCK, FELIX SCHNEIDER

Korea sõda näitas ohtu väga hästi. Lahing Korea mägedes ning ka hilisemad sõjad Vietnamis ja Afganistanis lubasid suurte mehhaniseeritud üksuste ja soomustatud suurte väeosade opereerimist üksnes piiratult.

Külm sõda annab hoogu

Seda võis pärast Teist maailmasõda näha kõikides konfliktides, mida araabia maailm tekitas noore Iisraeli riigi vastu. Vaatamata sellele töötasid Ameerika ja Nõukogude Liit intensiivselt tankirelva edasiarenduse kallal.

Sõja lõpus olid lahingutankidel Tiger II, tuntud ka kui Kuningtiigrid (*Königstiger*), juba kõik tänapäevase tanki tunnused, kuid neid täiustati veelgi sõjajärgsetes mudelites, nagu Ameerika Ühendriikide M47 Patton või Nõukogude Liidu T55.

USA tanki M47 kasutas näiteks Jordaania 1967. aastal Kuuepäevases sõjas Iisraeli vastu ja Türgi 1974. aastal Küprosel Kreeka vastu, samuti 1980. aastatel Pakistan sõjas India vastu ja Iraan lahingus Iraagi vastu.

Ka Nõukogude relvajõud arendasid pärast Teist maailmasõda oma soomusvägesid edasi. Nõukogude tankide T55 ning hiljem T62 konstruktsioonide ja versioonide nimekiri on veel pikem. Need osalesid paljudes konfliktides ja neid kasutatakse paljudes riikides tänagi.

Suurte mehhaniseeritud üksuste ulatuslikke manöövreid ühe konflikti raames võis uuesti näha operatsioonidel Kõrbetorm 1991. aastal ja Iraagi Vabadus 2003. aastal. Iraagi armee kiire hävitamine 2003. aastal, Saddam Husseini režiimi ajal, oli võimalik tänu sellele, et Bagdadi haarasid kiiresti ümber Ühendriikide merejalavägi ja 3. jalaväediviis, mis oli oma nimest hoolimata mehhaniseeritud üksus. Suuremaid lahinguid, nagu 1991. aastal, Iraagis 2003. aastal siiski ei peetud, peami-

KARRI KAAS

Briti tank Challenger 2 on teenistuses olnud alates 1998. aastast

selt tuli koalitsiooni tankidel alla suruda neid vastaste tanke, mis olid liitlaste õhurünnakud üle elanud.

Afganistani ja Iraagi stabiliseerimise katsetel 2001. ja 2006. aastal oli tankidel enamasti kaitsev ja jalaväge toetav roll. Seda võis täheldada ka 2004. aasta aprillis ja novembris USA operatsioonidel Vigilant Resolve ja Phantom Fury Iraagis Fallujah' linnas, kus jalaväe toetamiseks lahingutes hoonestatud aladel kasutati tanke M1 Abrams sarnaselt Saksa (ja ka Nõukogude) ründesuurtükkidele Teise maailmasõja ajal.

Samamoodi kasutas Süüria oma tanke linnalahingutes Damaskuses, Homsis ja Aleppos. Seevastu Iraagis üritas kohalik armee oma M1 Abramsite toel vallutada Mosuli linna ning Türgi marssis alles hiljuti Põhja-Iraaki sisse tankidega M60 ja Leopard 2 (ja ka kaotas mõned neist). Saudi Araabia sissetungil Jeemenisse ning sellele järgnenud lahingutes hävitasid aga Houthi mässajad palju USA päritolu M1 Abramseid.

Viimased õppetunnid

2000. aastate alguse sõjandusteoreetilistes kirjutistes levis hoiak, et tankid peaksid jääma vaid toetavasse rolli ja et suurte tankilahingute edu on ebatõenäoline. Ukraina konflikt ja ägedad lahingud Süüria kodusõjas näitavad siiski vastupidist. Peamiselt tankidega T62 relvastatud Ukraina armee pidi lahingus Ida-Ukrainas tunnistama kibedat kaotust tänapäevastele Vene tankidele T72B4 ja T72BM.

Pidev moderniseerimine ning täiustatud lisavarustuskomplektide avar valik näitavad, et kõikide riikide relvajõud kohandavad ja arendavad oma relvastusse kuuluvaid tanke ja toetussõidukeid, et olla valmis neid kasutama nii linnaruumis kui ka avatud maastikul manööversõjas.

Viimaste aastakümnete sõjakonfliktid näitavad, et Teisest maailmasõjast ei ole õpitud. Tankid sobivad eelkõige energiliseks rünnakuks neile sobival maastikul, kui neil on olemas õhutoetus ning mehhaniseeritud jalaväe ja vastavate toetusrühmade toetus. Sellepärast olid Venemaa relvajõud niivõrd edukad viiepäevases konfliktis Georgias 2008. aastal. Kiire tankirünnakuga läbiti strateegiliselt tähtis Roki tunnel ning seejärel jätkati mööda Taga-Kaukaasia maanteed Lõuna-Osseetia pealinna Tshinvalisse – ja lahing oli kiiresti otsustatud.

Linnalahingus ja lähidistantsilt on lahingutankide ülekaalu võimalik tänapäevaste tankitõrjerelvade efektiivse kasutamisega siiski pidurdada. Selle valusa kogemuse said Venemaa relvajõud esimeses Tšetšeenia sõjas 1996. aastal Groznõi lahingus – nüüdisaegsed tankitõrjerelvad võivad osutuda surmavaks.

Seda tõestab ka sõda Süürias, kus USA relvatarnetest pärinevate tankitõrjerelvadega BGM71 TOW varustatud Süüria mässajad saavutavad Süüria režiimi tankide vastu alati edu siis, kui tanke kasutatakse ühekaupa, mitte suurtes üksustes. Manööversõja ning tankide ja nende põhirelvasüsteemide päevad ei ole 21. sajandilgi veel loetud.

Pidev moderniseerimine ning täiustatud lisavarustuskomplektide avar valik näitavad, et kõikide riikide relvajõud kohandavad ja arendavad oma relvastusse kuuluvaid tanke ja toetussõidukeid, et olla valmis neid kasutama nii linnaruumis kui ka avatud maastikul manööversõjas. Põhimõtteliselt uued sõjamasinad, nagu näiteks Vene Armata-seeria, ennustavad isegi uut võidurelvastumist.

Natuke rohkem kui sada aastat pärast seda, kui esimesed terastankid Esimese maailmasõja mudas müttasid, on tank lahinguväljal jätkuvalt oluline osaleja. Tänapäevane manööversõda tähendab kiirust, selget navigeerimist ja üllatusmomenti. Selleks on vajalikud mitmes suuruses, erinevate rühmituste mehhaniseeritud üksused, mis tegutsevad algatusvõimeliselt ja paindlikult. Lahingusoomukid, lahingutankid ja toetussõidukid jäävad edaspidigi taktikalise ja operatiivse planeerimise lahutamatuks osaks.

Tõlkinud: OÜ Lingo

WIKIPEDIA.ORG

M46 oli esimene kuulsa väejuhi Pattoni järgi nime saanud Ameerika tank

TRUPPENDIENST
MAGAZIN DES ÖSTERREICHISCHEN BUNDESHEERES

WIKIPEDIA

Venelaste tuumasõjakindel tank Objekt 279 on leidnud väärika koha Moskva lähistel tankimuuseumis

Tuumatank – ajastu sündimata sümbol

Viiekümnendatel, pärast üht edukat tuumakatsetust, tabas maailma eesotsas Ameerikaga tõeline tuumahullus. Genereeriti ideid, kuidas uut tüüpi megavõimast energiaallikat inimkonna heaks ja vaenlase hirmuks tööle panna. Autod, lennukid, laevad, jalgrattad? Ei, seda siiski mitte, aga tankid – muidugi. Maailm vajab tuumatanki – nii vähemalt näis.

Tekst: ANDRIS TAMMELA, vabatahtlik autor

Nõnda pakkus USA masinatootja Chrysler 1950. aastal välja täiesti uue tankidisaini TV-8, mille ühe võimaliku kütteelemendina oli kaalumisel tuumakütus – mis on ju äärmiselt energiarohke, peaaegu piiritu kütteelement. Nii tolleaegsete kui praeguste lahingumasinate kõrval nägi Chrysleri tanki lahendus välja märkimisväärselt ebardlik. Seda isegi tolleaegsete standardite kohta, mil oli tärkamas kosmose ja ulmevaimustus. Ligi üheksa meetrit pikk, üle kolme meetri lai ja ligi kolm meetrit kõrge tank meenutas muteerunud, laiakslitsutud šampinjoni. Nimelt suutis Chrysler istutada kergtanki lühikesele šassiile märksa pikema ja laiema, ligi 15 tonni kaaluvat õunaseemet meenutava ovaalse torni. See oli varustatud 90millimeetrise, tol ajal suurema osa Vene soomust läbistanud T280 kahuriga ja kolme automaatkuulipildujaga.

Uudne lähenemine

Tavapäraselt istub tanki meeskond rahulikult või, sõltuvalt olukorrast, vähem rahulikult tanki kereosas ning torn koos kahuriga pöörleb vastavalt vajadusele ja sihtmärgi asukohale omasoodu. TV-8 pidi aga olema kõike muud kui tavapärane – nii pidi selle kahe- kuni neljaliikmeline meeskondki paiknema koos laskemoonavarudega hoopis tanki innovaatilises tornis. Innovaatilises nii mitmeski mõttes – näiteks oli see varustatud ka väliste videokaameratega, pakkudes nõnda võimalust hoida ümbritseval silma peal ilma ühestki luugist pead välja pistmata. Oli ju tuumaajastu ning tuli arvestada tuumasõjaga. Ja tuumasõja ajal, kui õhk radioaktiivsest tolmust tihke, pole kuigi hea mõte luuke lahti hoida. Lisaks kaameratele pidid meeskonna turvalisuse tagama kaks kihti soomust. Väline, tulenevalt oma ümaratest vormidest kaunakujuline, oleks suunanud tanki pihta tulistatud mürsud põrkega minema. Või siis võtnud vastu eelplahvatavate mürskude tulejõu, säästes nõnda sisemise soomuskihi taga paiknevat meeskonda. Ning muidugi ka laskemoona ja mootorit, loe: tuumareaktorit.

Tasub aga märkida, et tollal ei flirtinud tuumakütusel liikuvate

tankide ideega Chrysler üksi. 1953. aastal tutvustas oma projekti R-32 (roomikuga sõiduk nr 32) USA armee. Nende 50 tonni kaaluv masin oli ligi 8,5 meetrit pikk (koos suurtükiga kümme meetrit), üle kolme meetri lai ja ligi 3,35 meetrit kõrge. Tank oli mõeldud välja vahetama senised tankid M-48 Patton. Tanki esiotsa pidi katma 12,2 sentimeetri paksune soomus, mis kaitsnuks kilomeetri kauguselt lastud kuni 100 mm kaliibriga mürsu eest. R-32 ise olnuks samuti varustatud 90 mm T208 suurtüki kuulipildujatega nagu TV-8gi.

Jõuajamina sooviti kasutada samuti tuumareaktorit, mis lubanuks tankil läbida tankimata üle 4000 miili ehk ligi 6400 kilomeetrit.

Liiga ohtlik

Tootmisse, veel vähem lahingusse, kumbki tank aga ei jõudnudki. Arenduse käigus tuvastasid armeejuhid, et esiteks läinuks nende tootmine võrreldes seniste tankidega absurdselt kalliks. Teiseks kulunuks tuumareaktori tõttu meeskonna väljaõppele märksa rohkem aega. Ning kolmandaks ei olnud tankimeeskond lõpuni kiirguse eest kaitstud. Nii tulnuks neid kiirgushaiguse vältimiseks üsna sagedasti roteerida.

Samuti tekitas küsimusi masina varustamine. Kuigi tank võinuks liikuda ühtejutti üle 6000 kilomeetri, saanuks lahingus varem või hiljem ju ikkagi otsa laske- ja muu moon. Ning kuidas sa siis varustad muudest vägedest kaugel eesliinil olevat masinat? See muutnuks tanki omakorda kasutuks või võimaldanuks teda kasutada ainult suitsiidipommina. Takkaotsa oletasid armeejuhid, et tuumatank oleks vaenlasele eriti magus sihtmärk, mida asutaks ilmselt erilise hoolega jahtima. Asjameestele tegi muret ka potentsiaalne olukord, et tuumareaktoril töötav tank saab tabamuse ja sellest hakkab lekkima radioaktiivset kütust. Olukord, mis võib muidugi tekkida ka ilma tabamuseta. Mis tähendanuks, et iga tanki sabas oleks pidanud liikuma radioaktiivset saastet koristav erimeeskond, et radioaktiivsus järgnevaid sõdureid ei ohustaks. Katastroofi, mille toonuks kaasa oma vägede eesliinil liikuva tuumatanki plahvatus, ei tahtnud USA väejuhatus aga ettegi kujutada.

Kõike eelnevat arvestades maetigi tuumakütusel töötavate tankide idee 1956. aastal maha. Ja mutante meenutavad prototüübid hävitati – enne, kui nende tegevuse mõjul oleks muteerumine võtnud tankidest märksa laiemad mastaabid.

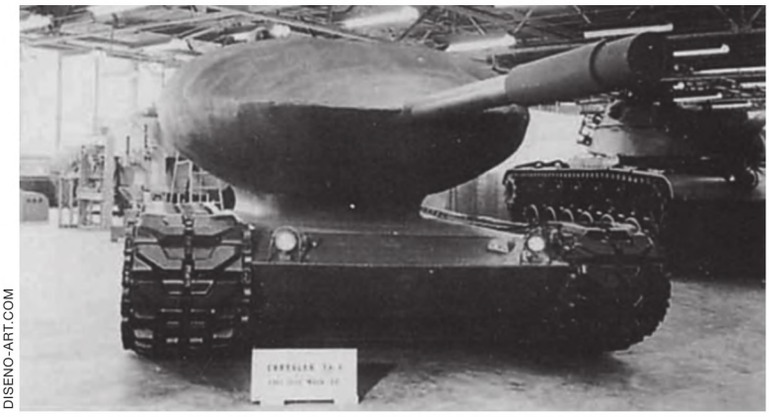

DISENO-ART.COM

Ameeriklaste tuumatank TV-8 ei jõudnud kunagi lahinguväljale

Allikad:

http://nationalinterest.org/blog/the-buzz/how-america-almost-built-the-scariest-weapons-nuclear-18918

https://en.wikipedia.org/wiki/Chrysler_TV-8

https://www.quora.com/Why-are-nuclear-tanks-not-used

http://atomic-skies.blogspot.com.ee/2016/08/atomic-powered-tanks-part-2-tank-harder.html

https://en.wikipedia.org/wiki/Nuclear_power#First_nuclear_reactor

https://www.youtube.com/watch?v=Yz8CPfD-A30

https://www.warhistoryonline.com/military-vehicle-news/object-279-soviet-heavy-tank.html/2

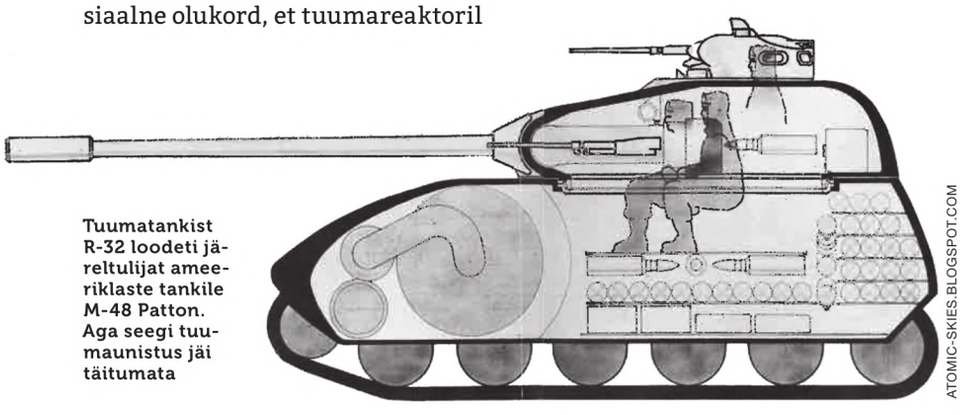

ATOMIC-SKIES.BLOGSPOT.COM

Tuumatankist R-32 loodeti järeltulijat ameeriklaste tankile M-48 Patton. Aga seegi tuumaunistus jäi täitumata

Samal ajal Venemaal

Oma vastasmängijal hoolega pilku peal hoidnud venelased ei hakanud tuumajõul liikuvat tanki tootma. Küll aga nokitsesid nad tanki kallal, mis võiks osaleda tuumasõjas – ehk siis üle elada tuumapommi plahvatuse. Leningradis, Kirovi nimelises tehases valminud nelja roomiku ja kuplikujulise torniga massiivne monstrum sai endale salapärase nime: Objekt 279. 319 millimeetri paksune teras oleks vähemalt plaanide kohaselt pidanud kaitsma meeskonda lisaks tavapärastele mürskudele ka bioloogilise, radioaktiivse ja keemilise relva eest. Massi oli sellel tankil soliidsed 60 tonni. Objekt 279 oli varustatud 1000hobujõulise mootoriga, mis suutis seda 319 mm paksuse kerega sõjamasinat liigutada kiirusega 55 kilomeetrit tunnis. Ühe tankimisega suutis see läbida 300 kilomeetrit.

Testimise käigus muidugi selgus, et pehmematele pinnavormidele sattudes vähenes megaraske tanki läbimisvõime neljale roomikule vaatamata drastiliselt. Lisame sellele pisukesele probleemile veel kolossaalsed tootmiskulud, võtame arvesse Vene sõjaraua tootmisega paratamatult kaasnevat kehva koostekvaliteeti ning saamegi tulemuse, mis paberil nägi välja imposantne, tegelikkuses aga … mitte nii väga. Ja nii ei toodetudki pärast prototüübi valmimist enam ühtki Objekt 279t. Veelgi enam, pettunud Nikita Hruštšov keelas ära raskemate kui 37 tonni kaaluvate tankide tootmise.

Rohelistest mehikestest uustulnukani ehk Kõigi valede summa

Suure poliitikaga on tihti nii, et tekkinud vastuolu või ebakõla vindub pikalt, saab koguni lisa ja veel kord lisa, et siis lõpuks, teinekord näiliselt väikese asja pärast, leida ootamatu ja kiire lahendus.

Tekst: TOOMAS ALATALU, politoloog

Just niimoodi sündis maharahunemine ja selgus märtsis 2018, mil neli aastat kogunenud ja kasvanud vastasseis demokraatlike riikide ja Venemaa vahel lahenes seisuks, kus lääneriigid ja nende organisatsioonid, seejuures igaüks eraldi, on oma maadelt välja saatnud üle 150 Venemaa diplomaadi ja Venemaa vastanud sellele sama arvu nende diplomaatide väljasaatmisega.

„Pole diplomaate – pole suhteid" on siin palju öeldud, sest jälgiti sedagi, et jääks neid, kes suhtlemist jätkavad. Samas on selge, et diplomaatiliste suhete ajaloos astuti uude ajajärku, sest niisugust vastastikust suhete vähendamist pole kunagi varem tehtud.

Toimunu põhjustajaks on teadagi kehtiva rahvusvahelise korra ja õiguse räige ja pidev rikkumine Venemaa poolt, kes veebruaris 2014 okupeeris ootamatu rünnakuga Ukrainale kuuluva Krimmi. Märtsis järgnes selle annekteerimine ning aprillis hakkasid Ida-Ukrainas end jõuga kehtestama separatistid ja seda Venemaa toel.

Lääs karistas Venemaad majandus- ja finantssanktsioonidega, millele Venemaa vastas omapoolsete vastusanktsioonidega. Detsembris 2014 täiendas seda konflikti uus tüli kogu muu maailma ja Venemaa vahel, kui ekraanile ilmus ARD dokumentaalfilm Venemaa riiklikust dopingupoliitikast, mis aitas neil tiitlivõistlustel medaleid saada.

2015. aastal tulid esimesed keelud Venemaa sportlastele ning 2016. ja 2018. aasta olümpiamängudele jõudis vaid osa Venemaa sportlas-

PIXABAY

test ning seda oma riigi nime ja lipu kasutamise õiguseta.

2016. aastal puhkes uus skandaal, kui selgus, et Venemaalt pärit häkkerid on sisse murdnud kümnetesse USA serveritesse ilmse eesmärgiga mõjutada sealsete valimiste tulemusi.

Selle skandaali uurimine kestab tänagi, ent 4. märtsil lisandus sellele uus ennekuulmatu juhtum, kui ilmnes, et Inglismaa pinnal viibinud Venemaa endist topeltagenti ja tema tütart on üritatud tappa keemiarelvaga.

Pretsedenditu lugu pärast teist maailmasõda, eriti seisus, kus ka Venemaa ise on teatanud oma keemiarelva likvideerimisest. Pealegi toimetas(id) ründaja(d) Salisburys nii, et kui esimese kaaskannatajana võeti arvele pargipingil kaks koomas isikut avastanud politseinik, siis nädal hiljem tõdes Briti peaminister Theresa May, et kurikuulsa Novitšokiga ('uustulnuk') puutus või võis kokku puutuda 130 isikut. Kõnealune mürk aga jääb külge ja hävitustööd tegema igaveseks.

Pole siis ime, et Suurbritannia reageering Venemaa suhtes sai toetuse veel paarikümnelt riigilt. Ehkki maksimum, mida May Venemaa osaluse kohta ütles, oli see, et *highly likely* (suure tõenäosusega) oli selle rünnaku taga Venemaa. Tegelikult lisas ta ka teise võimaluse – Venemaa ei kontrolli oma keemiarelvavarusid.

Silmad päranì kinni

Jaht Novitšokiga tapjate tabamiseks jätkub arvatavalt isegi siis, kui praegu tülli pööranud riigid on kõigile sobiva suhtluse taastanud, ent sedastagem hetkel peamine, mis toimis (lõpp)otsuse tegemisel.

Minu veendumuse kohaselt sai selleks Kremli küüniline valetamine, mis on saatnud kogu seda nelja viimase aasta kompotti – Krimmi vallutamist, sõdimist Ida-Ukrainas ja Süürias, sanktsioonide ja dopingu poliitikat, teise riigi valimistesse sekkumist ja teise riigi territooriumil inimeste elu kallale kippumist. Kreml on lisaks valekäikudele majanduses-rahanduses pea peale pööranud ka avaliku suhtlemise vastaspoolega – ta on pidevalt valetanud teistele riikidele ja nende valitsustele. Seda ka kõige kõrgemal tasemel.

Poliitikas teatavasti valetamiseta läbi ei saa ja diplomaatide kohta käib isegi niisugune määratlus, et nood on välismaale oma kodumaa huvides valetama saadetud isikud. Ehk siis tegu on valetajate ja luurajatega, kui silmas pidada diplomaatide teist peategevust! Ent igal asjal on ka piir ja saabki öelda nii, et – kogu 2014.–2018. aasta epopöad silmas pidades! – Kreml alustas seda valedega ja *highly likely* ka lõpetas.

Paraku läks nii, et Lääs ei teinud toimunust pikka aega tõsist probleemi, ehkki Ida-Euroopa riigid, k.a Eesti, ärgitasid teisi selleks Gruusia sõjast alates (2008). Agressiooniga leppimise, selle n-ö allaneelamise põhjendus on lihtne: Venemaa ju üllatas kõiki sellega, et rikkus kokkulepitud kooselureegleid Euroopas. Ehk siis paigas, mis on püha ja puutumatu neile, kes tegelikult ka ise, ent Aasias, Aafrikas või Ladina-Ameerikas, on korduvalt nõrgemate

vastu jõudu kasutanud. Ent see sündis rahvusvahelises suhtluses kahetsusväärselt n-ö lubatud kohtades.

Moskva poolt Euroopas ettevõetut saatis aga rabavalt osav valetamine. Tuletagem meelde kummalisi kinnikaetud näoga ja eraldusmärkideta „rohelisi mehikesi“, kes 26. veebruaril 2014 ilmusid Krimmis filmituina algul Venemaa teleekraanidele ja siis igale poole mujale. Mäletate, millist elevust nad tekitasid. Enamikus lääneriikides selleks ajaks kehtestatud reeglid nägid ette sissetungija kindlakstegemist, ent nood mehikesed vaikisid!

Sestap ei julgetud poliitkorrektses Läänes neid kaua Vene sõduriteks nimetada, ehkki nad peksid kaamerate ees Ukraina sõdureid, kes ei andnud relvi käest. Ka Putin ise ütles vähemalt neljal korral, et Vene sõdureid Krimmis pole! Ütles ju sedagi, et säärast riietust ja varustust, nagu mehikestel, saavat osta igast külapoest!

Alles 17. aprillil ehk peaaegu 2 kuud hiljem kinnitas Putin, et tegu oli ikkagi Vene eriüksustega. Siis lõppes ka Lääne poliitkorrektsus, ent Venemaa propagandas oli mainitud seltskond saanud juba uue nime – viisakad inimesed (*vežlivõje ljudi*). Mais 2015 pandi esimene ausammas just viimastele, ehkki lääne inimesed ütlevad, et „rohelistele mehikestele“.

PIXABAY

Muinasjutu lõpp

Igal vastutulekul propagandas on oma hind ja tuleb möönda, et Kremlil oli kogu tegevus Krimmis ja Ukrainas hoolikalt ette läbi mõeldud. Seda arvestusega, et Läänes leidub piisavalt soovitud suunas kaasamõtlejaid, Kremli jutu kaitsjaid ja muinasjuttude nautijaid.

Kuniks – ja siin ongi üks ajaloo kulgemise pärlitest – kuhjunu lahenemisel ja selguse kättejõudmisel saab määravaks suhteliselt väike vahejuhtum.

Siinkohal tasub mäletada, kui palju aega nõudis Venemaa-vastaste sanktsioonide kehtestamine, kokkuleppimine ühises Ukraina-poliitikas, Süüria-poliitikas jmt. Et nüüd ühel hetkel tõdeda – kahe (!) Euroopa pinnal varjupaika otsinu kallal kordasaadetu oli lõpuks see, mis ületas demokraatlikku suhtlemist ja inimõigusi austavate poliitikute taluvuspiiri. Ning Venemaale esitati arve kõigi viimaste aastate tegemiste ja valetamiste eest.

Kui Venemaa välisministeeriumi pressiesindaja hakkas rääkima sellest, et ka Inglismaa, Rootsi, Tšehhi, Slovakkia olla tootnud Novitšokki, ei pidanud noor Briti kaitseminister Gaven Wilkinson vastu ja käratas: „Pidage suu ja kaduge siit!“.

Vene välispoliitika hunt Lavrov pidas seda kasvatamatuse näiteks, ent tõesti – igal asjal on piir ja muinasjuttude seeria, mis algas „roheliste mehikestega“, on sedapuhku enamikule valitsustele minevik.

„Pole diplomaate – pole suhteid“ on siin palju öeldud, sest jälgiti sedagi, et jääks neid, kes suhtlemist jätkavad. Samas on selge, et diplomaatiliste suhete ajaloos astuti uude ajajärku, sest niisugust vastastikust suhete vähendamist pole kunagi varem tehtud.

MUSEUM OF OCCUPATION OF LATVIA

Metsavendade üldarvu Lätis on hinnatud 20 000le, mida on veidi rohkem kui Eestis, aga poole vähem kui Leedus

Rahvuslikud partisanid ehk Metsavendlus Lätis

Võrreldes metsavendlusega Leedus on sama vastupanuvorm meie lõunanaabrite juures eestlastele veidi rohkem tuntud. Vähemalt Lõuna-Eesti elanikele küll, sest tuli ette, et Läti metsavennad käisid operatsioone sooritamas meil ning meie mehed vastasid omakorda abipalvetele ja käisid sealpool piiri.

Tekst: MARTIN ANDRELLER, ajaloolane

Tänapäevases käsitluses Läti metsavendlusest tuuakse relvastatud vastupanu esile kolmes episoodis, mida ühendab Punaarmee invasioon: 1919, 1940, 1944. Käesolevas artiklis kirjeldame relvastatud vastupanu Teise maailmasõjale järgnenud episoodis.

Metsavennad, toetajad ja kaasajooksikud

Lätlased ise on vastupanu nõukogude võimule jaotanud mitmeks, nagu ka oma ühiskonna erinevate gruppide suhtumist okupatsioonivõimu. Nii-öelda esimene grupp moodustus metsavendadest, kelle üldarvu on hinnatud 20 000le, seega veidi rohkem kui Eestis, aga poole vähem kui Leedus. Erinevalt Eestist on Läti ajaloolased üritanud hinnata ka metsavendade toetusbaasi suurust – väites, et see oli umbes 100 000 inimest. Siin on silmas peetud aktiivseid abistajaid, kes otseselt relvaga võitluses ei osalenud, kuid andsid igal võimalusel metsavendade heaks oma panuse.

Teiseks grupiks on nimetatud nn vaikivat enamust, kes tegid oma igapäevatööd, allusid võimude korraldustele ja, nagu ise väitsid, poliitikasse ei sekkunud. Kolmas grupp koosneb aga kaasajooksikutest või nõukogude võimu kaastöölistest – heal lapsel ikka mitu nime (jutumärke võib lugeja ise lisada). Kommunistliku partei liikmed ja komnoored, hävituspataljonlased, miilits, julgeolek ja teised aktivistid või siis salajased kaastöölised, kes toetasid nõukogude võimu. Kommunistliku

partei liikmeid oli Lätis 1964. aastaks 102 000 ja mitteliikmeid, kuid kommunistliku partei vastu sümpaatiat omanud inimesi hinnanguliselt teist samapalju. Kokku oli selle grupi suuruseks ühiskonnas umbes 300 000 inimest, pooled nendest olid teistest Nõukogude Liidu osadest Lätti sisserännanud või -toodud.

Oma osa metsavendade arvu suurenemisse andsid nõukogude võimu seadusevastased mobilisatsioonid punaarmeesse.

Neli suurt ühendust

Läti metsavennad või, nagu neile endale meeldib öelda, rahvuslikud partisanid said aluse juba 1943. aastal ja nende read täienesid sõjas mitteosalenute või Saksa armeest deserteerunud/mahajäänud sõduritega stabiilselt järgnenud kahe aasta jooksul.

Oma osa metsavendade arvu suurenemisse andsid nõukogude võimu seadusevastased mobilisatsioonid punaarmeesse. Samuti läksid metsavendadeks paljud nendest sõduritest, kes n-ö Kuramaa kotist välja pääsesid ja tabamata jäid.

1944.–1945. aastal loodi Lätis neli suurt metsavendade ühendust, mis sisaldasid oma struktuuris juhtkondi, rügemente, kompaniisid, staape, toetajaid ja informaatoreid. Ida-Lätis oli selleks Läti Kodumaa Kaitse Liit, Läti Rahvuslike Partisanide Liit toimetas riigi põhjaosas, Põhja-Kuramaa piires tegutses Läti Rahvuslike Partisanide Organisatsioon ja Lõuna-Kuramaal Isamaa Pistrikud.

Kõik need ühendused tegutsesid kindlate statuutide alusel ja enamik nende liikmeid järgis oma tegemistes eeskirju ja juhendeid. Vahemikus 1944–1956 ei juhtinud ega toetanud Läti relvastatud vastupanuliikumist ükski välisvõim.

Kolm eristuvat perioodi

Seesama ajavahemik 1944–1956 jaguneb kolmeks perioodiks. Metsavendade ühinemisajastu oli juulist 1944 kuni juulini 1946. Sellel ajal osales vastupanus umbes 20 000 metsavenda, pooled nendest allusid reeglitele, ustavusvannetele ja oma organisatsioonide kirjalikele juhenditele. Üheks perioodiks suutsid metsavennad kontrollida olukorda mitmes piirkonnas, nagu Illukste, Daugavpils ja Valmiera.

Teine periood oli vahemikus 1946–1948. Selle alguses võtsid võimud kasutusele vastupanu murdmise uue meetodi, suunates seda murdma üle 15 000 sõduri. Nõukogude võimuesindajad hakkasid kandma tulirelvi ja loodi libametsavendade gruppe, kelle ülesandeks oli esineda Inglise või Rootsi luurajatena ning viia ehtsaid metsavendade gruppe ja ühendusi löögi alla.

Nõukogude pool suutis teatud regioonidesse koondada kohalike metsavendade omadest kümme korda

WIKIPEDIA

Tõuke relvastatud vastupanu tekkeks Lätis andis juba esimene Nõukogude okupatsioon, mis sai alguse 1940. aasta keskel

suuremad üksused, kelle eesmärk oli ala puhastada. Kuna enamik metsavendi polnud selleks tegevuseks spetsiaalselt treenitud (mõned siiski olid, keda Saksa armee oli teise maailmasõja ajal valmistanud ette vaenlase tagalasse jäämiseks, nn *waldkatze*'d, kes sõja lõppedes asusid võitlema vaba Läti eest), relvastuse ja laskemoona hulk ja seisukord hakkasid muutuma probleemiks ning sellises olukorras polnud ühtset juhtimist ja koordineeritud tegevust, siis saavutas Nõukogude võim eelise. Metsavennad vastasid sellele oma jõudude hajutamise ja metsavennataktika senisest enama rakendamisega – nad olid vähem paiksed ja koos.

Kolmas periood kestis 1949.–1953. aastani. Nii nagu Eestiski, tähendas märtsiküüditamine vastupanule suurt lööki. Lätist viidi Siberisse 43 000 inimest ja metsavendade toetusbaas kuivas kokku. Sajad inimesed liitusid küll vastupanuga – peamiselt need, kes olid kuidagi pääsenud või suutnud küüditamisest eemale hoida –, kuid üleüldiselt hakkas aktiivsete metsavendade arv kahanema. Kuigi 1953. aastal üritasid Läti kommunistliku partei ja KGB esindajad väita, et metsavendlus on tänu nende pingutustele likvideeritud, sõda siiski jätkus. Järgmisel aastal oli vabaduses veel üle saja metsavenna.

Vahemikus 1944–1950 toimusid 47 haldusüksuses relvastatud kokkupõrked Läti metsavendade ja Nõukogude võimu esindajate (sõdurid, võimuesindajad jne) vahel. Nende võitlus oli väga julge ja meeletu, nagu ühes KGB ettekandeski öeldud: „surmale mõistetud inimeste meeleheitega". Viimane kuul või granaat hoiti enda tarbeks. Metsavendi püüti aga ka agentide abiga ja see võrgustik koosnes lõpuks hinnanguliselt 2000 inimesest, keda erinevate kompromiteerivate materjalidega suudeti julgeoleku heaks tööle värvata.

Relvastatud tegevuse suund keskendus vahemikus 1944–1947 rünnakutele, kuid edaspidi peamiselt enesekaitsele. 1954. aastal, kui metsavendlus oli praktiliselt hävitatud, asuti aga n-ö kättemaksufaasi, kus viimased mõnisada metsavenda asusid võitlusse KGB liikmete ja üksuste, aga ka libametsavendade vastu.

Aastail 1944–1950 hukkus 1572 relvastatud kokkupõrke käigus umbes 2500 metsavenda. Nõukogude võimu esindajaid (sõdurid, kommunistliku partei liikmed, julgeolekutöötajad jne) tapeti lahingutes 3243, kuid see statistikaperiood hõlmab aastaid 1944 kuni 1953.

Läti ajaloolaste sõnul tuleb tulevikus uurida sedagi, kas vastupanu Balti riikides takistas Nõukogude Liidul tungimast „mädanevat Lääne imperialismi" hävitama. Kas nende n-ö tagalas toimunud vastupanu, mille mahasurumine võttis aastaid, muutis otsese rünnakuplaani külmaks sõjaks. Eks tulevik annab arutust.

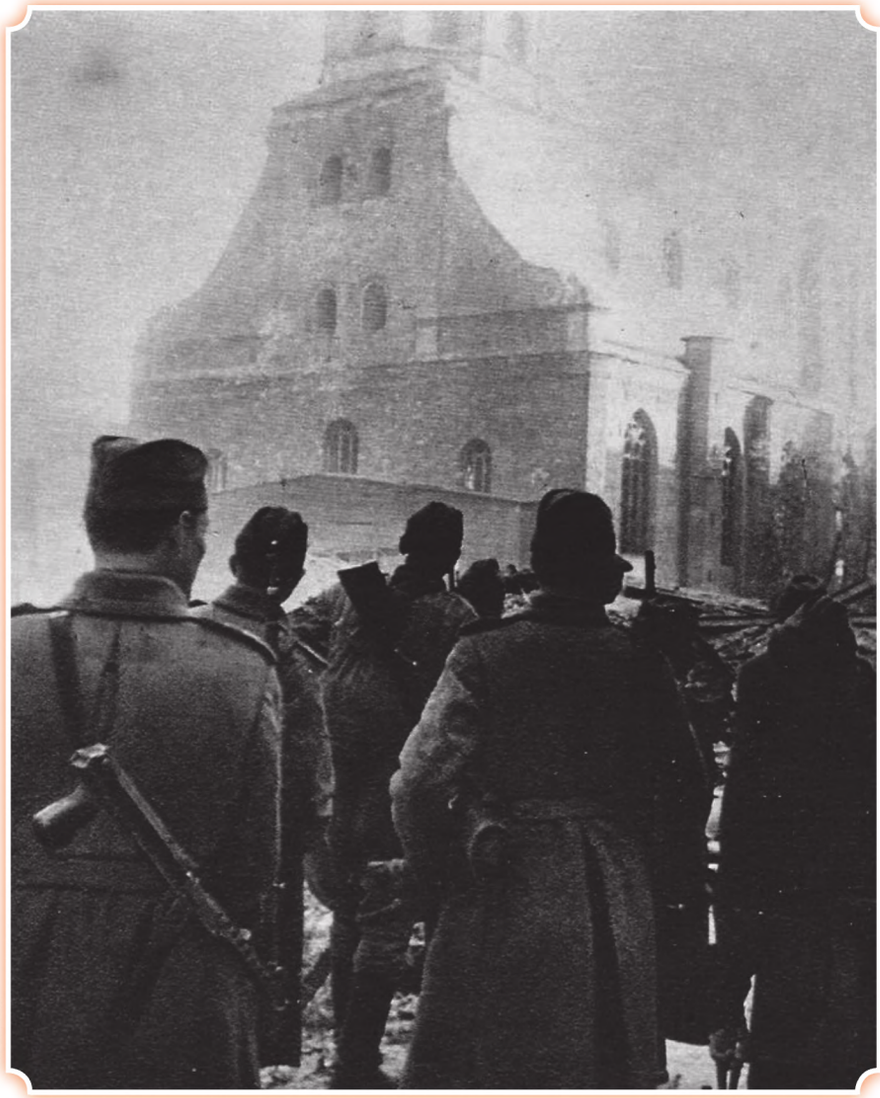

WIKIPEDIA

Nõukogude vägede sissetung Lätti 1944. aasta lõpus sundis paljusid lätlasi vastupanuliikumisega ühinema

Läti ajaloolaste sõnul tuleb tulevikus uurida sedagi, kas vastupanu Balti riikides takistas Nõukogude Liidul tungimast „mädanevat Lääne imperialismi" hävitama.

Kaitseliitlaste tiivasirutus Teise maailmasõja päevil:

OMAKAITSE LUGU AASTATEL 1941 KUNI 1944

Jätkame ülevaate andmist Teise maailmasõja eelse Kaitseliiduga tihedalt põimunud Omakaitsest.* Seekord käsitleme Omakaitse taasteket ja arenguid aastatel 1941–1944.

Tekst: major(r) MEHIS BORN, sõjaajaloohuviline
Konsultatsioon: OLAVI GRÜNBERG, sõjaajaloohuviline

KARL NIKOLAI HINTZER/RAHVUSARHIIVI FILMIARHIIV

Tartumaa omakaitselased õppustel 1941. aastal

** Vaata ka autori artiklit „Omakaitse Kaitseliidu hällina ehk Omaalgatusliku riigikaitse sünnilugu aastatel 1917 kuni 1918", Kaitse Kodu! 8/2017*

NSV Liidu – Saksa sõja esimestel nädalatel kogunes Eesti metsamassiividesse ja soosaartele tuhandeid mehi ja naisi, kes kasutasid ära kõik avanenud võimalused, et vihatud punavõimuga arveid klaarida. Oli ju esimene punane okupatsiooniaasta oma repressioonide ja 1941. aasta juuniküüditamisega reljeefselt välja joonistanud idanaabri tegeliku palge ning Eesti rahval (kaasa arvatud senised kaitseliitlased) ei olnud enam põhjust luua endale mingeid illusioone. Nii juhtuski, et ajaks, kui Lõuna- ja Lääne-Eestisse jõudsid Saksa *Wehrmacht*'i regulaarväeosad, olid eestlased mitmedki olulised asustatud punktid juba kommunistlikust rudimendist puhastanud ning armsa isamaa kohal lehvisid taas sinimustvalged trikoloorid.

Vabatahtlike iseformeerumine

Kuni selle hetkeni olid võitlejad tituleerinud ennast metsavendadeks ja/või partisanideks ning kogu tegevus oli olnud katvalt stiihiline. Nüüd aga, kus näiline tegevusvabadus oli käes ja tingimused organiseerumiseks enam-vähem olemas, asuti usinalt looma sõjaväeliselt korrastatud formatsioone.

Tähelepanuväärne on nende toimingute juures asjaolu, et pea kõikjal, kus uute korrakaitsestruktuuride (selles episoodis võiksime rääkida isegi riigikaitsestruktuuridest, sest õhus püsis veel tugev lootus, et sakslased annavad võimaluse Eesti riiklus taastada) moodustamisega alustati, asusid juhtivatele positsioonidele üsna tihti varasemad Kaitseliidu pealikud ja organisatsiooniga ühinesid esmajoones endised kaitseliitlased. Samuti võeti moodustatava struktuuri rajamisel aluseks sõjaeelse Kaitseliidu ülesehitus ja iseenesestmõistetavalt paikneti esimesel võimalusel varem Kaitseliidule kuulunud hoonetesse.

Nimetus Omakaitse võeti kasutusele rohujuure tasandil ja ilma keskse ettekirjutuseta. Näiteks hakkas 1941. aastal Lõuna-Pärnumaa metsavendi juhtinud kapten Villem Raid iseseisvalt talle alluvat üksust nimetama Omakaitseks. Ta tõdeb oma mälestustes, et hiljem ei suutnudki enam täpselt meenutada, miks ta valis Kaitseliidu asemel üksuse koondnimeks just Omakaitse. Kapten Raid on arvanud, et tal võis tekkida mingi assotsiatsioon 1918. aasta Saksa okupatsiooniaegse Omakaitsega (tema sõjamehetee oli sealt alguse saanud) ja sellele tuginedes tegi ta ka oma valiku. (Raid, 1957: 149)

Esmased ülesanded

Arusaadavalt oli olukorras, kus tavapärane korravalve oli lakanud funktsioneerimast, omakaitselaste esimeseks väljakutseks elementaarse avaliku korra tagamine. Selleks loodi esmane juhtimisvõime ning Omakaitsesse registreeritud ja üksustesse nimetatud isikkoosseisu baasil hakati lähemas ümbruskonnas korraldama rutiinset vahi- ja valveteenistust. Oluline on märkida, et Omakaitse liikmeskond komplekteeriti esialgu vabatahtlikkuse alusel ja liikmekandidaadid pidid liitumiseks ise soovi avaldama.

Nimetus Omakaitse võeti kasutusele rohujuure tasandil ja ilma keskse ettekirjutuseta. Näiteks hakkas 1941. aastal Lõuna-Pärnumaa metsavendi juhtinud kapten Villem Raid iseseisvalt talle alluvat üksust nimetama Omakaitseks.

Jätkuvalt olid enamlikust okupatsioonist vabastatud aladel liikvel omadest mahajäänud punaarmeelased ja põgenemisega hilinenud või siis sihilikult paigale jäänud bolševistlikud tegelased. Ka nende tabamine ning isoleerimine kujunes Omakaitse üheks esmaseks ülesandeks.

Tuleb muidugi tunnistada, et punavõimuga koostööle läinud isikute leidmisel läks Omakaitse koos vastavate kaebuste ja ettekannete esitajatega eriti hoogu ning lühikese ajaga kogunes nn poliitiliselt kahtlast elementi märkimisväärselt suurel hulgal.

Saksa okupatsiooni esimese kuue kuu jooksul arreteeriti Eestis ligikaudu 10 000 kohalikku elanikku. Paraku jäävad selle numbri sisse ka umbes 1000 juudi rahvusest isikut. (Maripuu, 2007: 45) Erinevalt Leedus ja Lätis toimunust (Saksa operatiivgruppide eestvedamisel organiseeriti seal elanikkonna kaasabil arvestatavaid juudivastaseid pogromme) ei ole Eesti puhul silmapaistvat juudivaenulikust täheldatud. Küll aga rakendasid Saksa sõjaväevõimud Eestis üldist põhimõtet, mille järgi tagalapuhastusoperatsioonide raames nn juudiküsimusega (*Judenfrage*) tegelemine pidi välja paistma kohaliku initsiatiivina ja hukkamisotsuste täideviimiseks kiputi kasutama Omakaitse liikmeid. (Maripuu, 2007: 37-38) Kindlasti tuleb aga sedastada, et eksekutsioonikomandodes osalenud omakaitselaste arv oli liikmeskonna koguarvuga võrreldes märkimisväärselt tühine.

Enesestmõistetavalt tõid eelloetletud tegevused kaasa mahuka tagamisülesannete täitmise. Omaalgatuslikult tuli hankida relvad ja laskemoon, korraldada isikkoosseisu toitlustamine ja majutus, rakendada asjaajamiskord jne. Samuti langes, eriti esimestel nädalatel, peaasjalikult Omakaitse õlule eelnimetatud tuhandete arreteeritute valvamine ja ohjamine selleks rajatud (koondus)laagrites ning kinnipidamiskohtades.

Loomulikult kaasnesid intensiivse relvastatud võitluse ja tegevusega

inimkaotused ka Omakaitse ridades. Nii on näiteks Omakaitse koostatud kokkuvõttes 1942. aasta 1. veebruari seisuga märgitud surnuks 498 ning haavatuks 483 organisatsiooni liiget (ERA.R-358.2.2: 41).

Saksa raamidesse

Pärast Eesti lõplikku hõivamist saatsid Saksa sõjaväevõimud partisanid ja kohalikul initsiatiivil formeerunud Omakaitse laiali, kuid taastasid organisatsiooni Saksa väegrupi Nord ülemjuhataja Wilhelm Ritter von Leebi korraldusel peatselt abipolitsei (*Hilfsschutzmannschaft*) staatuses uuesti. (Hiio, 2011: 197; Kaasik, 2009)

Omakaitse allus esialgu Eesti Omavalitsuse Politsei ja Omakaitse valitsusele. 1942. aasta augustis reorganiseeriti see politseitalituseks, mille koosseisu loodi Omakaitse peavalitsus. 1943. aasta märtsis muudeti Omakaitse peavalitsus iseseisvaks asutuseks Eesti Omavalitsuse alluvuses ning moodustati Omakaitse peastaap. Lugeja ilmselt mõistab, et okupatsiooni tingimustes jäi ülimuslik käsuõigus Omakaitse üle Saksa sõjaväe- ja politseiasutustele, kellele allusid **kõik** relvastatud üksused. Okupatsiooni esimeses faasis kehtinud sõjaväevõimu ajal allus Omakaitse sõjaliselt *Wehrmacht*'ile ja pärast tsiviilvalitsuse kehtestamist 1942. aasta jaanuaris allutati Omakaitse Saksa korrapolitseile. (Hiio, 2011: 197) Nii jäi Eesti Omavalitsuse roll Omakaitse asjus kuni sõja lõpuni paraku üksnes administratiivseks ehk, tsiteerides Eesti Omavalitsuse Sisedirektooriumi sisedirektorit Oskar Angelust: „Eesti laeval pidid kütjate, madruste ja teiste sarnaste ametimeeste kohti eestlased täitma, kapteniks ja tüürimeesteks olid ette nähtud sakslased." (Angelus, 1956: 152).

Territoriaalselt jagunes Omakaitse Kaitseliidu eeskujul maakondlikeks malevateks ja need omakorda pataljonideks.

Omakaitse koosseisus olid ka tasustatavad üksused ning nii oli näiteks 1942. aasta juulis Omakaitses palgal 4457 ohvitseri, allohvitseri, sõdurit ja sõjaväeametnikku (suures osas nn kasarmeeritud Omakaitse). Muidugi tundus selline arvestatav jõud paljudele magusa suutäiena ning 1942. aastal tuli Riigikomissariaadi *Ostland* SS-i ja politsei kõrgem juht Friedrich Jeckeln lagedale plaaniga formeerida kasarmeeritud Omakaitse politsei vahipataljonideks. Järgnes *Wehrmacht*'i ja politsei vaheline kemplus, mis päädis sellega, et kasarmeeritud Omakaitse allutati 1942. aasta oktoobris SSile ning politseile, vabatahtlik Omakaitse aga *Wehrmacht*'ile. (Hiio, 2011: 197)

RINDELEHT.EE

Tüüpilise omakaitse juhtfiguuri stiilinäide: Tartumaa Omakaitse ülem kolonel Ants Lõhmus (VR I/3, VR II/3) oma töölaua taga 1942. aastal

Tartu Ringkonna Partisan-Üksuse võitleja käelint ja liikmetõend Taavi Veileri kogust

TAAVI VEILER

Territoriaalselt jagunes Omakaitse Kaitseliidu eeskujul maakondlikeks malevateks ja need omakorda pataljonideks. Organisatsioonis oli vanuse alampiiriks määratud kooliõpilastele 17 ja teistele 18 aastat ning vanuse ülempiiri ei olnud kehtestatud. Liikmeskond püsis 40 000 piirimail. Sõja selles episoodis täitis Omakaitse kahesuguseid ülesandeid. Kasarmeeritud (ehk palgalised) üksused olid operatiivselt sõjaväe käsutuses ja nende ülesanne oli peaasjalikult tagalakaitse korraldamine – näiteks raudteede ja maanteede julgestamine ning võitlus Nõukogude Liidust saabunud parašütistidega. Mittepalgalise koosseisu lahendada jäi üldise sisejulgeoleku tagamine, samuti objektide valve, põgenenud sõjavangide tagaotsimine jne. Omakaitse toimis vabatahtliku organisatsioonina kuni 1943. aasta oktoobrini, kui Omakaitsesse kuulumine tehti kohustuslikuks 17- kuni 45aastastele meestele ja alates jaanuarist 1944 kõigile üldmobilisatsiooni alla mittekuuluvatele 17- kuni 60aastastele meestele. (Kaasik, 2009)

Lisaks peastaabile ja malevatele kuulus Omakaitse struktuuri Omakaitse Juhtide Lahingukool (loodi 1943. aastal), mis tegutses algselt Tartus ning hiljem Kehtnas. Samuti oli olemas naisomakaitse, malevate orkestrid jt endisele Kaitseliidule vägagi iseloomulikud allstruktuurid. Omakaitse tegutsemisaja esimesel perioodil oli olemas suisa piiriomakaitse, mis lõpetas oma tegevuse alles 1942. aastal, kui piirikaitse ülesanded Eestis anti üle Saksa tollipiirikaitsele.

Lahinguüksuste loomine

Iseenesestmõistetavalt oli Omakaitse kogu oma eksistentsiaalse perioodi vältel värbamisväljaks kõikvõimalikele „päris“ sõjaväeüksustele.

Ei ole põhjust kahelda, et Omakaitse ridadest leidsid endale isikkoosseisu täiendust näiteks Saksa julgestusgrupid ja idapataljonid, samuti kulges paljude tee Eesti Leegioni (hilisem brigaad, seejärel diviis) just läbi Omakaitse.

Iseenesestmõistetavalt oli Omakaitse kogu oma eksistentsiaalse perioodi vältel värbamisväljaks kõikvõimalikele „päris“ sõjaväeüksustele.

Ja kuigi eelmainitud vabatahtlikkuse printsiibi ametlik murdmine toimus 1943. aasta sügisel, suunati juba 1942. aasta lõpus ning 1943. aasta algul Omakaitse liikmeid SSi ja politsei alluvusega Omakaitse kasarmeeritud pataljonidest formeeritud kaitse-vahipataljonidesse käsukorras. 1944. aasta alguseni jätkasid eelmainitud kaitse-vahipataljonid seniste teenistuskohustuste täitmist siiski oma senistes dislokatsioonikohtades. (Hiio, 2011: 200)

Raskeks muutunud rindeolukorras saadeti 1944. aasta augustis Kagu-Eestis rindele ka nn Omakaitse lahinguüksused. 13. augustil antud Omakaitse peavalitsuse korralduse alusel tuli formeerida 15 Omakaitse lahingupataljoni, mis jagunesid rügementideks (tõsiseltvõetavast rügemendi tasemel juhtimisest me siiski kõneleda ei saa). Võitlejad olid enamasti erariietes, eraldusmärgiks vaid Omakaitse käelint. Saksa väejuhatuse dokumentides kurdetakse küll nende kehva varustuse, halva väljaõppe ja olematu distsipliini üle, kuid olukorras, kus enam midagi võtta ei olnud, oli abi neistki. Mõnes kohas suutsid Omakaitse lahingu-

Pärnumaa Omakaitse käelindi „Saksa versioon" Leo Tammiksaare kogust
AIVE BORN

pataljonid Punaarmeele isegi vastupanu osutada, kuid suurpealetungi tingimustes hajusid mehed metsa ja üritasid koju pääseda. (Hiio, 2011: 202)

Välised tunnused

Omakaitse esimesteks välistunnusteks olid endised Kaitseliidu varrukalindid, sinimustvalged või lihtsalt valged käesidemed.

Kaitseliidu varrukalintidelt eemaldati üksuse senised tunnused (maleva või malevkonna tikitud embleemid) ning siniste triipudega valgele lindile kanti üldjuhul isiku Omakaitse registreerimisnumber, Omakaitse enda ja kui selline eksisteeris, siis ka vastutava Saksa väeüksuse või asutuse pitsatite jäljendid.

Kuna endiseid Kaitseliidu varrukalinte kõigile ei jätkunud, tellis näiteks Pärnumaa Omakaitse malev Sindi tekstiilivabrikust esimesed ekstra Omakaitsele mõeldud käesidemed. Nn Sindi lindid olid sarnaselt Kaitseliidu varrukalintidega valgest kangast ja kahe sinise triibuga.

Huvitav on märkida, et selle Sindi tekstiilivabriku tellimusega kaeti esimestel tegevuskuudel ära ka Pärnumaa naabermaakondade vajadused ning osaliselt jõuti nende kasutamisega Harjumaale välja. (Arold, 2005: 53)

Edaspidi võeti Kaitseliidu varrukalintide eeskujul valmistatud käesidemed kasutusest maha ja kogu Omakaitse läks üle kollastele lintidele (Saksa relvajõududes oli kombeks märgistada kõik tugi- ning toetusüksused kollase värviga). Nendel lintidel oli üksuse nimetus juba täielikult lahti kirjutatud. Loomulikult ei puudunud sealt liikme registreerimisnumber ja arusaadavatel põhjustel olid kirjed kakskeelsed.

Lisaks varrukalintidele alustati ka Omakaitse liikmetunnistuste väljastamist. Algselt kujutasid need endast tavalisele kantseleipaberile trükitud „õiendeid", millele kanti isiku nimi ning tõendati üksuse ülema allkirja ja pitsati jäljendiga tema kuulumist Omakaitsesse.

Esimese hooga võeti pitsatitena kasutusele mõne endise Eesti Vabariigi asutuse templid. Värvika näitena võib siin esile tuua Taaralinna eestlaste loodud Tartu Ringkonna Partisan-Üksuste Komandantuuri, kes kasutas oma pitsatiks Tartu Ülikooli arstiteaduskonna templit. Selleks eemaldati teaduskonna pitsatilt kirjed, jäeti alles kolme lõviga vapp ja hõlpsa võltsimise vältimiseks üks iseloomulik detailike. Parema puudumisel jäi kõnealune tempel Tartu Omakaitse kasutusse veel pikaks ajaks. (Aun, 1957: 45-46) Kui Omakaitse hakkas juba alluma Saksa võimuaparaadile, võeti kogu Eestis kasutusele ühtsed kakskeelsed liikmekaardiblanketid.

TAAVI VEILER

Tartumaa Omakaitse liikmekaart Taavi Veileri kogust

Varrukalint ja liikmekaart jäidki Omakaitse ainsateks välisteks tunnusteks organisatsiooni tegevuse lõpuni.

Eesti oma kaitseorganisatsioon

1943. aastal ametlikult välja antud Viru Omakaitse 1. territoriaalpataljoni eeskirjas „Omakaitselase teenistuse alused, omadused ja üldkohused“ (koostaja kpt A. Veelma, Viru Omakaitse 1. territoriaalpataljoni ülem) on organisatsiooni tegevuse alused sõnastatud järgmiselt:

„1. Omakaitse on sündinud sõjaolukorras ja taotleb Eesti rahva huvide kaitset, olles endise E. V. sõjaväe ning kaitseliidu järglane ning nende ideede ja suundade kandja.

2. Omakaitses on maksev sõjaväeline kord, kusjuures tegevuse alusteks on endise E. V. sõjaväe ja kaitseliidu määrused ning seadused niivõrd kui need on kooskõlas praeguse olukorraga. Samuti toimub omakaitse tegevus ka saksa võimude poolt maksma pandud määruste ja korralduste kohaselt.“

Sellest kaanonlikust tekstist on selgelt näha, et Omakaitse oli olemuslikult ning üheselt Eesti oma kaitseorganisatsioon ja võõrast riigivõimu peeti ajutiseks paratamatuseks, mille toimetamistel ei lasta kõigutada iseseisvat kaitsetahet. Organisatsiooni ideoloogiline juur sai rammu puhtalt meie oma isamaast!

Lõpetuseks tsiteeriksin lugupeetud ajaloolast Tiit Noormetsa: „Omakaitse kui ülemaalise sõjalise organisatsiooni loomine ilma mingi keskse juhtimise ja planeerimiseta, nii-öelda rohujuure tasandilt alt üles on märkimisväärne saavutus kogu maailma sõjaajaloo taustal“ (Noormets, 2003: 64).

Kasutatud allikad:

Angelus, O. (1956). Tuhande valitseja maa. Stokholm: EMP

Arold, M. (toim). (2005). Kaitseliidus Omakaitseni III. Üldkokkuvõte Pärnumaa Omakaitse ajaloolisest tegevusest Kaitseliidu likvideerimisest kuni 1. jaan. 1942. a. Tartu: Tungal

Aun, K. (1957). Tartu vabastamise eel. Blumfeldt, E., Kauri, H., Maasing, R., Pekomäe, V., Üürike, M. (toim), Eesti riik ja rahvas Teises maailmasõjas, IV kd (lk 41-49). Stokholm: EMP

ERA (Eesti Riigiarhiiv), R-358.2.2; Ülevaade Omakaitse loomisest ja tegevusest, eestlaste osavõtust Saksa armee sõjategevusest Eesti territooriumil, Omakaitse asjaajamisest ja relvadega varustamisest. Malevate revideerimise aktid

Hiio, T. (2011). II maailmasõda ja Viljandimaa. Sõjalised operatsioonid ja üksused, sõjaväevalitsus ja asutused. A.-A. Vislapuu (toim), Viljandi Muuseumi toimetised II (lk 171-208). Viljandi: Viljandi Muuseum

Kaasik, P. (2009). Eesti Instituudi võrguväljaande Estonica artikkel Eesti Omakaitse. Kasutatud 05.03.2018 http://www.estonica.org/et/Eesti_Omakaitse/

Maripuu, M. (2007). Teise maailmasõja aegse juudivastase poliitika rakendamine Eestis. Magistritöö. Tartu Ülikool, ajaloo osakonna Eesti ajaloo õppetool

Noormets, T. (2003). Metsavennad Suvesõjas 1941: Eesti relvastatud vastupanuliikumine Omakaitse dokumentides. Tallinn: Eesti Riigiarhiiv

Raid, V. (1957). Võitlused L.-Pärnumaal 1941. a suvel. Blumfeldt, E., Kauri, H., Maasing, R., Pekomäe, V., Üürike, M. (toim), Eesti riik ja rahvas Teises maailmasõjas, IV kd (lk 133-155). Stokholm: EMP

MANTIS

SINU ISIKLIK LASKETREENER

IGAL AJAL, KÕIKJAL!

SOBIB KA VEGANITELE!

Püstolile ja püssile kinnitatuna analüüsib seade igat lasku ja genereerib andemid, mida saad kasutada lasketehnika parandamiseks. Seade jälgib relva liikumist sihtimise, lasu sooritamise ja lasu järel ning edastab info nutitelefoni või tahvelarvuti äppi. Äpp (saadaval tasuta – Google Play ja App Store) analüüsib andmed, kuvab vead ning annab soovitused lasketulemuste parandamiseks. Kõik sessioonid salvestatakse, et saaksid võrrelda tulemusi. Äpi abil on võimalik ka sooritada erinevaid eelseadistatud harjutusi-relvadrille. Lisaks teravmoonale toimib seade ka tühilaskudega, nii saad lasketehnikat parandada lasketiiru külastamata!

Saadaval e-poes: www.relvad.ee/MantisX
ning kaupluses, Veerenni 15, Tallinn.
Tel. 56 910 355 e-mail: info@relvad.ee

Relvad.ee

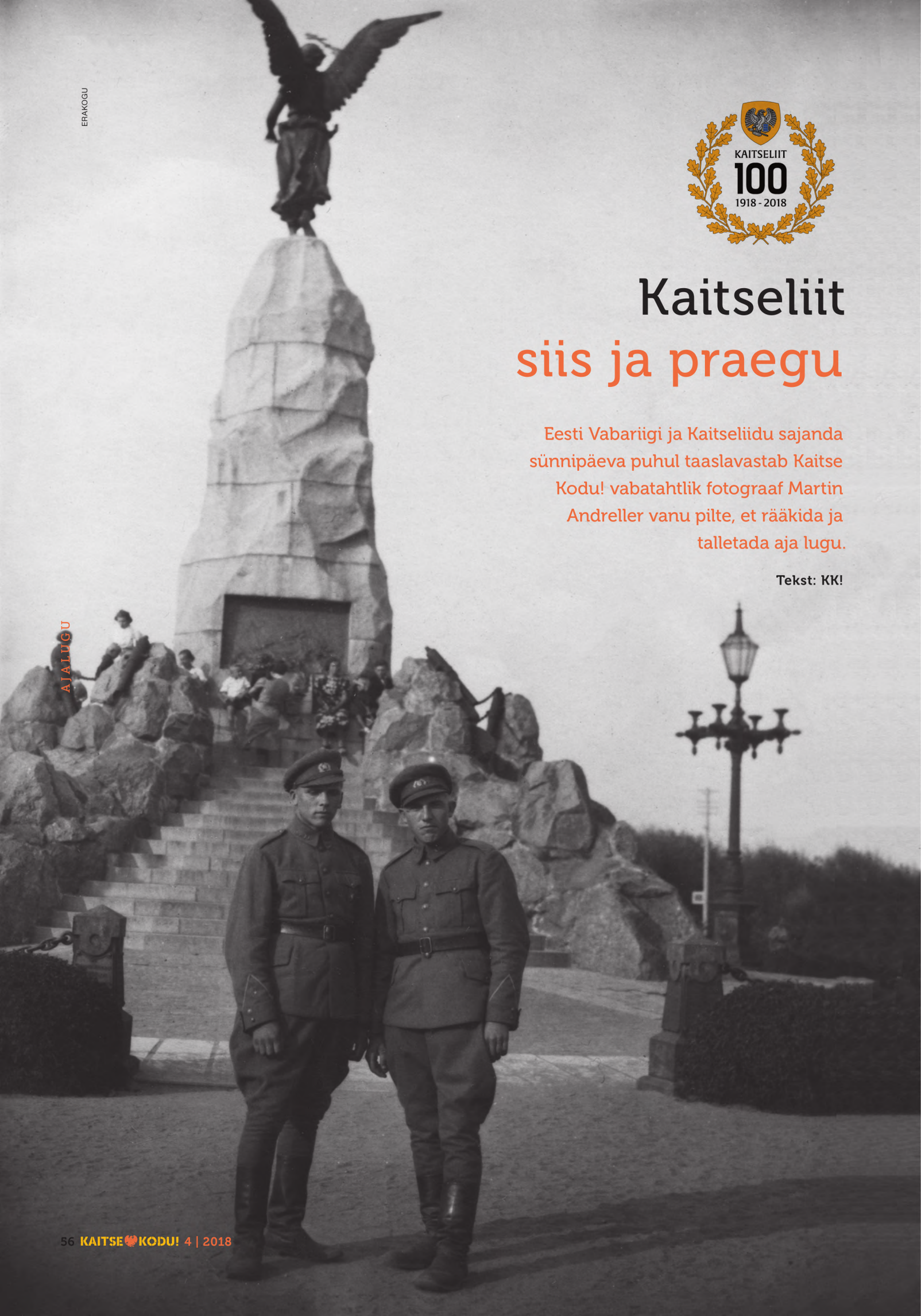

ERAKOGU

Kaitseliit
siis ja praegu

Eesti Vabariigi ja Kaitseliidu sajanda sünnipäeva puhul taaslavastab Kaitse Kodu! vabatahtlik fotograaf Martin Andreller vanu pilte, et rääkida ja talletada aja lugu.

Tekst: KK!

Ligi sada aastat vanal pildil poseerivad kaks Vigala kaitseliitlast Tallinnas Vene keisririigi soomuslaeva Russalka hukkumisele pühendatud ning skulptor Amandus Adamsoni ja arhitekt Nikolai Thamme loodud mälestusmärgi ees, mis rajati möödunud sajandi esimestel aastatel.

Kuigi Vigala kuulus tol ajal veel Läänemaa koosseisu, seisavad tänapäevasel fotol samas kohas kaks Rapla maleva vabatahtlikku, sest Teisele maailmasõjale järgnenud Nõukogude okupatsioon muutis Eesti haldusjaotust. Harju-, Pärnu-, Järva- ja Läänemaa osadest moodustati Rapla rajoon, mille üheks osaks sai ka Vigala.

Eesti taasiseseisvumise ajal nimetati rajoon ümber maakonnaks ning Kaitseliidu taastamise järel toimetab seal Rapla malev.

MARTIN ANDRELLER

Pildistades: mõtle raamist väljas

Sarja eelmises artiklis oli juttu (mobiili)fotograafia alustaladest ja sellest, kuidas nutitelefoniga paremat pilti luua. Edasi liigume tehnikate juurde, millega protsessi ja tulemust veelgi huvitavamaks muuta – eristuda massist.

Tekst: DANEL RINALDO, fotokunstnik

TEE ISE

2 X ASSO PUIDET

Eristumise eelduseks võib pidada mõtestatud loomingulist lähenemist, eksperimenteerimist ja püüdlust luua midagi tavapärasest erinevat. Seega: täiendades oma teadmistepagasit, lisame tööriistakasti uusi „tööriistu", millega oma fotograafilist taset tõsta.

Aja asi uduseks

Pilte, mis on udused pika säriaja või käte värina tõttu, oleme kõik näinud. Üldjoontes ei paku nad meile visuaalset rahuldust ning enamik ebateravaid pilte läheb tihtipeale otse prügikasti.

Kuid tegelikult on fookuspunkti puudumist/udusust võimalik ka mobiilifotograafias rakendada teadlikult ja esteetiliselt. Iga pilt ei pea olema nõelterav ja mõni koht, mis muidu võib näida ebahuvitav, saab täiesti uue ilme, kui seda jäädvustada veidi teises võtmes.

Näidisfotod: nagu mängusõdurid

Fookusest väljas pilt mängusõduritest (paremal) ja terav pilt mängusõduritest (vasakul).Üks ei ole parem kui teine, kuid emotsioon, mida need fotod kannavad ja edasi annavad, on erinev

Põletushaavad – kuidas neid ära tunda ja tohterdada

Gaasiballooni kustutanud mees sai põletushaavu. Kulu kustutanud mees sai põletushaavu. Soojakupõlengust autot päästnud mees sai põletushaavu. Piiritust ahju valanud poiss sai põletushaavu. Juhtub. Keegi ei tea, millal ja kellega. Aga kasulik oleks teada, kuidas põletada saanud inimest aidata.

Tekst: ELLEN STERNHOF, esmaabiõpetaja

Esmane, ennetav abi on loomulikult ohu vältimine: teadmine, mis põhjustab põletushaavu. Kõrge temperatuur – loomulikult, kuumad vedelikud – jah, lahtine tuli – selge see. Aga ka elekter ja kemikaalid. Kõigi nimetatutega kokku puutudes tasub olla ettevaatlik ja tegutseda läbimõeldult.

Aga kui on juba juhtunud, millele siis tähelepanu pöörata: mis on ohukohad ja sümptomid? Kõige enam kahjustavad põletuse ohvrit vedelikukaotus, kehatemperatuuri muutumine, nakkusoht ja valu. Õnneks on enamik põletusi suhteliselt väikesed nahakahjustused, kus piisab kohe antud esmaabist. Tähelepanu peaks äratama see, kui nahk hakkab punetama, tekivad turse või villid.

Põletustel eristatakse kolme staadiumi:

1. staadium: punetav nahk, tugev valu;

2. staadium: villid, punetus, valu;

3. staadium: mustjas nahk, valu ei tunne, mistõttu võib väga kiiresti välja kujuneda eluohtlik seisund, šokk.

Sõltumata põletuse staadiumist – kui põletuskoht on suurem peopesast, tasub pöörduda arsti poole.

Märksa salakavalamad ja raskemini tuvastatavad on hingamisteede põletused. Enamasti saadakse sellised kahjustused põlemissuitsus sisalduvate keemiliste ja toksiliste ainete toimest, mitte otseselt kuumusest. Seda põhjusel, et tavaliselt alaneb sissehingatava õhu ja suitsu temperatuur kiiresti, mistõttu kuumakahjustusi saavad ainult kõri ja trahhea. Erandiks on kuuma auru sissehingamine, kus termiline kahjustus võib ulatuda sügavale hingamisteedesse.

Kahtlustage hingamisteede põletust, kui kannatanul on:

- punetavad ja turses huuled ja igemed;
- tahm suu või nina ümber;
- kõrbenud ninakarvad;
- valu suus ja neelus;
- hingamisraskused;
- vilisev või kähisev hingamine.

Nende sümptomite korral helistage viivitamatult numbril 112 ja täitke abi saabumiseni telefonitsi antud korraldusi. Kannatanu enesetunnet aitab veidi leevendada poolistuv asend.

Esmaabi põletuse korral

Mida siis ikkagi põletusohvriga teha ja mida mitte teha? **Esmalt vabastage põletuskoht kiiresti riietest.** Seejuures ärge püüdke eemaldada nahale kleepunud riiet või muud materjali. Pigistavad rõivad lõigake katki, siis saate need eemaldada ilma kannatanut väntsutamata või tema kehalt riideid sikutamata.

Seejärel **jahutage põletushaava külma veega vähemalt 10–15 minutit**. See hoiab ära põletuse süvenemist ja leevendab valu. Et põletuskahjustus süveneb senikaua, kuni kudede temperatuur on üle 44 ºC, on just jahutamine vahetult pärast õnnetust olulisem kui põletusvaht ja salv.

Pange tähele, et **kannatanu keha küljest saaks eemaldatud kõik ehted**, mis võiksid kuumust säilitada ning takistada käte ja jalgade verevarustust.

Pärast jahutamist **katke põletus võimalikult puhtalt**, vältimaks nakkuse levimist vigastatud piirkonda. Kui sidumismaterjali käepärast ei ole, võib põlenud pinna katta näiteks toidukilega või keerata kilekotti.

Pärast esmast abi tehke põletuskohale õhku läbilaskev side. Vahetage sidet iga paari päeva tagant jooksva vee all, nii väldite uusi vigastusi ja valutegemist. Põletatud kehaosa peab saama rahu, põletiku tekkel minge kohe arsti juurde.

PIXABAY

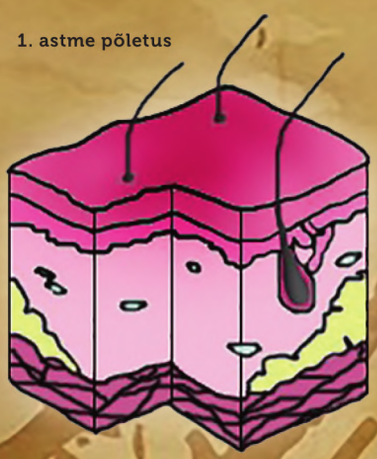
1. astme põletus

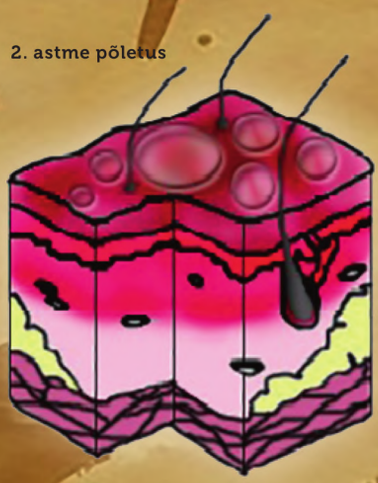
2. astme põletus

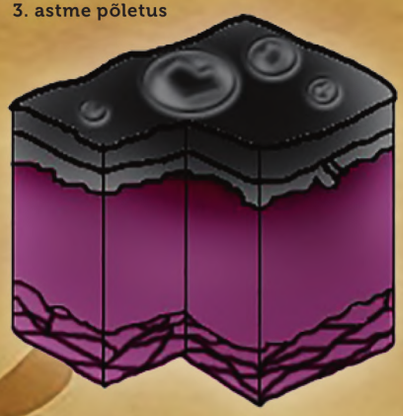
3. astme põletus

WIKIPEDIA

Kõige enam kahjustavad põletuse ohvrit vedelikukaotus, kehatemperatuuri muutumine, nakkusoht ja valu.

Oluline on teada, et põletuse esmaabiks ei tohi kasutada kreemi, salvi ega vaseliini. Põletuse jahutamiseks ei tohi kasutada jääd, see võib põhjustada lisavigastusi. Ning kindlasti ei tohi põletuskohta katta materjalidega, mis võivad naha külge kleepuda.

Põletusšoki saanu asetage lamama, katke soojalt kinni ja tõstke ta jalad (lapsel ka käed) üles. Rahustage teda, aga helistage kohe numbril 112 ja kutsuge abi ning jääge tema kõrvale, kuni kiirabi kohale jõuab.

Ärge andke kannatanule süüa ega juua. Kui kannatanu kaotab teadvuse, vabastage hingamisteed ja asetage ta külili.

Elektripõletused

Elektrilöögi korral võib nahakahjustus olla kohalik või üldine. Kohalik kahjustus meenutab erineva raskusastmega põletust. Väike elektrimärk nahal ei näita veel kudede tõelist kahjustust. Kudede sees võib tekkida turse, mis võib viia verevarustuse häireteni ja lihaste hävimiseni.

Elektripõletuse ulatus sõltub mitmetest teguritest: voolu pingest ja tugevusest, sellest, kas tegemist on alalis- või vahelduvvooluga, muidugi kontakti kestusest ja vooluahela kulgemisest organismis. Vooluahel käest kätte tekitab ohtlikuma kahjustuse kui käest jalga, sest käsi-käsi kahjustusel võib südames tekkida rütmihäire ehk fibrillatsioon.

Ohust annab märku enesetunde üldine muutumine:

- pearinglus;
- peavalu;
- valu südames;
- nõrkus;
- närvišokk;
- minestus;
- halvatus;
- hingamise lakkamine;
- südame rütmihäired;
- südameseiskus.

Esmase abina tuleb kannatanu lahutada vooluvõrgust ehk võimalusel elekter välja lülitada. Kannatanu küljest juhtmeid eemaldades vältige elektrit juhtivate abivahendite kasutamist ning muidugi kokkupuudet veega. Kohaliku põletushaava korral andke esmaabi nagu põletuse puhul. Raskemate kahjustuste korral kutsuge kiirabi ja jääge kannatanu juurde.

Pindmiste põletushaavade ravi

Haavaravi lahtisel meetodil on näidustatud ainult esimese astme põletuse korral.

Enamasti eelistatakse kinnist ravimeetodit, mille tarbeks leidub apteekides arvukalt salve ja plaastreid.

Põletushaavade sidumine on töömahukas, materjalimahukas ja aeganõudev tegevus. Meeles tuleb pidada, et sidemed tuleb haavalt eemaldada äärmiselt ettevaatlikult. Kui sidemed on haavale kleepunud, niisuta neid veega, võib kasutada ka dušši.

Haava tuleb siduda pingevabalt, liiga tihedad sidemed võivad põhjustada kudede verevarustuse häireid. Ning mõistagi tasub meeles pidada, et õigem ja valutum on ennetada kui pärast ravida!

Anname au:

Triin ja Jarmo, veteranid ja aktiivsed vabatahtlikud!

Ligi 2800 meest ja naist on käinud välismissioonil ja seisnud Eesti julgeoleku eest. Naiskodukaitsja Triin ja kaitseliitlane Jarmo kuuluvad nende hulka. Nende hulka, kellele me anname au!

Autor: AVE PROOS, Naiskodukaitse esinaise asetäitja

Teekond Naiskodukaitsesse ja Kaitseliitu

Triin: „Kõigepealt läksin Kaitseliitu, tahtsin metsas luurata ja püssist pauku teha. Kui missioonilt tagasi tulin, möllasin veel paar aastat Kaitseliidus, aga väsisin ära ja tegelikult tahtsin ikka seelikus ka paraadile minna. Kaitseliitlasena käisin paraadil mitmel korral, aga olin alati täisvarustuses, relva ja rakmetega ning vaatasin veidi kadedusega naisi, kes said ilusad olla.

Tegelikult ma pelgasin Naiskodukaitset, ka minul oli toona arusaam, et naised keedavad ainult suppi. Mina ei tahtnud suppi keeta. Ükskord sõbranna ema, kes oli Naiskodukaitses, rääkis mulle ja sõbrannale, mida kõike naised veel teevad ja õpivad, ning selgus, et supikeetmine on ainult üks väike osa tegevusest. Siis ma üle jooksingi!“

Jarmo: „Kui olin piirivalves ajateenistuses, otsiti teenistuse lõpupoole mereväe sissiõppuse vastutegevusse vabatahtlikke. Sellel õppusel sattusin luurele koos Kaitseliidu Tallinna maleva Ida malevkonna noorte ja aktiivsete poistega. Patrullide vaheaegadel lõkke ääres istudes tuli välja, et meil on ühiseid huvisid ja motoüksus vajab just minusugust inimest.

Ajateenistuse lõppedes läksin angaari Filtri teel. Seal oli tuba täis mootorrataste Ural tükke. Sinna ma jäin ja samas üksuses olen siiani. Urali panin tollal tükkidest kokku küll, kuid usaldusväärset sõjariista neist ei saanudki.“

Motivatsioon

Jarmo: „Elades välisriigis, Soomes, on lihtne ettekäändeid tuua, miks ei saa õppusele tulla. Soomes Kaitseliidu analoog sisuliselt puudub ja tööandjad ei taha üldse kergel käel

ANNAME AU!

Sinilillega toetad ja tunnustad Eesti kaitseväe ja Kaitseliidu veterane ning nende lähedasi

annameau.ee

Nimi: Triin Tähtla
Vanus: 35
Missioonil osalemine: 2006–2007 Bosnia ja Hertsegoviina
Organisatsioonis: Kaitseliidus alates 2004, Naiskodukaitses aastast 2011
Naiskodukaitse Rapla ringkonna Kaerepere jaoskonna tegevliige
Amet tsiviilis: noorsoopolitseinik
Elukoht: Eesti
Pere: vabaabielu, 2 last

TRIIN TÄHTLA ERAKOGU

vaba reedet anda, et töötaja saaks Eestisse õppusele minna. Rahaline külg sinna veel otsa.

Ka minul oli aktiivses tegevuses mitmeaastane paus sees. Laps, töö ja igapäevaelu võtsid nii palju aega ja energiat, et ei jaksanud rohkem, kui ainult kohustuslikel kordusõppustel käia. Õnneks naine toetab minu tegemisi ja hobisid. Nüüd määrati mind poolkogemata virgatsijao ülemaks. See on uus proovikivi ning pean ju oma ülemale ja üksusele antud sõnade taga seisma."

Triin: „Viimasel ajal olen kahjuks ajapuuduse tõttu pidanud väga paljudest üritustest loobuma. Eks mul ole ka välja kujunenud oma lemmiküritused, millest tahan osa võtta. Üks nendest on Naiskodukaitse koormusmatk, aga ka teised patrullvõistlused.

Veel meeldib mulle laskmas käia ja endale üllatuseks käin tegelikult ka toitlustamas. Kunagi väga kartsin seda söögitegemist, aga vot nüüd meeldib. Lähen ikka ja jälle kodust välja, sest mul on soov midagi head korda saata, olla vajalik ja kasulik ühiskonna liige.

Mõnikord on lihtsalt tahtmine veeta meeldivate inimestega meeldivalt aega ja muidugi tuleb ka endale võetud kohustusi täita."

Missioonile minek

Triin: „Kui Rapla malevasse tuli kutse, et kaitseliitlastest pannakse kokku missioonigrupp, ega ma siis kaua mõelnudki. Tegin avalduse ära ja panin pöidlad pihku. Olla oma riigi esindaja teises riigis oli väga uhke tunne. Väga huvitav ja kasulik kogemus, tänu millele ma väärtustan palju rohkem seda, mis meile siin Eestis antud on. Oma maa ja oma kodu – suurepärane võimalus on olla õnnelik ainuüksi selle üle.

Eks ma vahel ikka nutsin koduigatsusest. Alles siis, kui lõpuks koju tulin, sain päriselt aru, kui väga ma Eestimaad armastan. Naljakas, et enne ei saa asjade olulisusest aru, kui oled nendest ilma jäänud."

Jarmo: „Missioonile viis mind üks telefonikõne. Juhan Aus helistas nädalavahetusel ja küsis, kas ma temaga Kosovosse tuleksin. Tal oleks rühma tehnikut vaja.

Kuna Aus oli üks nendest noortest, kellega tutvusin oma esimesel Kaitseliiduga koos tehtud õppusel, tundsin teda hästi ja teadsin, et ülemana paremat ei oskaks tahta. Väljaõpe Paldiskis ja missioon Kosovos ainult kinnitasid seda tõdemust. Missioonilt sain kaasa suurepärase koolituse ja kogemuse koostööst välisüksustega. Häid kogemusi, mida ka eraelus saab rakendada, tuli peaaegu iga päev."

Rutiinne elu Bosnias

Triin: „Väga harjumatu oli rutiin. Päevad koosnesid töölkäimisest, söömisest, magamisest, musta pesu pesumajja viimisest ja toomisest, pikutamisest, filmivaatamisest ja trennitegemisest. Tundub nagu imeline elu, argimuresid pole, kõik on ette planeeritud. Mõnikord sai ka baasist välja, aga see oli pigem luksus kui igapäevane tegevus. Elasime aiaga piiratud kinnisel territooriumil. Välja sai baasist ainult siis, kui selleks anti luba.

Hea mälestus on sellest, kui saime nädalaks puhkusele ja organiseerisime väikese grupiga reisi

Nimi: Jarmo Hollo
Vanus: 37
Missioonil osalemine: 2008–2009 Kosovo
Kaitseliidus: alates 2002
Kaitseliidu Tallinna maleva Ida üksikkompanii jaoülem
Amet tsiviilis: väikelaeva mehaanik
Elukoht: Soome
Pere: vabaabielu, 2 last

JARMO HOLLO ERAKOGU

TRIIN TÄHTLA ERAKOGU

Triin Tähtla missioonil Bosnias

Itaaliasse. Seal saime rutiinist välja, võisime tõeliselt puhata, elu nautida ja koduigatsust peletada. Mis on koduigatsus, seda saingi päriselt teada alles missioonil olles. Iga päev kodus olles ei mõtle ilmselt keegi nendele asjadele, aga kauem eemal olles lihtsalt igatsed oma kodutreppi, millel istudes eredasse taevasse vaadata. Isegi taevas paistval kuul oli seal kaugel hoopis teine nägu ja ma ootasin, millal ma näen jälle seda kuud, mis paistab Eestis."

Missioonisõduril juhtub...

Jarmo: „Väljaõppe üks osa oli Taanis korraldatud koostööharjutus taanlastega. Ühel õhtul saime loa minna omapäi õppeväljale autodega maastikusõitu harjutama. GD Mercedesed on suurepärased sõidukid ja õppeväli oli mõnusalt liivakünkaid täis. Patt oleks olnud jätta turnimata. Tunnikese järel leidsime end kahe kõrge liivavalli vahelt, kõrvalistmelt kõlas röögatus ja pidama sain masina umbes meeter enne risti teel olevat mürsku.

Kõik peale juhtide otsustasid liikuda jalgsi turvalisemasse kohta, aga juhtide mõõtmiste järgi mahtus mürsk täpselt autorataste vahelt läbi. No vähemalt silma järgi vaadates. Tõele au andes oli õhtupäike ere ja soojendas kämblad higiseks, kui mürsust üle sõitsin ... mahtus ilusti ja jäi paar sentimeetrit õhuvahet ka.

Triin: „Olla oma riigi esindaja teises riigis oli väga uhke tunne."

Turvalises kohas uurisime ümbrust ja tuli välja, et märkide järgi olime suutnud sõita hävitamisele kuuluvate lõhkekehade polügoonile. Noh, õnne peab ju ka olema.

Teisel korral määrati meid Kosovos Serbia-Kosovo piirile patrulli koos Serbia piirivalvuritega. Otsisime salakütust vedavaid pahalasi.

Vaatamata sellele, et serblased kõlavalt alati piiri olemasolu eitasid, tuli kohtumispunkti kohale vinge retromaastur ja jao jagu mehi. Ilmselgelt olid kohalikud sõjaväelased ameeriklasi vihates siiski üle võtnud Rambo riietus- ja varustusstiili – rätik ümber pea ja vinge nuga vööl.

Ühispatrull algas, jalgsi võitlejad ees ja masinad mõnisada meetrit tagapool. Järsk mägi, nähtavus null. Kilomeetrikese järel tõdeti, et sellises paksus pilves ei näe midagi, vaevalt salakütuse vedajadki julgevad pahategusid teha. Tuli ühe mahajäetud maja juurde ootama jääda ja kuna ettenähtud aeg tuleb millegi peale kulutada, pani serblaste pealik ette sõjalis-sportliku võistluse relvade lahtivõtmises. Meil siis Galil Sar ja nendel AK-74. Mina nende pealiku vastu.

Kõik, kes Galili kasutanud, teavad, et lukukoja kaane eemaldamise järel pudeneb see peaaegu ise lauale algosadeks. Tekkis diplomaatiliselt põnev hetk. Olukorra päästis serblaste pealik, kes esitas salakavala plaani vahetada relvad ja proovida uuesti. Et asi oleks põnevam, lepiti seekord kokku võistluses relv lahti-kokku.

Tasavägine heitlus lõppes mõnekümne sekundi pärast. Serblaste pealiku peenikese plaani rikkus Galili lukukoja kaane lukusti tõrksus. Oleksin ehk pidanud mainima, et Narva-Jõesuu piirivalve õppekeskuses õpetati meile AK kokku-lahtipanekut automaatse tasemeni, silmad kinni ja gaasimask peas. Esimest korda osutus see osa väljaõppest tõesti kasulikuks."

„Anname au!" – kellele ja milleks?

Triin: „Tegelikult on mul keeruline ennast veteraniks pidada. Minu

jaoks on veteranid pigem need, kes on oma elu ohtu seades päriselt võidelnud kellegi vabaduse ja turvalisuse eest. Veteran seostub mul otseselt sõjaga, minul oli üsna lihtne missioon, aga mulle väga meeldib, et selline kampaania on ellu kutsutud.

See, et meie riigi sõdurid käivad välismissioonidel ja seeläbi oma elu ohtu seavad, on kummardust väärt. Mõned inimesed ütlevad, et nad ei taha veterane toetada, sest see, et nad sõdivad kellegi teise sõjas, on nende enda asi. Mina nii ei arva. See on mitme riigi ühine koostöö ja iial ei tea, millal meie võime vajada kellegi abi ja toetust.

Lisaks toetatakse kampaaniaga nii palju ka selliseid ettevõtmisi, millest saavad lisaks veteranidele kasu ka teised inimesed.

See väike asi, mida mina oma riigi veteranide toetuseks ära teha saan, kui ma soetan endale sinilillemärgi, ei ole tegelikult samaväärne nende sõdurite pingutusega, mida nad on Eesti heaks teinud.

Mina olen käinud missioonil, annetan raha, aga keegi on kaotanud sõjas oma lähedase, oma jalad, oma elu. Sellepärast, et ta otsustas ühel hetkel minna Eesti sõdurina Eesti riigi eest välja, meie kõigi eest välja. Loomulikult olen ma nõus toetama."

Jarmo: „Enam-vähem kõigil on tänaseks olemas see tuttava tuttav, kelle sõber käis missioonil.

Kandes sinilillesümboolikat mistahes kujul, annab tsiviilelanik sõduri panusele oma tegevusega heakskiidu. Kuigi ka minus tekib sõna „veteran" kuuldes jätkuvalt kujutluspilt medalikuhja all lookas vanadest nõukogude aja meestest, teeb heameelt näha kaasmaalaste mantlikrae küljes pisikest sinilillemärgikest.

Olen näinud ka välismaalasi, kellel tuttav märgike küljes, ja need, kellega asjast rääkinud olen, on teadlikud, mida sinilill sümboliseerib. See tekitab uhkustunde kaasvõitlejate üle. Ilma kodusteta ja ilma ühiskonna toeta me ei saaks teha seda, mida teeme. Me küll õpime, harjutame ja varustame endid koduste ja Eesti kaitseks, kuid tasakaal peab säilima.

Siit ka sõnum veteranidele ja kaitseliitlastele – mäletage oma õppuste ja kaitseväelise tegevuse pärast kodust ära oldud aega ning võtke omakorda aega ja energiat lähedaste jaoks. Tehke seda samasuguse pühendumuse ja andumusega, nagu te täidate oma kohust riigi ees. Sinilillekampaania aitab meil saada ühiskonna tuge, kuid see ühiskond saab alguse meie peredest, lähedastest. Seda ei tohi ära unustada! Anname au!"

Triin: „Tunneme uhkust selle üle, et meil on oma vaba maa ja vaba valik otsustada. Tunneme uhkust meie sõdurite üle, kes on oma elu ohtu seadnud ja seavad ka edaspidi. Koostöös loome turvalisust ja nii ongi! Kui me kõik anname oma väikse panuse Eesti riigi heaks, siis, uskuge mind, meie riik ongi palju turvalisem."

Jarmo: „Enam-vähem kõigil on tänaseks olemas see tuttava tuttav, kelle sõber käis missioonil."

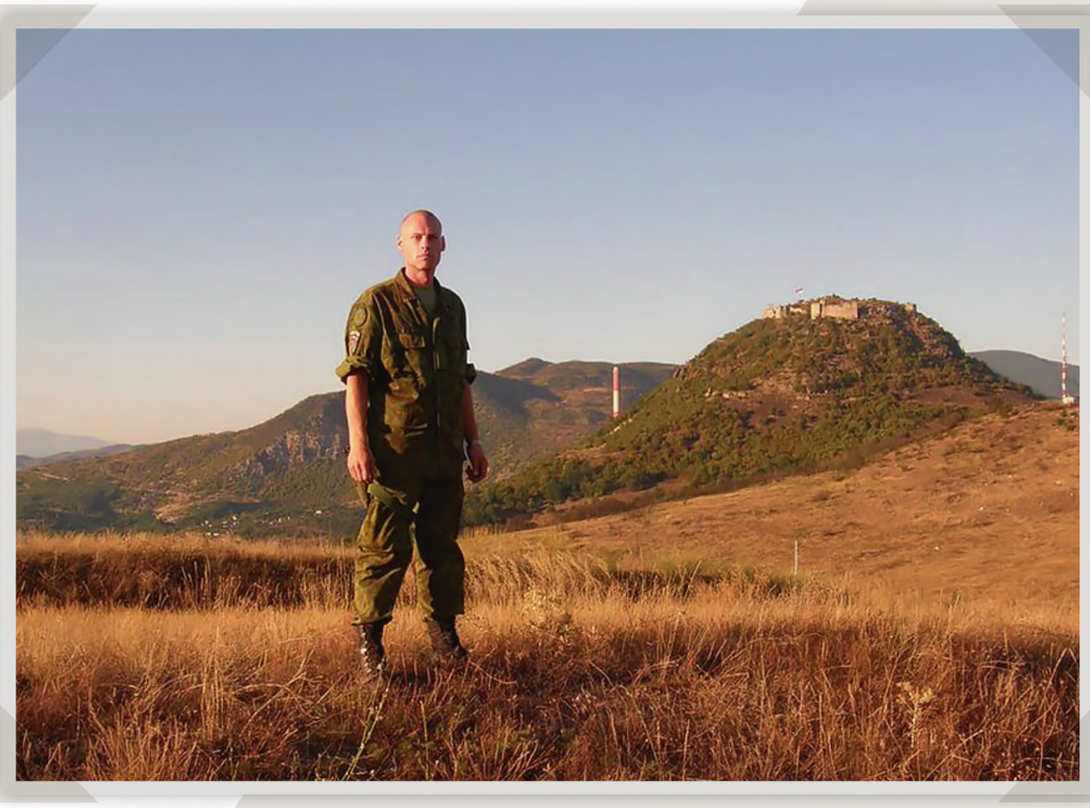

JARMO HOLLO ERAKOGU

Jarmo Hollo missioonil Kosovos

Virtuaalmatkamine – iga samm loeb!

KRISTJAN PRII

Kiire mõttemäng matka puhkepausiks – sõnamäng

Tüüp: mõtlemismäng
Osalejaid: 10–15 inimest
Kuidas käib: vabatahtlik läheb teistest matkajatest 20 m eemale. Teised jäävad kohale ja istuvad rinsi. Nad lepivad kokku ühes sõnas. Vabatahtlik tuleb ja hakkab küsimusi esitama. Iga vastuses peab olema sees SEE kokkulepitud sõna. Vabatahtlik peab küsides ja vastuseid kuulates sõna ära arvama.

Sel hooajal viiakse Kaitseliidu noorteorganisatsioonides matkamine täiesti uuele tasandile. Aprillikuus sai alguse virtuaalmatkamise hooaeg. Eksib, kes arvab, et virtuaalmatkamine tähendab virtuaalse tegelasega virtuaalses maailmas ringi tatsamist.

Tekst: SILVER TAMM,
Noorte Kotkaste peavanem

Oma olemuselt on virtuaalmatkamine ikka nagu tavaline matkamine. Ainult selle vahega, et matka vältel tuleb teekond mõne marsruuti ja läbitud vahemaa pikkust jälgiva telefonirakendusega salvestada. Ning see siis pärast matka koos muu vajaliku infoga spetsiaalselt Kaitseliidu noorteorganisatsioonide virtuaalmatkade tarbeks loodud registreerimiskeskkonnas üles laadida. Nõnda peetakse täpset arvet, kes, kui palju ja kus on võistu kilomeetreid läbinud.

Parimatele auhinnad

Matkamiseks võib kasutada matka- ja terviseradu või muid võimalikke matkakohti. Samuti sobivad kõik Kaitseliidu malevate või noorteorganisatsioonide korraldatud matkad, retked või muud võistlused, kus osalejad peavad läbima vahemaid, kasutades füüsilist jõudu. Matkata võib endale sobival ajal ja kohas. Näiteks annab see peredele põhjust noorkotkast või kodutütrest lapsega matkarajale minna ning veeta ühiselt vaba aega. Ühtlasi kogub noor väärtuslikku kilometraaži. Sest iga kalendrikuu teisel nädalal avaldatakse Noorte Kotkaste ja Kodutütarde meililistides tulemuste detailne vahekokkuvõte. Malevate kokkuvõtvad tulemused avaldatakse summeerituna noorteorganisatsioonide sotsiaalmeedia lehtedel.

Kõik virtuaalmatkades osalejad saavad korraldajatelt väikese meene. Need osalejad, kes koguvad kogu perioodi jooksul enam kui 250 km jalgsimatkakilomeetreid, saavad korraldajatelt EV 100 sümboolikaga meene.

Eraldi auhinnatakse jalgsimatkade ja muuliigiliste matkade tublimaid. Individuaalselt tunnustatakse kolme kõige enam kilomeetreid kogunud noorkotkast, kodutütart, noortejuhti ja noorteinstruktorit. Samuti selgitatakse välja kõige aktiivsem matkamaakond, kes ühe maleva ja ringkonna liikmete tulemuste summana on kogunud kõige enam matkakilomeetreid.

Näiteks annab see peredele põhjust noorkotkast või kodutütrest lapsega matkarajale minna ning veeta ühiselt vaba aega.

Laev ei loe

Tulemuste arvestamisel jagatakse matkad kahte kategooriasse: jalgsimatkad ja muud liiki matkad. Jalgsimatka tingimuseks on, et läbitud vahemaad peavad olema läbitud jalgsi, muude matkade alla liigituvad näiteks ratta-, kanuu- ja paadimatkad vmt, kus edasiliikumiseks kasutatakse füüsilist jõudu. Virtuaalmatkamise väljakutses ei võeta arvesse auto-, laeva- ega lennukimatku.

Enne kilomeetrite kogumahakkamist on muidugi rangelt soovituslik oma matka korralikult planeerida. Matkakoha valik olgu sobilik ja läbitav distants jõukohane. Kaasas peab olema kindlasti piisavalt vett, vajadusel ka piisav kogus süüa. Samuti tuleb üksi matkale minnes anda oma lähedas(t)ele teada, kuhu ja kui kauaks minnakse. Otstarbekas on kaasa võtta laetud akuga telefon, et ennast eksimise korral positsioneerida või vajadusel abi kutsuda. Ja muidugi ka selleks, et teekond saaks salvestatud!

LISATEAVE

Virtuaalmatkamine

Eesmärk on edendada aktiivset eluviisi ja suurendada matkamise populaarsust.
Aeg ja koht: ajavahemikus 1. aprillist 30. septembrini 2018 kõikjal Eestis. Matkamiseks võib kasutada matka- ja terviseradu või muid võimalikke matkamise kohti.
Osaleda võivad kõik kodutütred ja noorkotkad, samuti on eraldi arvestus noortejuhtidele ja noorteinstruktoritele.
Registreerida tuleb matkamine Google Docs lingil (peab omama Google'i kontot). Kui teil ei ole Google'i kontot, kirjutage palun aadressile nooredkotkad@gmail.com, et saada matkade registreerimiseks edasised juhised.
Tulemuste arvestamiseks jagatakse matkad kahte kategooriasse: jalgsimatkad ja muuliigilised matkad.

Viini õhutõrjetornid – pommisõja mälestusmärgid

Esimesed õhurünnakud Austriale Teises maailmasõjas leidsid aset aastal 1943. Samal aastal püstitati Viinis esimene õhutõrjetorn. Sisemise õhutõrjetsooni osana pidi see takistama linna pommitamist. Pärast sõja lõppu said tornpunkrid Viini linnapildi osaks, mis pidid meenutama sõda ja natsionaalsotsialistliku režiimi õudusi.

Tekst: vanemveebel GEROLD KEUSCH,
Austria militaarajakiri Truppendienst

Miljonid Esimeses maailmasõjas hukkunud sõdurid, aga ka sõja pikk kestus tekitasid arutelusid, kuidas saaks tulevast sõda pidada efektiivsemalt. Need ja tehnika kiire areng Esimese maailmasõja ajal aitasid kaasa pommitamisstrateegia väljatöötamisele. Massiline pommitamine pidi maismaasõda lühendama ning oma kaotusi minimeerima. Lisaks militaarsetele sihtmärkidele tuli võidelda eelkõige tsiviilelanikkonna vastu.

Teist maailmasõda peeti juba algusest peale mitte ainult maapinnal, vaid ka õhus. Kuigi Saksa õhujõududel (*Deutsche Luftwaffe*) oli suur hulk lennukeid, jäädi pommitamisstrateegialt kuninglikele õhujõududele alla. Pärast ebaõnnestunud õhulahingut Inglismaa pärast ja liitlaste õhuvägede tugevdamist Ameerika õhujõududega kaotas Saksamaa õhusõjas ülemvõimu.

Reaktsioonina esimesele pommirünnakule, mis sooritati Berliinile 26. augustil 1940, hakati tsiviilõhukaitseks ellu viima „füüreri õhukaitseprogrammi“ (*Führer-Sofortprogramm*). See nägi ette püstitada Kolmanda Reichi kolmes suurimas linnas õhutõrjesuurtükkidega välipunkrid – flakitornid. Need pidid olema linnade elanikele õhutõrjevarjenditeks ja moodustama hoonestatud alade keskel tugipunkti rasketele õhutõrjesuurtükkidele. Kuid nende ülesandeks ei olnud tingimata vaenlase lennukite allatulistamine, pigem pidid nad takistama vaenlase lennukitel lennata üle teatud linnaosade, näiteks üle Viini kesklinna või Berliini valitsuskvartali.

Viini õhutõrjetornid

Septembris 1942 andis Adolf Hitler käsu ehitada Viini flakitornid. Need pidid kaitsma Viini südalinna ja olid paiguta-

KARRI KAAS

Pole kindel, kas Viini õhutõrjetornid otseselt takistasid vastase pommituslennukeid, kuid nende elu tegid hiiglaslikud rajatised keerulisemaks küll

tud nii, et nende kolm tornipaari moodustasid kolmnurga. Kuna relvade efektiivne laskeulatus oli ligikaudu 10 km, suutsid nad katta peaaegu kogu Viini õhuruumi. Selle kolmnurga sisse, mis moodustas sisemise õhutõrjetsooni, jäi Viini südalinn, mille keskel asus Stephansdomi kirik. Välimise tsooni moodustasid ligikaudu 300 õhutõrjesuurtükki kaliibriga 88 või 105 mm.

Kolm Viini flakitornipaari koosnesid tulejuhtimis- ja suurtükitornist, mis seisid teineteisest mõnesaja meetri kaugusel ja mille absoluutne kõrgus jäi samale tasandile. See oli vajalik tulejuhtimisele korrektsete andmete edastamiseks. Iga tornipaari kõrgus kohandati ümbritsevate hoonete kõrgusega ja ületas neid mõne korruse võrra.

Igal kuuest suurtükitornist asus neli 128 mm kaksik-õhutõrjesuurtükki, kokku 24 toru. Lisaks olid tornidel madallendude tõrjumiseks galeriid väljaulatuvate pesadega nelik-õhutõrjesuurtükkide jaoks, mida ei paigaldatudki. 128 mm õhutõrjesuurtükid kaalusid ligikaudu 27 000 kg ja nende efektiivne laskekõrgus oli 10 675 m. Relvameeskond koosnes 13 inimesest, flakitorni kogupersonal ligikaudu 170 erinevate ülesannetega sõdurist.

Õhutõrjetornis asusid majutusruumid, komandopunktid, esmaabi-, sanitaar- ja laoruumid, aga ka töökojad ja muud rajatised. Lisaks ladustati laskemoonaladudes kuni 2000 mürsku, mis toimetati suurtükkide juurde liftidega, olemas olid ka šahtid, millesse visati väljatulistatud mürskude kestad. Veel asus ülemisel korrusel kraana, mis oli ette nähtud suurtükkide paigaldamiseks ja torude vahetamiseks. Kõikide tornide õhutõrjevarjendid pakkusid varju 15 000 – 30 000 viinlasele ja olid õhuhäirete ajal viimase kohani täis.

Projekteerimine ja ehitamine

Flakitornide projekteerija oli arhitekt Friedrich Tamms, kes teostas teisigi Kolmanda Reichi maineprojekte, nagu näiteks kiirteesildu. Tema vastutas ka õhutõrjetornide projekteerimise eest Berliinis ja Hamburgis. Ühtekokku oli välipunkreid kolm põlvkonda: 1. tüüpi punkrid, mis asusid eranditult Berliinis, 2. tüüpi punkrid, millest üks oli Hamburgis ja teine Viinis (Arenbergpark) ja 3. tüüpi punkrid, mis asusid ainult Viinis.

Nende militaarrajatiste ehitamine oli sõja ja suure materjalivajaduse, samuti ehitamiseks vajatud suure tööliste hulga tõttu eriline proovikivi. Ehitusmaterjalide transportimiseks kasutati raudteid või trammiteid; kus neid ei olnud, pandi maha kitsaröövõpmeline raudtee. Arvukas tööliskond koosnes võõr- ja/või sunnitöölistest, keda sageli sunniti töötama ebainimlikes tingimustes.

Arenbergi flakitornipaar

Esimene flakitornipaar püstitati Arenbergis detsembrist 1942 kuni oktoobrini 1943. Pargi suurusest tingituna asuvad suurtükitorn ja tulejuhtimistorn teineteisest ainult umbes 150 m kaugusel. Algselt asusid torni otsas ühe rauaga 128 mm õhutõrjesuurtükid, mis vahetati 1944. aastal kaksik-õhutõrjesuurtükkide vastu välja. See ümberehitus võttis aega vähemalt kaks kuud: lahtimonteerimine

kestis kolm nädalat ja suurtükkide ülespanek viis nädalat. Need flakitornid kuulusid õhutõrjetornide 2. tüüpi ja on ehituselt sarnased Hamburg-Wilhelmsburgis asuvate flakitornidega. Suurtükitorni põhja pindala on 57 m x 57 m ja kõrgus 42 m. Välismüürid koosnevad raudbetoonist, mis on 2 m paks, katusedetailide paksus on 3,5 m. Tulejuhtimistorni põhja pindala on 23 m x 29 m ja kõrgus 39 m.

Flaktornipaar Stiftkaserne–Esterhazypark

Teise flakitornipaari tulejuhtimistorn asub Esterhazyparkis ja suurtükitorn Stiftkasernes. Ehitustööd algasid 1943. aasta septembris ja lõppesid 1944. aasta juulis, kui õhusõda Austria kohal hakkas jõudma haripunkti. Tornid asuvad teineteisest ligikaudu 500 m kaugusel. Ehitusviisilt on tornpunkrite paar umbkaudu sarnane Augartenis asuva tornipaariga, välja arvatud kõrgus ja tulejuhtimistorni teostus. See torn kuulub 3. tüüpi punkrite hulka. Suurtükitorni põhi on 16nurkne, läbimõõt on 43 m ja kõrgus 45 m. Välismüürid koosnevad 2,5 m paksusest raudbetoonist, katusedetailide paksus on, nagu ka 2. punkritüübil, 3,5 m. Tulejuhtimistorni mõõdud on 31 m x 15 m ja kõrgus 47 m.

Augarteni flakitornipaar

Kolmas flakitornipaar, mis taheti alguses püstitada Rossau kasarmute piirkonda, ehitati juunist 1944 kuni jaanuarini 1945 Augartenisse. Vahemaa suurtükitorni ja tulejuhtimistorni vahel on ligikaudu 400 m. Tornid on kõrgemad kui teised neli (suurtükitorn 55 m, tulejuhtimistorn 53 m), mistõttu on „võitlusrõdu“ all betoonist tugipostid. Need olid ette nähtud tellingute püstitamiseks, et parandada hoone mistahes kahjustusi. Tulejuhtimistornil on Nõukogude suurtükimürskude jäljed, sest torn sai lahingus Viini pärast tabamuse. Suurtükitorn on lagunenud, sest 1946. aastal süütasid lapsed flakitorni ladustatud laskemoona või lõhkeained. Lisaks sellele püüdis Punaarmee torni õhku lasta, ent see siiski ebaõnnestus. Kahjustuste tõttu tuli torn kindlustada terastrosside abil, mis peavad takistama hoone osade allakukkumist.

Juba projekteerimisfaasis kaaluti tornide sõjajärgse kasutusena nende ümberkujundamist mälestusmärkideks.

Sõjaline kasu

10. septembril 1944, umbes aasta pärast seda, kui Wiener Neustadti linnale langesid esimesed pommid, sai Viin esmakordselt õhurünnaku sihtmärgiks. Linnale sooritati ühtekokku 53 ründelendu, millest kõige laastavam oli 12. märtsil 1945 toimunud rünnak. On küsitav, kas flakitornidel asuvad õhutõrjekahurid suutsid takistada liitlasvägede lennukitel Viinis asuvaid sihtmärke pommitada. Ent väljapool kahtlust on tõsiasi, et nad muutsid pommitajate missioonid oluliselt ohtlikumaks.

Viimaseid mürske ei tulistanud Viini tornpunkrid mitte lennukite, vaid Nõukogude väeüksuste pihta, mis lähenesid linnale 1945. aasta aprillis. Katkematu tulistamine kestis neli päeva ja neli ööd, ümbruskonna majade aknad purunesid. Tulistamise eesmärgiks ei olnud üksnes lähenevate Nõukogude vägede vastu võitlemine, pigem tuli tornidesse ladustatud laskemoon välja tulistada. Enne seda, kui Punaarmee Viini okupeeris, lasti tornpunkrite suurtükid õhku ning muudeti niiviisi kasutuskõlbmatuks.

Kasutamine pärast sõja lõppu

Juba projekteerimisfaasis kaaluti tornide sõjajärgse kasutusena nende ümberkujundamist mälestusmärkideks. Kui tõsised need kavatsused olid, ei ole võimalik tänapäeval enam kindlaks teha, kuid konkreetsed joonised ja skeemid olid olemas. Pärast Teise maailmasõja lõppu olid Viini flakitornid soovimatud sõjajäljed, mis seisid osaliselt purustatud linnas. Hoonete lammutamine oleks olnud küll võimalik, kuid väga aeganõudev ja kallis, seetõttu mõeldi pigem ümberehitamise peale.

Esimene torn, mida sai sobivaks otstarbeks kasutada, oli Stiftkasernes asuv suurtükitorn. Seda kasutab Austria armee (Österreichisches Bundesheer), mille territooriumil see asub. Külma sõja aegadel muudeti see valitsuse varjendiks, kus oli isegi telestuudio. Endises Esterhazyparki tulejuhtimistornis asub Mere Maja (das Haus des Meeres) ja selle taga, endises õhutõrjevarjendis, Piinamismuuseum (Foltermuseum), kus on ka õhutõrje- ja pommisõjateemaline väljapanek. Arenbergparki suurtükitorni kasutatakse tänapäeval osaliselt linna aiandusameti ja kunstiteoste laona.

Ülejäänud kolme torni, mis sarnaselt teistega on muinsuskaitse all, ei kasutata. Nende võimaliku kasutamise kohta on ikka ja jälle plaane tehtud, eelkõige tunnevad nende vastu huvi IT-ettevõtted. Ent need nurjusid juba planeerimisfaasis suurte kulude või naabrite vastuseisu tõttu. Ajaloolased taotlevad Arenbergparki tulejuhtimistorni kohandamist külastatavaks mälestusmärgiks.

Kokkuvõtteks

Tornpunkrid ei ole ainult Teise maailmasõja ja pommisõja tunnistajad Austrias. Mälestusmärgid meenutavad ka totalitaarset režiimi, mis käis maailmast üle sõjaga, mis tabas viimaks teda ennast. Toimides välipunkritena, päästsid nad tuhandete viinlaste elu. Kuid nad seisavad ka tuhandete võõr- ja sunnitööliste mälestuseks, kes ehitasid nad režiimile, mille poliitika läks maksma miljoneid inimelusid.

TRUPPENDIENST
MAGAZIN DES ÖSTERREICHISCHEN BUNDESHEERES

KARRI KAAS

Ühes õhutõrjetornis asub tänapäeval looduskeskus ja Viini akvaarium

BUNDESHEER

Õhutõrjekahurite raudade vahetamiseks kasutati kraana abi

GUNNAR VASEMÄGI

„Kokoda" – Krokodill Dundee Godzilla vastu

See film on tehtud maal, kus inimesed pidada kuulu järgi ringi käima, jalad taeva poole, ning ka selge peaga võib päise päeva ajal näha känguruid. Austraalias niisiis.

Tekst: GUNNAR VASEMÄGI, vabatahtlik autor

Huvitaval kombel on austraallased, nagu selgub, ka sõda pidanud, hoolimata tõigast, et omal mandril neil suurt kellegagi tüli norida ei ole ning mere taha pole nad väga tikkunud.

2006. aastal valminud „Kokoda" räägib Austraalia sõdurite jantimisest jaapanlastega kusagil, mida ei oskagi muudmoodi iseloomustada kui porine ja metsane koht. Vastasseis toimub mingisugusel Vaikse ookeani saarel, kus keset vihmametsa asub teelõiguke, mida tahavad kangesti endale pidada nii jaapanlased kui austraallased.

Jaapanlased, kes on nii filmi kui ajaloo seisukohalt seekord siis pahade rollis, on selga tõmmanud poole alusmetsa jagu maskeeringut ning traavivad ringi nagu miniatuursed Godzillad. Aussie'd seevastu teevad oma kaabude all näo, et vihma pole olemas ja üleüldse on nad tegelikult tulnud krokodillijahile. Lisaks tuleb lühkarites sõjameestel tegemist teha kohalike vaatamisväärsustega, milleks on vihm ja kõhulahtisus.

Teema paistab austraallasi huvitavat – samanimeline sarigi on

olemas ning veel mõnes filmis on sama süžeed ekspluateeritud. Pole küll uurinud, aga täiesti võib tegu olla madinaga, mis erinevalt muudest toimus nii-öelda koduukse all. Selline hea lähedal toimunud sündmus, alati võtta, kui on tarvis teema käima tõmmata. Pealegi olid need mehed seal kusagil džunglis ikkagi kodumaised kangelased, mitte mõni importkaup, ja see loeb.

Film ise mulle täitsa meeldis, kuigi leidsin ta kellegi hea inimese koostatud kõige halvemate sõjafilmide topkümnest. Viletsa filmiga tegu siiski pole, kuigi algul pisut lootsin. Sest mu isikliku kõige jõledama teostusega sõjafilmide edetabel on kaunikesti hõre. Sait Rotten Tomatoes pakub filmile 71protsendise kangusega tomatit ning IMDb arvates on teos väärt 6,2 punkti kümnest. Paar auhindagi on festivalidelt nopitud, seega peaks töötama.

Seda peab küll ütlema, et kuigi tegemist on sõjafilmiga, mille sisu lahutamatuks osaks on lakkamatu tulistamine ja pidev aktsioon, venib sündmustik aeg-ajalt nagu tatt. Hoolimata kogu üleskruvitavast psühholoogilisest pingest, süngusest, porist, düsenteeriast ja surmast, on vahepeal lihtsalt igav. Üksteise otsa lükitakse paduuimaseid kaadreid, milles operaator suudab objektiivi püüda kõik metsa all ringisibavad sitikad, taimed, kõik kohaliku floora ja fauna. Vahepeal viljelesin koguni vandenõuteooriat, mille keskmesse paigutasin režissööri, kes mu arvates on väljarännanud eestlane, uuel kodumaal nime vahetanud ja nüüd salaja sealsesse filmimaailma pugenud.

Õiendan kohe selle ära, mis häda mul nende eestlastega on, et nad nii sageli jalgu jäävad. Ma mõtlen siinjuures filmikeelt. Eesti film on, nagu ... kõnniksid rabas, ümberringi on pime, ligane ja kole ja sind jälitab .... teerull. Teerull saab su iga natukese aja tagant kätte ja rullib sind üleni samblasse. Seejärel lahkub kuhugi, ilmselt tankima. Sa tõused, püüad end puhtaks rapsida, vaatad sealjuures kogemata üle õla ja seal seisab ... teerull! Loomulikult rullib ta kohe sinust üle ja kaob jälle. Ja nii kogu aeg. Kohutavalt nüri ja jätab fataalse paratamatuse tunde. Noh, see selleks. Lihtsalt ei oodanud, et maakera tagaküljel valmistatud filmis midagi nii kodust välja lööks.

Hoolimata teatavast uimasusest ja „eestlaste käekirja" sisseimbumisest on režissöör suutnud välja mõelda küllaltki mõjusaid kaadreid ja misanstseene. Tahtmata väga pikalt sisu ette ja taha ära rääkida, mainin siiski ära alguskaadrid. Neetult mõjusad alguskaadrid. Järjekordne plögane metsaalune, nagu neid džunglisõdu kujutavates filmides ikka leidub. „Hamburger Hillis" oli peaaegu samasugune, kuid õhkkond, tegevus ja olustik hoopis muu. Agressiivsem. „Kokodas" aga ettevaatlikuks tegev. Ärevust tekitav. Kõik see poris plätserdamine, pori alt välja ilmuv sõjamees ning esimese stseeni lõpp, eriti lõpp. Aga seda vaatab igaüks ise, mis seal täpsemalt toimus.

Kõik tegijad, nii näitlejad kui asjapulgad kaamera taga, on mulle täiesti tundmatud. Tegu on siiski Austraalia filmiga. Pole nad veel saanud jalga Hollywoodi uste ja akende vahele, mistõttu ei ole antud võimalust sealse punase vaiba tagaküljele kritseldada: „Mina olin siin!" Mitte ainult. Režissöör Alister Grierson on värske tegija ning rohkem askeldanud telemaastikul, kontol on filme küll napilt, ent juba on ta käinud käsi pikal auhindu nõutamas ja auhindu on talle ka antud. Tõenäoliselt kuuleme temast edaspidigi. Mina panustaksin küll.

Näib, et kui mitte kogu näitlejaskonna, siis suure osa sellest on Grierson kaasa kahmanud ettejuhtunud telestuudiotest, väga paljud on seriaalinäitlejad. Kuna Grierson on ka ise seriaale teinud, pole väga imestada.

Mis minu silmis hinnet alla kiskus, ei olnud teps mitte see uimerdamine, mida ma ennist hoolega kirusin. Näitlejatööd jäid üllatavalt kesiseks. Kohati kohe päris kesiseks, mistõttu tundus, et lavastaja oleks ehk midagi praavitada saanud, kuid mingil põhjusel on jätnud selle tegemata. Säravaid rolle seega esile tõsta ei suuda. Päris otseselt lati alt läbi jooksmisi polnud – ütleksin kriitiliselt, et latt oli piisavalt madalal. Mis on siin algus, mis lõpp, kus põhjus, kus tagajärg, ei tea. Aga näitlejad ei suutnud mind vaimustuma panna.

Kokkuvõtvalt – pingutatud on, austraallastele on teos kindlasti südamelähedasem. Nende oma ajalugu ja omad kangelased ikkagi. Mulle, kaugemalt vaatajale, jäi tugeva keskmise mulje.

LISATEAVE

„Kokoda"
Lavastanud Alister Grierson
Osades Jack Finsterer, Christopher Baker, Shane Bourne
1 tund ja 32 minutit

Mõned punktid ka, kümnendsüsteemis
Idee: 5 – omakandimeestele kindlasti huvitavam kui võõrastele
Teostus: 6 – puhtalt tubliduse eest
Näitlejatööd kokku: 3 – siit maakera teise külje pealt on muidugi hea ohutu nüpeldada, aga ikkagi nõrk
Lavastajale: 6 – vaja veel harjutada, küll tulema hakkab

PALACE FILMS

Paberist sõjamasinate paraad

Igale Eesti perele oma säästutank! Päris lahingutank Abrams M1A2 maksab ligi kümme miljonit USA dollarit. Pabertanki saab kätte umbes kaheksasada tuhat korda odavamalt, kirjutatakse märtsi lõpus Eesti Ekspressis. Ja tõsi ta on.

Tekst: KK!

RAAMATUARVUSTUS

Tänu kirjastuse Otto Wilhelm veebruari alguses ilmutatud raamatule „Paberist sõjamasinate paraad“ võib iga huviline mitte just väga suurte kuludega endale ühe Abramsi tanki hankida. Loomulikult pole see kõik.

Raamat peidab endas võimalust meisterdada üheksa erinevat sõjamasinat, mis moel või teisel on kuidagi seotud (olnud) Eesti riigikaitsega. Alates vabariigi loomisest möödunud sajandi teisel kümnendil kuni tänapäevani välja.

Autori sõnul on raamatusse valitud mõned tähtsamad terasratsud, mis on Eesti kaitsjaid toetanud ja turvanud viimase saja aasta jooksul või teevad seda tulevikus. Kui liimid kokku nende paberist mudelid, on sul võimalik riiulile üles seada omaenda paraad vaba Eesti tähtsamatest sõjasõidukitest. Ja kas see pole mitte tore, sest iga päev sellist juhust ei avane!

Aga tegelikult pole lõikamine, voltimine ja liimimine raamatu ainus väärtus. Peale käelise tegevuse pakub teos ka huvitavat lugemismaterjali ja mitte ainult tõsisele sõjandusfanaatikule, vaid ka tavalugejale.

Selle asemel, et keskenduda ainult mudelite aluseks olnud masinate tehnilistele detailidele, nagu kiirus, kandevõime, kahuri kaliiber jne, mis kindlasti on olulised, jutustab raamat üksikute lahingurat-

LISATEAVE

Paberist sõjamasinate paraad
Autor: Ivar Jõesaar
128 lehekülge
Otto Wilhelm 2018

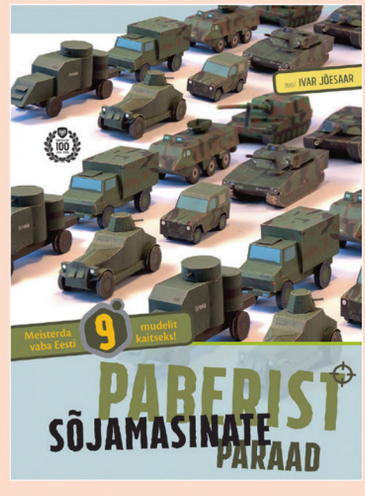

sude kaudu lõppkokkuvõttes kogu sõjatehnika arengu loo, põimides selle sisse kenasti ka meie väikese kodumaa.

Tänu sellele saame teada, kuidas leidlikel Eesti sõjameestel õnnestus Esimese maailmasõja tuules erinevate okupatsioonivägede poolt maha jäetud varustusest kokku klopsida soomusmasinad, mis hiljem mängisid Vabadussõjas suurt rolli ning aitasid meil võitu sepistada. Või kuidas NATO armeedele paraja üllatuse valmistanud, Nõukogude Liidus spetsiaalselt jalaväe soomustransportööriks ehitatud sõiduk on seotud taasiseseisvumise järel relvaärikatelt konfiskeeritud uhiuute BTR-80tega. Või mis imeloom on see Lõuna-Korea päritolu liikursuurtükk K-9 „Kõu“, millised on tema eelised teiste sama tüüpi masinate ees ning kuidas see kõik Eestiga seotud on. Või miks on eestlaste hiljuti hangitud soomuk CV90 elukutselistele sõduritele väärt lahinguratsu.

Mõneti on kahju, et raamat pole paksem. Paratamatult tekib küsimus, kas need üheksa sõjamasinat on tõepoolest kõik, mis Eestiga seotud? Muidugi mitte, sest, nagu enamik lugejaid teab, on meie riigi saja-aastase ajaloo jooksul vuranud Eesti pinnal igasugust sorti lahingutehnikat.

Loomulikult pole enamik neist kunagi kuulunud meie kaitsejõudude koosseisu, mistõttu on nende raamatust väljajätmine igati põhjendatud. Mis puutub meie riigikaitses rakendust leidnud ülejäänud masinatesse, siis vahel tuleb lähtuda ka põhimõttest, et vähem on rohkem ja liiga palju head ei pruugi lõppkokkuvõttes alati hea olla. Eriti veel, kui see puudutab valdkonda, mille olulisust küll keegi ei eita, kuid mis sellest hoolimata on võrdlemisi spetsiifiline.

Aga tõsi ta on, et tänu „Paberist sõjamasinate paraadile“ saab Abramsi kätte umbes kaheksasada tuhat korda odavamalt kui päris tanki. Kahjuks ei jätku neid päris igale Eesti perele. Tasub kiirustada, sest igavesti need raamatulettidel ei püsi.

HOLOSUN

HOLOSUN SIHIKUID KASUTAVAD

EESTI KAITSEVÄGI KAITSELIIT

PÕRUTUS- JA VEEKINDLAD.
AUTOMAATNE SISSE- JA VÄLJALÜLITUS (UNEREŽIIM).
TUGEVAD 6061 JA 7075 ALUMIINIUMIST KORPUSED.
SIHIKURISTID: TÄPP (2MOA) JA RÕNGASTÄPP (65MOA).
ERINEVATE KÕRGUSTEGA SIHIKUJALAD.
TOIDE: CR2032 JA/VÕI PÄIKESEPATAREI.

HINNAD ALATES 199,90 EUR.

TUTVU VALIKUGA: www.relvad.ee/HOLUSON

Relvad.ee

HOLOSUN VOLITATUD ESINDAJA EESTIS
MOONRAY OÜ, VEERENNI 15, TALLINN
Tel. 56 910 355 / info@relvad.ee / www.relvad.ee

SIIL
SUUROPPUS 2018
IGA OKAS LOEB

SIILIKS VALMIS, OKAS TERAV ?

TULE JA TÄIENDA OMA VARUSTUST Relvad.ee KAUPLUSES VÕI E-POES !

ŁAI VALIK KVALITEETSET SNUGPAK MATKA- JA MILITAARVARUSTUST

GLADIUSES NÄEME!

Ametlik Snugpak maaletooja

Snugpak

VEE- JA TUULEKINDEL RIIETUS / SELJAKOTID / TELGID
MAGAMISKOTID / MAGAMISALUSED / SOE ALUSPESU

Gladius Tallinn-Tartu mnt 73 (bussijaama ristmik)
Avatud esmaspäevast reedeni: 10:00-18:00

Telefon: 525 6147
E-pood: www.gladius.ee

GLADIUS

WWW.GLADIUS.EE